

KELET UTÁN, NYUGAT ELŐTT

Előbb a jó hír: Mialatt tavaly 25–30 százalékkal csökkent az Európába utazó orosz turisták száma, Magyarországra többen jöttek – mondta az orosz utazási irodák szövetségének (ATOR) ügyvezető igazgatója az allmedia.ru orosz honlapnak. Maja Lomidze nem magyarázta meg, miért pont Magyarország – és mellette Ciprus – nem „szenved”, habár a majd nem felére gyengült rubel az oda utazó oroszoknak is óriási drágulást jelent.

Hasonló „plusz-híreket” kaptunk a külkereskedelemből is. A magyar agrárgazdaság ugyan naponta 70 millió forintos veszteséget termel az Oroszország elleni embargó miatt, mondta Budai Gyula miniszteri biztos 2014 vége felé. De rögtön le is szögezte: Az embargó a 3 milliárd eurós magyar agrárkivitelnek mindössze 10 százalékat érinti. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai alapján egyébként úgy tűnik, hogy nem ártott a magyar gazdaságnak az orosz embargó. 2014 első kilenc hónapjában a kivitel 4,3, a behozatal pedig 4,5 százalékkal haladta meg az előző év számaikat.

Ezek után jöhetnek a „vegyes” információk. Vegyesek azért, mert – a magyarországi médiával ellentétben – nem akarjuk olvasóink helyett eldönteni, hol kell „állni” a mai helyzetben. Elég arra utalni, hogy Orbán Viktor magyar miniszterelnök tavaly nyári tusványföldi beszéde, a „keleti nyitás” körüli bonyodalmak és főleg az ukrán válság kezdete óta teljesen összefüggő azok a szálak, melyek egy-egy világnézetet, demokráciérzéklet vagy hovatartozást képeznek.

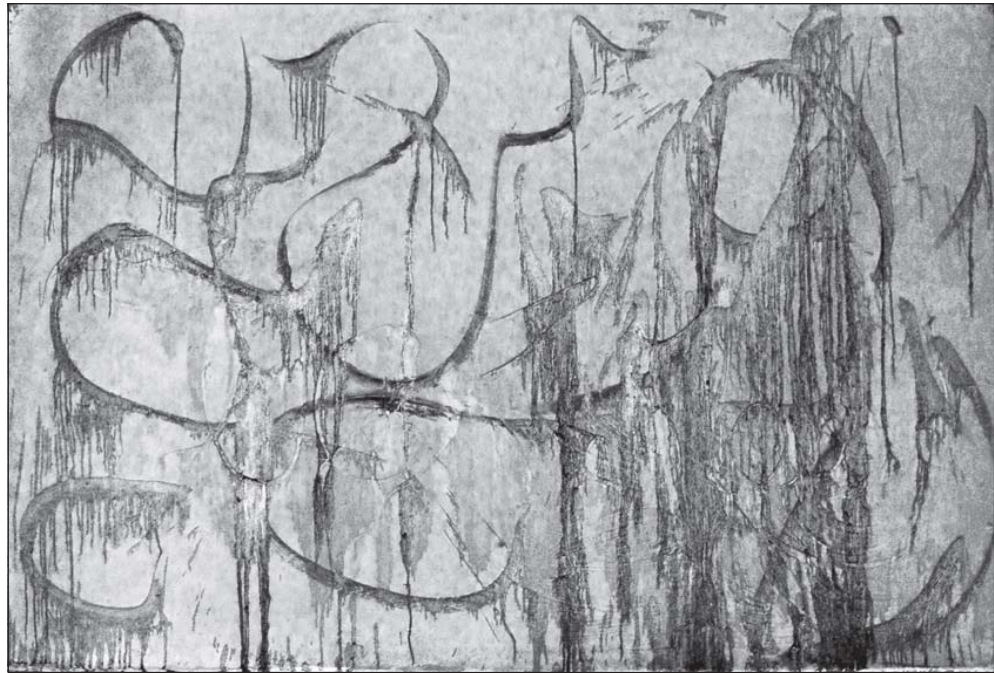
A kelet-nyugat vita már hónapok óta foglalkoztatja a legkülönbözőbb személyiségeket. Soros György magyar származású milliárdos befektető szerint „Európának fel kell ismerie, hogy Oroszország megtámadta”. Az ukrán gazdaság állapotát sokkal fontosabbnak tartja

az EU számára, mint a politikai bizonytalansággal terhelt Görögország helyzetét. Ezért nevezi szükségesnek kiegyensúlyozni az Oroszország ellen hozott szankciókat az Ukrajnának nyújtott segítség növelésével az idei év első negyedében. Így Putyin nem tudná Oroszország nehézségeit a nyugati államokra kenni. Ha Putyin elbukna, gazdasági és politikai reformer követhetné őt a hatalomban, és Oroszország potenciálisan megszűnne veszélynek lenni Európa számára.

Hát igen, ilyen „veszélytelennek” csak amerikaiak láthatják a helyzetet.

Európaiak vagy árnyaltabb nézeteket vallanak, vagy egyenest az ellenkezőjét. Václav Klaus volt cseh államfő szerint az ukrán válság kiéleződéséért nem Oroszország, hanem a Nyugat felelős. „Az ukrán kormányerők és az oroszbarát szeparatisták konfliktusát Kelet-Ukrajnában az Európai Unió és az Egyesült Államok élezi tovább, bár a válság szítását igyekeznek Oroszországra hátrítani” – mondta Klaus január elején a Prima cseh kereskedelmi televízióban. Utódja, Milos Zeman meg egyenesen a „kétarcú” ukrán politikára keni a dolgot: Az egyik arcát Petro Porosenko államfő, a másikat Arszenyij Jacenyuk miniszterelnök képviseli. Míg Porosenko „a béke embere lehet”, addig Jacenyuk álláspontja kemény és hiányzik belőle a szükséges kompromisszumokra való hajlandóság, mondta Zeman a „Pravo” nevű napilapnak.

De térjünk vissza a magyarokhoz, és kezdjük egy hosszú írással, amit Schmidt Mária publikált a „Heti Válasz”-ban. A Terror Háza Múzeum főigazgatója így válaszolt fel az újkéltű hidegháború hátterét: „Washingtonból nézve Európa nem tűnik önálló földrésznek, hanem Eurázsia egyik részének. Eurázsia pedig, legalábbis Zbigniew Brzezinski szerint, a világhatalom központja. Amerika számára, ha meg-

akarja őrizni világhatalmi vezető szerepét, elsőrendű fontosságú, hogy megakadályozza egy ellenséges eurázsiai erőközpont létrejöttét. Eurázsia: Európa, Oroszország és Kína együtt.” Ami következik, inkább Amerika-el lenességek nevezhető, mint analízisnek.

Pedig sokak szerint a magyarok többsége inkább tekint pozitívan az Egyesült Államokra, mint Oroszországra. Legalábbis ez derül ki egy Medián-felmérésből, amelynek szépséghibája, hogy a 444.hu rendelte. De a Medián már 2011-ben is értékeltette az országokat a választadók. Akkor 64 pontot adtak az Egyesült Államoknak egy 100-as skálán, tavaly november végén/december elején (tehát a magyar-amerikai viták gócpontján) 65-öt. Az oroszok mindkét-szer 44 pontot kaptak. Ha netán hidegháború törne ki, a választadók 53 százaléka az USA-val, 25 százaléka Oroszországgal tartana, a többiek nem válaszoltak. A Fidesz-választók 39 százaléka inkább azt szeretné, hogy Magyarország Oroszországgal fűzze szorosabbra kapcsolatait, 40 százaléka az USA-hoz közeledne. A jobbkiosok 48 százaléka az USA-hoz, 27 százaléka az oroszok felé húzna. A többi ellenzéki szavazók körében 72–18 az arány az USA javára, a pártoktól tartózkodóknál 54–16.

De most hol állnak a magyarok ténylegesen, főleg a többi középkelet-európai néphez viszonyítva? Lehet, hogy nem is létezik általánosan érvényes válasz. Egy magyarizati kísérletet már hónapokkal ezelőtt Molnár Iván publikált a szlovákiai „Új Szó”-ban. „Oroszország új ütközőzónát épít a Nyugat ellen, befolyási öve-

zetét Európában igyekeznek a lehető legnyugatibbra tolni, a volt szocialista blokk országaira ezért a jövőben nagyobb nyomás nehezedik” – kezdte elemzését, és így folytatta: „A többség – Lengyelországgal és Romániával az élen – keményen ellenáll, az oroszok ezért igyekeznek éket verni közéjük.” Ezen a ponton Molnár George Friedman-t idézi, az amerikai Stratfor Intézet magyar származású alapító főigazgatóját, aki „A következő 100 év” című könyvében megjósolta: ez az ék Szlovákia (lesz). Nemcsak a legnagyobb orosz energiafüggősége miatt, hanem Robert Fico kormányfő által is, aki „már a múltban is többször bezonyította, hogy a nagy szláv testvér közelebb áll a szívéhez, mint a Nyugat”. Szerbiát meg sem említi, mert a jugoszláv utódállam még a szankciókat sem teljesíti – arról nem is beszélve, hogy az EU-n és a NATO-n kívül áll.

És a magyarok szívéhez mi áll közelebb? Az észak-atlanti katonai szövetséghez való tartozás olyan, amilyen, lehet vitázni róla. Persze az Európai Unióról is, mert van Brüsszelben elég javítanivaló. De egy tényt nem lenne okos elhallgatni: Magyarország tavaly rekordévet zárt az uniós fejlesztési források kifizetésében. Sőt: Csepregy Nándor, a Miniszterelnökség helyettes államtitkára szerint „szinte biztosra vehető az előző költségvetési időszak forrásainak 100 százalékos felhasználása”.

Ha talán szív szerint nem is, de számításból mindenképpen megéri Magyarországnak a Nyugathoz tartozás. A Kelethez már tartozott...

MARTOS PÉTER

Az amerikai-magyar kapcsolatok szövevénye

Az amerikai-magyar kapcsolatokba jelentős változást hozott a demokrata párti elnök, Jimmy Carter döntése; 1978. január 6-án visszaadta a Szentkoronát és a Koronaékszereket. Ettől kezdve a budapesti kormány egyre többet profitált. Diákok és professzorok tanulhattak az USA-ban, és hamarosan a legnagyobb kedvezmény elvét is elnyerte Magyarország.

1989 jelezte a hidegháború végét. Ekkor nyitott irodát a SZER Budapesten, majd a Vasfűgőny elűnésével a Rádió küldetése is teljesült. Antall József miniszterelnök is az amerikai kapcsolatok szorosabbra fűzését irányozta elő. Emögött a Horthy-korszak miniszterelnökeinek (Bethlen, Teleki, Kállay, stb.) angolszász barátsága állt. Antall halálával ez az irányzat leállt. Horn és Orbán a német orientáltság hívei voltak. Horn, mint a „szögcsődrőtávó” került be a jelenkori történelembe, főleg a németben. Orbán pedig a német szabaddemokraták (FDP) segítségével, Graf von Lambsdorff pártvezérének keresztül jutott el az EU Néppártjához, ahol a 12 alelnök egyikeként (épp) a transzatlanti ügyek felelőse lett.

Már a NATO-tagság elnyerése utáni hetekben kiderült, hogy Orbán kormányfő nem ismeri az Atlanti Szervezet működését, és a magyar tagság hátterét. Magyarország volt az egyetlen tagállam, mely nem volt határos egyetlen NATO tagországgal sem. A másik kettő (Csehország és Lengyelország) felvétele a hagyományos elvet követte, mely szerint a (legyőzött, náci) Németországot körbevevő államok biztosítják Közép-Európa békéjét. A délszláv háborúk kezdetén a franciák már jelezték, hogy geopolitikailag a következő európai válságoc Magyarország lehet, ahol az eddigi szétválási, önállósági törekvésekkel ellentétben a határ menti nagyszámú kisebbség komoly veszélyt jelenthet. Ekkor döntött a NATO Magyarország felvétele mellett, és így a Magyar Hadsereg (Honvédség) amerikai parancsnokság alá került. Ezzel kihúzták a konfliktus mérlegfogát: Magyarország nem tud kitámadni, és a szomszédos országok úgyszintén nem tudnak hazánkra rátámadni.

Orbán, a friss NATO-tag Magyarország miniszterelnöke, azonban folytatva a tíz évvel korábban megszünt Varsói Szerződés szellemét, engedélyezte, hogy magyar repterekről felszálló harcizépek magyarlakta jugó-szerb területeket bombázzanak. Pedig a NATO-tagság demokratizmusa megengedte volna az ettől való távolmaradást. Lásd a görögök, akik semmivel sem járultak hozzá Belgrád bombázásához, mondván (orthodox) szerb testvéreikre nem támadnak. Külön-

ben, ez volt a Védelmi Szervezet első olyan akciója, mely alapítása elvével ellentétben nem védekezett, hanem egy független országot támadott meg.

Talány, hogy 2010 óta a magyar államvezetés miért tekinti és használja „kísérleti nyúlknak” saját hazáját. Ha Orbán valami más, újat akar, akkor miért nem a hasonló területű és népességű európai országok a példaképek, mint pl. Svájc, Ausztria, vagy a német tartomány: Bajorország stb.?

Az orbáni társadalmi és gazdasági átalakítások nem egy modern, európai állam alapjait tükrözik. Ezt először az EU jelezte, és ez Amerikát látszólag nem érdekelte. Mindenesetre jelzésértékű, hogy kormányra kerülésekor Orbán nem erősítette meg a transzatlanti ügyekért felelős alelnöki pozíciójában az EU Néppárt.

Az ukrán válság irányította az USA figyelmét Magyarországra azzal, hogy az EU-val dacolva saját (os) útra lépett, ami, mint a „magyar kísérlet” került a (nyugati) köztudatba. Az első perctől megoszottak a vélemények. Az orbáni unortodoxia egyesek szerint követhető példa, mások szerint veszélyes a demokráciára. Az USA szemében Putyin a rossz megtestesítője, ami mögött szovjet-ellenesség érezhető, azaz a hidegháborús Szovjetunióval azonosítják Putyint és országát. A Krím-félsziget elcsatolását Nyugat nem tudja lenyelni. Orbán viszont képtelen belátni, hogy a nemzetközi (nyugati) érdekek felülírják egy olyan kicsi és gazdaságilag gyenge ország érdekeit, mint Magyarország. Egy gázvezeték iránya, vagy egy szankció mérteke nem Magyarországtól függ!

A tavaly nyári tusnádfürdői „illiberális” beszédétől számítható az amerikai figyelmeztetések felerősödése. A demokrata párti elnökök (Obama, Clinton) ellenszenvűeknek adtak hangot. Közben a külügyminisztérium (State Department) is jelezte, hogy az USA szerint bajok vannak a budapesti kormánnyal. Diszkrétan közölték néhány magyar állami alkalmazottal, hogy korrupciós vádak miatt nem léphetnek az Egyesült Államok területére.

Budapest képtelen volt kezelni ezt az amerikai figyelmeztetést. A kormányközeli Napi Gazdaság indította el a politikai lavinát azzal, hogy leközlött egy nevét eltitkoló egyénnel készített interjú, aki jelezte, hogy többüktől megvonták az amerikai beutazási vízumot. A cikk Amerika-ellenes hangulatot és heccelést indított be. Miközben a hivatalos magyar állam mélyen hallgatott, mintha a titkosszolgálat öt perc alatt nem tudta volna kinyomozni az érintettek nevét. Persze a kormányhivatalnokok is megérik a pénzüket, akik még ma is lapítanak.

Folytatás a 3. oldalon

A terrorral szembeni tehetetlenség

Ami az amerikaiaknak szeptember 11., a franciáknak január 7. Mindkét eseménynek hasonló a rugói, ill. magyarzatai. 2001-ben több ezer ember esett a terrortámadásnak áldozatul New Yorkban, 2015-ben 16 embert gyilkoltak meg a terroristák. Amíg szeptember 11. jobbra az amerikaiak „belügye” maradt, a párizsi mészárlás szintre az egész világot mozgásba hozta. 40 állam képviselői közvetlen a helyszínen nyilvánították ki részvétüket Franciaországnak. A másfél millióra duzzadt tüntetés talán minden idők legnagyobb megmozdulása volt békés eszközökkel.

Sok parola hangzott el, kelt lábra, mégis leginkább az emberi értékek mellett szóltak az érvek. Általános benyomások szerint ebben egyetértettek a legkülönbözőbb táborokból és országokból jövők is. Amíg az egyik oldalon a terrorselekmények ellen tüntettek a tömegek, a másikon, ha nem is annyira szenvedélyesen, de azért határozottan az is megfogalmazódott – mint ahogyan erről Sebastian Kurz külügyminiszter is nyilatkozott –, hogy az alapvető emberi jogokért szálltak síkra.

Az alapvető emberi jogok között kiemelte a külügyminiszter a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságát. Ezeket meg kell védeni, teljesen függetlenül attól, hogy egyeseknek mi tetszik vagy mi nem a közzétett anyagban. Ugyanakkor – hangsúlyozta a külügyminiszter – tovább kell erősíteni a párbeszédet az iszlám világával. A nagyobb ellenőrzés mellett növelni kell az iskolákban azon értékek közvetítését, amik minket Európában összekötnének. (Die Presse, 2015. január 13.) Európai értékek is nevezhetnénk őket.

A hetvenes békeidő ellanyhulásában a gazdasági jólét közepette kitört gazdasági válság túlságosan elterelte a figyelmet arról, hogy Európában, a nyugati kultúra világában nem csupán az anyagi javak túltermelése és elosztása körül észlelhetők problémák, de talán mélyrehatóbbak és kihatásaikban sokkal átfogóbbak a szellemi-kulturális irányvesztés körül jelentkező kérdések. A világnézetek nihilizmus értékmertesen termeli és közvetíti a szákucaiba torkolló „információkat”, a minden gátlást és korlátokat nélkülöző felvilágosítást.

Az iszlám világból kinőtt terrorista irányzatokat nem elég elítélni, sőt, még a fegyveres harc sem elégséges letörésükre; kellőképpen megmutatkozott ez az iraki háborúban, de Afganisztánban is. Hibába ütik el az európaiak a vallás színeiben örököket, ha nem tudnak felvonultatni ellenük olyan szellemi-világnézetű eszközöket, amik legalább semlegesítik a földrészünkön egyre féltretevesebbé váló agresszivitást. Alig ismertek olyan fátádozások, kísérletek, amik történetesen az iszlám világból Európába özőnlő bevándorlókat megismertetnék az „európai értékekkel”, amiket aztán nem csupán az anyagi rendezettség reményében többre értékelnek a „sivatag világánál”.

A jelenlegi világnézetű ellenére legalább annyit nem ártana hangoztatni, hogy a szabadság korántsem jelentheti azt, hogy minden megengedhető, ami nem utolsósorban az egymással szembeni emberi felelősségre is utal. Egyáltalán, mai gyakorlatban mik is az „európai értékek”?

PANNONICUS

Határok nélkül Biztatás és megbízatás

– Így látják olvasóink –

A 2014/5. számunkhoz kérdőívet mellékelünk azzal a céllal, hogy ne kóssa hírekből, hanem a kérdőívre közvetlen adott válaszokból alkossunk képet a Bécsi Naplóról. A kérdőívet szakmailag ellenőrizte Dr. Cserjány Judit szociológus, végleges változatát Sass Károly szerkesztette meg. Albert László közreműködésével ő táplálta számítógépe. A számok felállítását, a végeredmények összeállítását kettőjük munkája. Az egyes pontokhoz fűzött megjegyzéseket Albert László osztályozta. Köszönet mindhármuknak.

A kiértékelés mennyiségi kiértékelése befejeződött, az eredményeket alább adjuk közre. A kérdőív a személyes adatok mellett kilenc kérdést tartalmaz, mindegyiknél megadva a külön megjegyzés lehetőségét.

A kiküldött kérdőívet 175-en töltötték ki és juttatták el (postán, faxon, ill. e-mailen) szerkesztőségünkbe. Az előállított példányszámokhoz viszonyítva ez kerek 7,00%-nak felel meg. A 175 vagy 7,00% életkora széles skálát mutat: a legfiatalabb 24, a legidősebb 94 éves; a 30–60 év közötti korosztály 21,1%, a 61 év fölötti olvasók 74,9%-ot képeznek. A válaszadók 10,5%-a érettségivel rendelkezik, 77,2% egyetemet végzett; 67% férfi; 11,1% önálló, 22,2% alkalmazott, 67,3% nyugdíjas. Ország-lakóhely: 31,6% Ausztria, 35,7% Magyarország, 8,8% Németország, 5,3% Svájc, 4,7% Szlovákia, 4,1% Románia; nem egészen 10% egyéb európai, ill. tengerentúli országokból tevődik össze.

Olvasóink 9,9%-a kezdettől, 14,6%-a 30, 11,7% 20, 6,4%, 10, 13,4%-a 1-5 éve ismeri a Bécsi Naplót; 75,4% minden kiadását, 16,4% gyakran, 7,6% ritkán olvassa. 93,6% szükségesnek, 5,3% részben szükségesnek tartja a Bécsi Napló kiadását.

Arra vonatkozóan, hogy a lap kizárólag ausztriai magyarok egyesületi tájékoztatását lássa el 12,8% igennel, 75% nemmel válaszolt, 11,6% nem nyilvánította ki véleményét. Tudósítson-e a lap általános, a magyarságot érintő kérdésekről, 94,8% igennel válaszolt, 3,5%-nak nem volt véleménye. A kulturális, közéleti, politikai, gazdasági témakörök tekintetében 70% mindegyiket fontosnak tartja a felsorolt sorrendben. A közlésre kerülő anyag 20%-a legyen egyesületi, 40–40% közéleti, ill. irodalmi, művészeti, tudományos jellegű, 15% a szerkesztőségre bízva a témakörök eldöntését.

Politikai-világnevezeti szempontból 69,8% kiegyensúlyozottnak, 4,1% jobb-, 2,3% baloldalinak tartja a lap irányultságát, mindemellett 16,9% kiértékelt, 3,5% egyenletlennek minősíti vonalvezetését.

77,9% színvonalas 21,5% közepes besorolással illetve a színvonalat.

Az egyes íráskorhangneme 62,2%-ban választékos, 34,3%-ban elfogadható. A szerkesztés (tördelés) olvasóink véleménye szerint 79,1%-ban áttekinthető, 15,1%-ban részben elfogadható, 3,5%-ban rendszertelen.

Tanulmányosak az egyes válaszokhoz fűzött megjegyzések, javaslatok, összesen 98-an éltek ezzel a lehetőséggel. Feltétlen figyelembe kell venni őket, hozzáfűzve, hogy egyedi megnyilvánulások, tehát nem okvetlen általánosíthatók. Érdekes és tanulmányos ösztönzések, javaslatok, terjedelműknél fogva mégsem idézzük valamennyit, ehelyett osztályozva őket három csoportban a következőképpen foglalhatók össze:

Leggyakoribb kritikus észrevételek:

Túl sokan apró betűk,
túl hosszú cikkek,
az átlagolvasó számára túl igényes,
nem egyenes, egyik írás igényes, a másik kevésbé (főként a politikai helyzetelemzések).

Leggyakoribb pozitív vélemények:

Maradjon olyan, amilyen,
szívnvalas, kiegyensúlyozott, igényes (cizellált).
Köszönet és elismerés Deák Ernőnek és a szerkesztőség minden tagjának kitartó, gondos és színvonalas munkájukért.

Egyik legjobb magyar nyelvű európai lap.

Objektív, tárgyilagos, elfogultság nélkül.
Az egyetlen olyan lap, amelyből tájékozódhatok magyarság ügyben, itteniekről és otthoniakról.

Leggyakoribb semleges vélemény:

A lap tartalmánál (egyesületi, közéleti, irodalmi stb.) felosztását a szerkesztőségre bízom.
Többször olvasok, nem érkezik meg.

Manapság minden vállalkozás él a „piackutatás” lehetőségeivel. A Bécsi Napló pedig eleve nem nélkülözheti a visszajelzést, hiszen nem kedvtelésből, pusztán szórakozásból vállalja szerkesztőségünk a lap kiadását, aminek rendeltetése és irányultsága nagy többségben megfelel olvasóink elvárásainak. Természetesen nem lehetünk elégedettek, éppen ezért figyünk a kritikák, bár egyéni véleményekre is.

Szerkesztőségünk a Bécsi Naplót változtatlanul szellemi fórumnak tartja, ahol – a szélsőségek mellőzésével – találkozhatnak egymást kiegészítik a különböző vélemények. Mindenképpen óvakodunk a politikai, különösen pártpolitikai elkötelezettségtől. A demokratikus pluralizmus elvét valva az európai szemléssel átítot egyetemességnek vagyunk elköteleztettjei.

Köszönet és hála Olvasóinknak! Velük együtt alkotjuk – ha csak virtuális értelemben is – a magyarok nagy családját, helyesebben annak tükrét.

SZERKESZTŐSÉG

A Napló postája

Igen jó barátom, Pomogáts Béla a Szózatról és a Himnuszról írt megrendítő cikkéhez ezeket a sorokat fűzöm: **Mindaz, amit Pomogáts Béla a Himnuszról és a Szózatról írt, szentígaz. De ne felejtsek el, hogy a Szózat négy sora ma már eredeti értelmében nem érvényes. A nagyvilágon e kívül nincsen számokra hely – hát van! Magyarországot a török, majd Trianon, majd 45 szélszaggatja. Ma már ezt kellene mondanunk: A nagyvilágon e belül, a magyar kultúrán kívül, nincsen számokra jobb hely...**

KABDEBŐ TAMÁS

A mai világban az ember nem mindig nyílik meg kifelé politikai érzelmeivel, mert tapasztalhatóan baráti, és családi kapcsolatok is eltávolodhatnak egymástól a belső feszültségekből eredően, ami egy nyugdíjassnál még fokozottabban veszélyes, hiszen amíg a család, fogyó, barátságok...
Nagyra értékelem, ha a távolból Ti is érzékelitek az immár nem olyan FI atal DE mokrata, mint inkább SZ inváltó vezető politikusainak egyre gőgösebb, és egoista megnyilvánulásait...

(Személyes "élményem": Ma 40 éves fiam annak idején narancsos plakátokat ragasztott Budapesten, és éjszakai teázókban hallgatta O.V. forradalmi terveit, körben ülve csillogó szemekkel.
Ma egyikük (a fiam) munkanélküli, és teljesen kiábrándult, a másik szereplő... szerintem is... beteg..., ha igaz felétek, Ausztriában kezeli.)

B. JÓZSEF (POZSONY)

ÚJ MAGYAR NAGYKÖVET BÉCSBEN

DR. PERÉNYI JÁNOS személyében új nagykövet foglalta el hivatalát Bécsben. Perényi 2014. december 10-én tett látogatást Dr. Heinz Fischer államelnöknél és átadta neki megbízólevelét. Az államelnök székelyére Hajós Gábor, Szilágyi Gergő Péter és Ágoston Andrea kísérték el az új nagykövetet.

Tisztelettel,

B. SZABÓ PÉTER, a SMIKK elnöke, Zürich

Dr. Áder János, Magyarország köztársasági elnöke a **MAGYAR ÉRDEMREND TISZTIKERESZTJE** kitüntetés adományozta **Wurst Erzsébetnek**, a Kaláka-club elnökjének. Átadására a bécsi magyar nagykövetségén került sor 2015. január 28-án.

Magyar Örökség díjátadó ünnepség

2014. december 13-án az MTA Dísztermében

I. díjazott: Pál István Szalonna és bandája, laudátor: Böszörményi Gergely

II. díjazott: Alsóőri Színjátszó csoport és a Felsőőri Református Ifjúsági Olvasókör, laudátor: Dr. Deák Ernő

III. díjazott: Dr. Kuklay Antal rk. pap, művészettörténész, könyvtáros, Pilinszky-kutató és **Telenkó Miklós** görögkatolikus pap, laudátor: Hofner József atya

IV. díjazott: Pósa Lajos / Pósa bácsi (1850–1914) költő, ifjúsági író, dalszerző, a magyar gyermekirodalom megteremtője; mesekirály, laudátor: Dr. Praznovszky Mihály

V. díjazott: Százados úti Művésztelep, laudátor: Sipos Endre

VI. díjazott: MAGYAR TUDÓGONDOZÓI HÁLÓZAT, laudátor: Dr. Kunszent Tamás

VII. díjazott: Szíjjártó Jenő (1919–1986) a szlovákiai magyarság zeneszerzője, kórusvezető, karnagy, laudátor: Dr. Tóth Árpád

A díjazottak nevében: Szabó Nándor, az Alsóőri Színjátszó Egyesület elnöke szolt az egybegyűltekhöz.

MAGYAR ÖRÖKSÉG
Díjátadás 2014. december 13-án, Budapesten az MTA dísztermében

AZ ŐRI SZÍNJÁTSZÁS DÍCSÉRETE
Az **ALSÓ- ÉS FELSŐŐRI SZÍNJÁTSZÓ CSOPORT**ról méltató szavakkal szólni alig lehet meghatódás nélkül. Hogy miért van ez, csak az tudja megválaszolni, aki ismeri ennek a vidéknek történetét, magyarjainak vívódását nyelvvel és hagyománnyal. Talán a legkifejezőbb, amit néhai Dr. Telek Béla őriszigeti evangélikus lelkész szájából hallottam: olyanok az őriek, mint az üres ilatszeres üveg: tartalma elfogyott, és legfeljebb mélyen belelegezve lehet még érezni belőle az illatot.

Szép, költői kifejezés, tele nosztalgiával.
Bármennyire életpártiak vagyunk is, sajnos, alig lehet megválaszolni a kérdést: vajon mi lesz öt-tíz év múlva? Egy biztosra vehető: mind az **ALSÓŐRI SZÍNJÁTSZÓ EGYESÜLET**, mind pedig a **FELSŐŐRI REFORMÁTUS IFJÚSÁGI OLVASÓKÖR** színjátzó csoportja folytatja eddigi tevékenységét. Az egymás között jobbára németül tárgyaló amatőrök a színpadra lépve szinte számánokként búvik önmagukat és a közönséget. Ilyenkor egyedül az a fontos, hogy a színpad a kulisszákkal és a szereplőkkel olyan kivitelezésben jelenüljön meg, ami elvonatkoztat a mindennapi nyelvvalóságtól. A két egyesület mintegy templomként éli meg és alkalmazza a magyar nyelvet.

Az **Alsóőri Színjátszó Egyesület** működése 1982 óta jobbra folyamatosan tölti ki az elmúlt 32 évet. Szabó Nándor és csapata töretlen lelkesedéssel tervez és készül évről évre. Az utóbbi években Major Zsolt személyében Magyarországról szerződötték rende-

zöt, így 2014-ben is az ő feldolgozásában taníttatta be és vitte színre Karinthy Frigyes A nagy ékszerész c. komédiáját.

Az 1889-ben alakult felsőőri Református (Ifjúsági) Olvasókör 1962-től számolja a színbemutatók éveit. A színjátszás Gyenge Imre lelkész, ill. református püspök nevéhez fűződik, aki „őriszított” az általa kiválasztott és betanított népszínműveket. Mint minden váltás esetében, az ő nyugalomba vonulásokor is felmerült a hogyan tovább? megkerülhetetlen kérdése. A református gyülekezet életéhez és tevékenységéhez azonban annyira hozzánőtt a színjátszás, hogy minden kétséget kizáróan az utód, Güthly László lelkései teendői mellett nem csak folytatja, de egyé is forrott a színjátszással. Csak látni kell őt, mennyire beleéli magát a nézőtérrel átdolgozása és rendezése eredményeként az egyes darabokba, legutóbb Móréc Zsigmond Sári bírójába. A neki és színeinek kijáró jutalom, elismerés pedig a közönség lelkes tapsa. Természetesen ugyanez elmondható az alsóőri színjátszókról és vezetőjükről is.

Nehéz összhangba hozni egymással: magyar múlt, német nyelvű jelen. Ez itt a kérdés: hogyan lehetne egész természetességgel megélni a magyarságot? Ne csak a színházlátogatás idején, az utcán is. Még néhány évvel ezelőt a nézők magyarul beszéltek egymással, most már a fiatalabbja a németet részesíti előnyben. Pedig elgondolkodtató, hogy mindkét csapat szabadidejét feláldozza minden ellenszolgáltatás nélkül csak azért, hogy évente három-négy alkalommal mesés világot varázsoljon. Féltetni, biztatni kell őket, hogy maguktól döbbenjenek rá, áldozatvállalásukkal mekkora értéket teremtenek és adnak tovább, hiszen a templomok és a színjátszáson kívül alig van más nyelvűművelő műhely. A köszönet és a hála hangján ajánljuk mindenkori figyelmébe az alsó- és felsőőri színjátszókat, élükön Szabó Nándorral és Güthly Lászlóval, nem feledkezve meg Nándi feleségéről, Szilviáról sem, aki a kellékek és a ruhák készítésével közvetlenül is kiveszi részét a munkából. Válgon serkentővé és éltetővé a Magyar Örökség díj, hiszen nagyon is megérdemelten megküzdöttek, megfáradtak érte.

Verőfény 2015

A Bécsi Magyar Iskola szavalóversenye, a Verőfény idén **20. alkalommal** jelentkezik. Felhív minden irodalomkedvelőt, hogy **április 11-én**, a magyar kultészet napján legyen részt a versmondó vetélkedőn. Kezdődik **de. 10 órakor** a Collegium Hungaricumban (1020 Wien, Hollandstr. 4)

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2014/1. számában közzétett 81.749,01 euró összeg 2015. január 20-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Dr. Albert Lajos	50,00	Dr. GYÖRI Vilmos	100,00	Dr. NEUMANN Etelka	20,00
ANDREEWITICH Et	10,00	HALMÁGYI ÁKOS	20,00	Név és cím nélkül	37,00
ARANY Gertrude	7,00	HAMMERLE Et	15,00	Olvashatatlan aláírás	10,00
ARÁNY-ASCHNER György	15,00	HOCHBAUM István Árpád	10,00	Olvashatatlan aláírás	10,00
AUMÜLLER Péter	12,00	Mag. HOLLÓS József	30,00	Olvashatatlan aláírással	25,00
AVED Levente	40,00	HORN László	10,00	PAÁL László	30,00
BALOG Pál	20,00	HORVÁTH Béla	50,00	Dr. PATHY Lajos	20,00
BARKI Éva	4,00	HORVÁTH Csaba	20,00	PERLAKY Mária	20,00
Dr. BARNA József	50,00	Dr. JÁVORSZKY Károly	20,00	PIROSKA Gyöngyvér	20,00
BAZSÓ Ferenc	25,00	DI Dr. JENEY József	50,00	PONGRÁCZ Vilmos	30,00
BEHRING Günter	20,00	Dr. KAISER József	20,00	DI PRIKLER Pál & Mag. Jolán	40,00
DI BEZZEGH Ferenc & Sára	25,00	KALTENEGGER Éva	30,00	Mag. RAMHARDTER Judit	10,00
Dr. BIRTALAN Iván prof.	50,00	Mag. KAUTNY Endre	10,00	Dr. RUDAN Péter	100,00
BOGYI-NAGY Margit	20,00	KECSKÉS Illés	30,00	SÁNDOR I. O. C.	50,00
CSÉBITS Ignác	40,00	Dr. KERESZTES Árpád	30,00	SCHUSTER-GYENGE Judit	20,00
CSIFRA János, Salzburg	10,00	KOCSIS Béla & Brita	20,00	Dr. ZABADOS Tünde	20,00
CSIPKÓ László	10,00	KRAETSCHMER Katalin	20,00	DI SZABÓ Barna	10,00
CSITKÓ Erzsébet	20,00	KRANL. MEGYESI Olga	20,00	szentkereszt György	100,00
CSONGVAY Mária	20,00	KRAUSE Ilona	15,00	TIMAFFY Emőke	30,00
Dr. CSORDÁS Ádám egy. tanár	100,00	KRISTON Ferenc	65,00	UGRI Mihály	20,00
CSÖRSZ Lajosné	10,00	KULMAN Sándor	50,00	Dr. UMLAUFF Julius	20,00
CZINGRABER Aladár	100,00	LAURINGER Vilmos	25,00	Mag. UNGER Géza	30,00
ENDRÉ Barnabás	20,00	Dr. LISZKA Kristóf	20,00	Dr. VADON Mária	50,00
DI FÁBIÁN László	10,00	LOSS Eszter	10,00	VARGA Tamás	20,00
FETES Kata	10,00	MAKSA Jut	5,00	VÉGH Endre	15,00
FÉRENCZ János-Róbert	20,00	Dr. MARTINI József	10,00	Dr. VENCSER László	50,00
FÖNYAD Pál	15,00	Dr. MESTER-TONCZÁR László egy. tan.	50,00	Dr. VERESS Tamás	50,00
DKFM FORGÓ László	20,00	NAGY Árpád	9,33	VISZOKI Imre	10,00
FRANK Johann	25,00	NAGY-BOJARSZKY Katalin	15,00	Ing. ZACHAR István	70,00
Dr. GECS... Márton	75,00	Dr. NÉMETH Balázs & Christiane	10,00	ZACHAR Tünde	20,00
GECSÉ Mária	30,00	DI NÉMETH Nándor	20,00	Dr. ZIMICS Zsolt	30,00
GOMBÁR Rozália	20,00	NÉMETH Nándor	30,00	összesen:	2.759,33

A támogatások eddig befolyt teljes összege **84.508,34 euró**.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Mag. Hollós József elnök, Albert László főtűtűtűtűtűtű, Dr. Seidler Andrea pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítósám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN 00007255731 + 00060000 BIC OPSKATWW

ARDAY LAJOS

Ukrajna – történelem, etnikum, identitás, (geo)politika

Az első világháború végén reális esély nyílt nemcsak a lengyel állam feltámasztására, hanem egy független ukrán állam létrehozására is, a kettészakított nép egyesítésével, osztrák-német támogatással: ennek köszönhetően a bolsevikokkal szembe fordult Ukrán Népköztársaság delegációja részt vett a breszt-litovszki béketárgyalásokon; zászlóját, himnuszát, pénzremét 1991 után újra bevezették. Néhány hónapig létezett a kozák hagyományokra építő Ukrán Állam, Szkoropodszkij hetmanátusa. A Monarchia széthullásának napjaiban 1918. november 1-jén Lembergben megalakult a Nyugat-Ukrainai Népköztársaság. Ez viszont hosszantartó véres háborút robbantott ki a lengyelekkel, akik nemcsak Lemberget, hanem a Kijevig terjedő egész területet – Kresy – sajátjuknak tekintették. Az ősi városokért, óriási területekért folytatott harcokban 15 ezer ukrán és 10 ezer lengyel vesztette életét. Pilsudski csapatai 1920 májusában elfoglalták – az akkor már “vörös” – Kijevet, de a Vörös Hadsereg elletadását csak Varso alatt tudták megállítani. A Curzon angol külügyminiszter által javasolt lengyel-szovjet/ukrán határtól – a maitól – 200–250 km-rel keletebbre húzódtak Lengyelország határai, gyakorlatilag visszaállítva a háború előtti helyzetet: 5 millió ukrán került lengyel fennhatóság alá, lényegesen kedvezőlemből helyzetben, mint az egykori osztrák Kelet-Galíciában. Szovjet-Ukrajnában az 1920-as években “...az ukrán nyelv gyökeret eresztett, és jelentősen elterjedt az oktatásban, a kultúrában, a közéletben és a sajtóban – az ukrán nyelv és kultúra megszűnt az értelmiség egyik csoportjának valamiféle romantikus, ezoterikus hóbortja vagy az elmaradott parasztság jelképe lenni.”

Az okai – amiről a Nyugat máig nem akar tudomást venni – hármassak:

- fel akarták számolni az ország többi részéhez képest jómódú parasztságot, a “kulákokat”; ezáltal is gyengíteni az ortodox egyházat;

- megtróni a szovjet uralommal szemben ellenséges ukránokat és kozákokat.

1932-33-ban 5-6 millió ember halt éhen. “Ezt a nemzeti tragédiát az tette igazán a szovjet rendszer bűnéneként rögzült kvázi-genocidiummá, hogy az nem természeti katasztrófa, hanem az akkori szovjet vezetés tudatos politikája következtében történt meg.” A brutális akciót levelező nyíló párttitkár Hruscov volt – tehát egyfajta jóvátevelésként “ajándékozta” Ukrajnának a 3/4 részben oroszok-lakta Krímet az “egyesülés” 300. évfordulóján, 1954-ben. A tömeges népiártás máig ható következménye, hogy az ország déli és keleti (ipar) vidékein oroszok milliós telepédtek meg, a nehéz- és hadiipar kiépítésével. Érthető, hogy az ukránok jelentős része nagy reményekkel fogadta az ország egészét elfoglaló németeket, de rövidesen csalódnuk kellett.

A Moszkva felhívására megalakuló partizán-egységek mellett megszerveződött az UPA, az Ukrán Nemzeti Felkelő Hadsereg, amely 1948-50-ig(!) vívta öngyilkos harcát a németek, az előrenyomuló Vörös Hadsereg, majd a lengyelek ellen. A magyar/csehszlovák/Ruszinszko/Kárpátalja bekebelezésével – hivatalosan – az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság lett az ukrán nép állama; annak parlamentje, a Rada 1991. augusztus 24-én kinyilvánította az Ukrán Köztársaság függetlenségét, amelyet december 1-jén 90% fölötti arányban népszavazás erősített meg. A 45 millió országon 1/3-a oroszul beszél. Valójában ennél többben, mert a 8 millió orosz nyelvű és nemzeti-geográfiai mellett a népesség közel 1/3-a kétnyelvű, vagy az ukrán-orosz hibrid szurzsukot beszéli; 7 millióra tehető azoknak a száma, akik – az írekhez hasonlóan – ukrán identitásúak, de oroszul beszélnek. Az ukrán nyelvet a vidék, a parasztság őrizte meg; a politikai és kulturális nyomás alatt a városok nyelve keleten orosz, nyugaton lengyel lett. Az ukrán-ruszin nemzeti egyháznak tekinthető görögkatolikus csak a volt osztrák-magyar-lengyel területeken volt képes megújulni a 40-es évek erőszakos “visszatérítése” után a pravoszláv egyházba; az utóbbi a nagy többség vallása, de hatalmi-politikai indíttatásból megosztott a kijevi és moszkvai patriarhátus között. Az orosz- és lengyel-ellenesség mellett az antiszemitizmus is része az ukrán politikai hagyományoknak. Az oroszországihoz hasonlóan a népesség 40%-a visszasírja a “rég jó” szovjet időket; a demokratikus átalakulást és a NATO tagságot 30, a kapitalista viszonyokat 36% támogatja.

Az Ukrajnán kívüli diaszpóra identitása szélsőségesen megosztott: míg az Észak-Amerikába kivándoroltak és leszármazottaik – legkevesebb 2,5 millió – őrzik ukrán-ruszin identitásukat, a poszt-szovjet államokban élő 4–20 milliós “keleti diaszpóra” inkább szovjet, mint ukrán identitású. Egy, identitásból megfoghatatlan további 7 millió külföldön, Nyugat- és Dél-Európában dolgozik, abból 1 millió az Ibériai félszigeten. A “diffúz és megosztott nemzettudat” a nagypolitikában is megnyilvánul: a nyugat-ukrajnai “nemzetiek” és a szakmai-politikai elit nyugati orientáltságuk, céljuk az EU-tagság; a keletiek és déliek orosz-barátságuk nyilvánul meg Ukrajna megfigyelői státuszában az orosz – belorusz – kazah “eurázsiai” vám- és politikai unióban.

A ruszin, rutén, rusznjak népnév, mint említettük, a Kijevi Ruszra megy vissza, így régebbi, mint az ukrán. Ruszinok éltek és élnek az Északkeleti Kárpátok-Keleti Beszkidek keleti és nyugati lejtőin is, a huculok, bojok és lemők. A lakatlan magyar gyepű (elve) csak lassan népesedett be, fokozatosan, a honfoglalást követően, felgyorsulva a mongol-tatár pusztítás után. A tömeges betelepítés Koriatovics Tódor litván herceg, trónkövetelő vezetésével a 14. század végén történt.

Zsigmond adománylevele 16. századi hamisítvány, tény viszont, hogy Árpád-házi királyaink testőrségének egy részét hagyományosan “Ruthenusok” adták, és összes szabadsághüzdmeinkben, háborúinkban a magyarokkal vállvetve küzdöttek; ezért lettek – Rákóczi szavaival – “gens fidelissima”, a leghűségesebb nép, “...A ruszin értelmiség voltaképpen azonos volt az unicus papsággal, és ennek zöme egyértelműen a magyarrá asszimilálódás útjára lépett.” (Vasvári Pál családja) Mások, mint a nemzetébresztő A. Duhnovics eperjesi kanonok, a ruszin himnusz szerzője, “...úgy vélték, hogy ők voltaképpen oroszok és csak a “szent Oroszországban” bízhattak. Ismét mások úgy látták, hogy a ruszinok rutének, vagyis ukránok, a galíciai ukránokkal kell együttműködniük. A legkevésbé voltak azok, akik a ruszint külön nemzetnek szerették volna látni. “...A ruszinságnak a századfordulón nem volt modern értelemben vett nemzetudata, és nem alakult ki normalizált nemzeti nyelve; a lakosság többsége írástudatlan.”

A prágai kormányzat (1919-39) nem biztosította Ruszinszkonak a békeszerződésben előírt autonómiát, és a joggal magyarbarátnak tartott ruszinok megosztására törekedett nyelvi-kulturális és vallási szempontból egyaránt. A sok újonnan épített iskolában emigráns orosz és ukrán nyelvű szellemiségű oktatók oroszra és ukránra tanították a felnövekvő ruszin értelmiséget, háttérbe szorítva saját “konyhanyelvüket”. A “magyarórnok” tekintett görögkatolikus egyházzal szemben a görögkeleti terjeszkedését segítették elő. A visszafoglalt területnek (1939-44) Teleki Pál miniszterelnök autonómiát akart adni, erre azonban nem került sor a háborús körülmények között. Mindössze annyi történt, hogy a ruszin-lakta “közigazgatási kirendeltségeket” nem foglalták be a megerendszerbe, ott bevezették a kétnyelvű oktatást és hivatali ügyintézkést. A Kárpátaljai Tudományos Társaság helyi, magyar-ruszin tudományos akadémia szerepét töltötte be; ruszin nyelvi és irodalmi szakosztályára célul tűzte ki a ruszin népi nyelv irodalmi nyelvű való fejlesztését. Még az odavezényelt csendőröknek is el kellett sajátítani a ruszin nyelvi alapjait. A ruszinságra csaknem halálos csapást a szovjet uralom (1944-1991) mérte. Míg 1910-1944 között Kárpátalján a ruszinok aránya 60-70% volt, a Szovjet-Ukrajnába való beolvadás (hivatalosan: újragyesülés) után a ruszint eltörölték; a lakosság 75-80%-a ukránná vált. A függetlenség kikiáltását követő évben, 1992-ben az Ukrán Tudományos Akadémia felmérése szerint a népesség 55%-a ukrán, 18%-a ruszin, 7%-a ruszin-ukrán vallotta magát. 1990-ben megalakult a Kárpátaljai Ruszinok Társasága. 2008 márciusában a kárpátaljai (Zakarpattyje) megyei tanács önálló nemzeti-szerveket el a ruszinságot, de ezt a kijevi kormányzatek

nem hagyták jóvá. 2009 decemberében Duhnovics (egyik) himnusza lett Kárpátalja hivatalos himnusza a megyei tanács döntése alapján. Rendkívül érdekes egy 2008-as közvélemény-kutatás eredménye, mely szerint a válaszadók 40,3%-a Magyarországhoz vagy Szlovákiához csatolta volna Kárpátalját; 21,1%-a szerint Ukrajna elidegeníthetetlen része, míg egy másik 21% egy Koszovó-mintájú szuverén állam mellett foglalt állást. A ruszinok teljes világlétszámát 1,6 millióra teszik; ebből 1 millió él szülőföldjén, 250 ezren Észak-Amerikában és Nyugat-Európában. Elismert nemzetiség, nemzeti kisebbség Magyarországon, Szerbiában, Horvátországon és Szlovákiában: az Eperjes-Bártfa-Svidnik/Felsővízköz környéki 24 ezres ruszinság szellemi vezetői sokat tettek a ruszin irodalmi nyelv meghonosításáért. “...A ruszin nyelv alapszókincsének 70-80%-a megegyezik az ukránéval, de a helyi nyelvjárások sajátosságainak megfelelően sok benne a lengyel, oszláv, orosz, jiddis, szlovák, román, magyar, cigány nyelvi elem. A ruszin és az ukrán nyelv-tana jórészt azonos, (de) ...különböznek hagyományai, gyökeresen eltér a mentalitásuk. Hodinka Antal találon jegyzi meg, hogy a ruszinok az egyetlen ciril betűvel író szláv nép, amely a Nyugathoz tartozik.”

Az ukrán vezetés ma úgy viszonyul a ruszinhoz, ahogyan a cári kormányzat viszonyult az övékhez: a ruszin – hivatalosan – csupán az ukrán egyik nyelvjárása. Ezt erősíti, hogy nemzeti vallásuk, a görögkatolikus, a szovjet hatalom bukása után sem tudta visszazserelni befolyását a lelkekre: 17-18. századi emlékek fatemplomait ugyan visszazapták, de az új templomokban a liturgia pravoszláv.

Folytatás a következő számban

Az amerikai-magyar...

Folytatás az 1. oldalról

Közben kiderült az állami korrupció mivolta. Már másfél éve jelentették amerikai (multinacionális) cégek, hogy a magyar hatóságok felszólították őket, ha kétmilliárd forintot befizetnek egy állami alapítványba, akkor elmaradnak az állami ellenőrzések, sőt garantálják, hogy a konkurenciánál tartanak majd szigorú ellenőrzéseket. A befizetett összeg fejében akár ÁFA (adó) kedvezményt is kaphatnak.

Az amerikai-magyar (politikai) kapcsolatok 2014 decemberére jutottak az eddigi mélypontra, mikor az amerikai “jobboldal”, a republikánusok tekintélyes, sokat tapasztalt nagy örege, McCain szenátor „neo-faszista diktátornak” nevezte a magyar miniszterelnököt. Rádásul ezt a kijelentését máig nem vontta vissza, mindössze tompított a megfogalmazáson. A demokrácia-deficitet továbbra is fenntartja. Szerencsétlen megjegyzését, különben a demokrácia Obama elnöknek szánta. McCain ugyanis ellenzte egy diplomáciai múlttal és gyakorlattal nem rendelkező tv-s személyiség nagyköveti kinevezését. McCain valójában Budapestet és az ottani külképviseletet akarta fontosnak beállítani, ahova felkészült, tapasztalt diplomátára lenne szükség Ukrajna közelsége miatt.

Mindezek ellenére a két ország kapcsolatai jók. Vízumkényszer továbbra sincs. Ezzel is jelzi Washington, hogy nem a magyar néppel, hanem annak vezetőivel van baja. Amennyiben a jelenlegi budapesti vezetés nem változtat eddigi gyakorlatán, akkor épp a vízum területén lesznek hamarosan problémák. A kettős állampolgárság ugyanis kikaput biztosít olyanoknak, akik vízummentes amerikai beutazásra nem jogosultak, pl. románok, szerbek stb. Az ukránok külön eset; nemcsak, mert mafiaszerű korrupció folyik az útlevelkiadó határ menti polgármestri hivatalokban, hanem, mert az ukrán állam is (amerikai segítséggel) minden eszközt meg fog ragadni, hogy az orosz állampolgárságot, pláne az ukrán-orosz kettős állampolgárságot, minél kevesebben kapják meg.

ELEKES ISTVÁN, a Szabad Európa Rádió volt munkatársa

„Mindannyian Charlie vagyunk”

Felvidéki magyarként, kooperátorként szakértő-tanácsadói státuszban, öt éven át éltem és dolgoztam Algériában még a hajdani Csehszlovák Köztársaság képviseletében.

Tragikus és végtelenül elszomorító, ami Párizsban történt. Nyilvánvaló, hogy ezek a gyilkos szelsőségesek többet ártottak az iszlámnak, mint a karikatúrákat rajzolók, de, tegyük fel a kérdést, mi készít egyes embereket arra, hogy egy vallásból, illetve a profétából, Mohamedből gúnyt űzenek? Hiszen a zsidó és a kereszt(y)én vallások mellett az iszlám a harmadik egy Isten imádó világvallások egyike. Tehát világvallás és világhatalom is egy személyben. Jó, jó, valaki nevet ezeken a karikatúrákon egyet-kettőt, de milyen más célt szolgálnak ezek a rajzok? A Charlie Hebdo-karikatúrák az Iszlámra nézve sértőek, sőt, túllumatnak a vicc, a szatíra, de még paródia műfaján is.

A Daily News, a Telegraph, a Washington Post, a New York Times szerkesztősége már korábban elhatározta, hogy nem közlik le többet az iszlámra sértőnek tartott Charlie Hebdo-karikatúrákat. Nem akarták kockáztatni újságíróik biztonságát, de a muszlim hitű olvasók haragját nem akarták kiváltani. A francia kormány is felkérte az említett lapot, ne közöljön olyan rajzokat, ami irritálja a muzulmánokat, de - ennek a sajtószabadságra hivatkozva - a szerkesztőség nem tett eleget. Ha ezek a rajzok valakit sértenek vallásában, meggyőződésében, akkor ezek közlését milyen célból, miért teszik? Az újságírói etikának nincsenek határai?

A sajtószabadság liberális bajnokai gúnyolódhatnak, nevétségessé teszik egy közel 2 milliárdos lélekszámú vallási közösség legszentebb

vezetőit, aminek következtében terror és öldöklés formájában jön a döbbenet, a válasz. Ezeket a gúnyolódó rajzokat léleken minden mohamedán elítéli, még akkor is, ha nem értenek egyet az ilyen brutális megtorlásokkal. Ezek az újságírók elfelejtették Salmon Rushdie indiai születésű brit író esetét, akit 1988-ban a Sántáni versek c. könyve miatt, illetve Mohamed proféta tiszteletlen ábrázolása miatt – Khomeini ajatollah javaslatára – a mohamedánok kiközösítették, ami az iszlám szerint halállal büntetendő. Rushdie éveket bujkált, most meg azt nyilatkozta, hogy a, *Vallás fenyegetést jelent a szabadságunkra*. Erősítve ezzel azokat a nézeteket, amelyek azt sugallják, hogy a, *Tiszteld a vallást*” kifejezés mára már a *„Felj a vallástól”* szinonimája lett.

Feltehetnénk a következő kérdést is: a franciák egyszerre akarnak befogadók és kigúnyolók is lenni? Ahelyett, hogy a mohamedán vendégmunkások integrációját szorgalmaznák, akik Franciaországban (sőt, Nagy-Britanniában és Németországban is) egymás után építik mecseteiket, és ezek egyúttal kulturális központok, ahol tanfolyamok, gyűlések, sőt iskolák is működnek. Ez újabb problémák forrása, hiszen a mohamedán tanárokat - nyelvi téren - senki sem képes ellenőrizni. A vallási és kulturális elismerés ma már nem elegendő az európai muzulmánok ”teljes jogúságának” elérésére. Ehhez a mohamedánok

szerint az iszlám családtag és örökösödési jog bevezetésére is szükség lenne, ami azonban az európai jogrendben elképzelhetetlen.

Michel Hollebecq francia író Soumission (Alávettség) c. regényével olyan francia jövőt jósol, ahol az országot már ennek a századnak a derekán iszlám kormány irányítja majd. Az idő nekik dolgozik, hiszen a muzulmánok száma kétszer olyan gyorsan nő, mint a nem muzulmánoké. Negyven éve tanulmányozom az iszlámot. Észak-Afrikában olyan milióben éltem és dolgoztam, ahol az emberek viselkedését, cselekedeteit és egész életvitelét az iszlám határozta meg. Testközelben voltam tanúja mindennapi örömeiknek, bánatuknak, tudom, mit jelent számukra a vallás, Allah és Mohamed proféta. Ez a hit, ez az eszmevilág határozza meg egész életvitelüket, az étkezést, a ruházatot, a napi ötszöri imánát, a ramadánon keresztül egészen a Mekka-i zarándoklatig. Ezt tiszteletben kell tartani és tisztelni kell, nem kigúnyolni.

Olvasom a híradásokban, hogy a merénylet óta a Charlie Hebdo előfizetőinek a száma megkétszereződött, s az újságot milliós példányszámokban nyomják. Ez álszent solidaritás. Vagy biztatás az iszlám elleni gúnyolódás folytatására? Mi szükség van erre? Vallásháborút akarnak? Újabbnál újabb áldozatokat? Nincs szükség vallásháborúra, mint ahogy a keresztények üldözésére sem, szerte a nagyvilágban. Szeretnék és a vallások iránti toleranciára van szükség, mert minden ember a Mindenható teremtménye. Még akkor is, ha az egyes vallások más és más módon imádják őt, hogy általa a hívek haláluk után eljuthassanak az örökkévalóságba.

DR. FÓTHY JÁNOS
a Somorja és Vidéke Kulturális
Társulás elnöke
Léphafi Pál rajza

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

FLANDERS NEWS.BE

Magyar származású Belgium szépségkirálynője

1995. március 6-án Antwerpenben született és ma is ott él Berchem, városrészen Annalies Törös. 2015-ben ő a belga nők legszebbike, „Miss Belgium”.

A 19 éves diáklány, kommunikáció management diploma megszerzését tűzte ki célul. Másodéves hallgató az antwerpeni egyetemen. Szabad idejét sportolással és barátaival tölti.

Arra nem is számított, hogy megnyerheti a szépségkirálynő-választást. Nagy megtiszteltetésnek tartja, hogy ő képviselheti ez évben országát a „Miss Univerzum” választáson.

Wirtschafts Woche

Frank-csapda

Németország települései közül nagyon sokan, különösen a népesebbek, különböző beruházások realizálásához kölcsönt vettek fel svájci frankban. Több éven keresztül ugyanis 1,20 SF volt 1 euró befagyasztott értéke. Erre alapozták költségvetésüket. 2015. január 16-ával a Svájci Nemzeti Bank megszüntette a stabil árfolyamot.

Badensee mellett, Konstanzban, örülnek a kereskedők ennek a változásnak, mert a svájciak most több eurót kapnak a frankjukért, ezért szívesebben jönnek vásárolni a határvárosba, de a közelben fekvő Bad Säckingen előjáróságának hirtelen komoly gondokat okoz a frankban felvett hitel törlesztése. Kölcsönük jelenlegi maradványa, 10,8 millió euró helyett az új árfolyam miatt 12,5 milliót kell visszafizetniük.

Essen, a Ruhr-vidék gazdasági struktúrájának változása miatt magas szociális költséget kell fizessen. A város tartozása 2013-ban 3,3 milliárd euró volt. Az árfolyamváltozás költséglavinát hoz magával, ami a városi költségvetésnek katasztrófát jelent.

Észak-Rajna-Vesztfália (Nordrhein-Westfalen) települései összesen 1,8 milliárd euró kölcsönt vettek fel svájci frankban a jelenlegi árfolyam szerint ez az összeg pillanatnyilag 900 millió euróval emelkedik.

Göltlinger Tageblatt

13 év után vége a harci küldetésnek Afganisztánban

2015. január elsejével hivatalosan véget ért a nemzetközi biztonsági erők (ISAF) harci küldetése Afganisztánban. Marad viszont a NATO-tagállamok 20 országból összeállított katonai kontingens, akik Afganisztán biztonsági erőt képezik ki és látják el tanácsokkal.

A német szövetségi csapatok vezetése, felmérve a helyzetet Afganisztánban, már 2006-ban elállt attól a tervétől, hogy jogállamiságot és demokratizálást valósítson meg.

Egy működő jogállam felépítésére nem nyílt lehetőség, ehelyett a különböző hadurak pozícióját és a korrupt hatalmi struktúrákat erősítette a katonai jelenlét. Bár a nyugati kormányok reményeket keltek, a lakosság nagy részének helyzete nem változott. Az afgán partner fenyegeti az emberi jogokat követelőket, az újságírókat éppúgy, mint a kisebbségeket.

2014-ben szomorú rekordot ért el az Afganisztánban meggyilkolt civil lakosok statisztikája. A több mint 10 ezer fő 19%-al több mint az előző évben elesettek száma. A lemeszárolt gyermekek száma 33%-al magasabb, mint 2013-ban. A 90-es években a hazara, üzbég és tadzsik népcsoportokon elkövetett milliós vérengzések megtorlatlanok maradtak. 1,5 millió kucsi-nomad elvesztette nyájait a háború következtében és földönfutóvá vált. A sokat emlegetett előrehaladás az oktatásban sem tartós, mert a gyermekek 68%-a a hatodik osztály után elhagyja az iskolapadot, hogy segítsen családjá megélhetését.

Ulrich Delius Ázsia-szakértő szerint, „a német katonák közül sokan csalódottan hagyják el állomáshelyüket, mert nem értik, miért kellett együttműködniük afgán háborús bűnösökkel és tömeggyilkosokkal. Nem a katonák hibáztak, hanem a német szövetségi kormány.”

the independent

Japán segítség az Iszlám Állam ellen

„A világ és Japán bekéjéneki alapja a Közel-Kelet stabilitása” – nyilatkozta Egyiptomi látogatása alkalmával Abe Szindzó japán kormányfő.

Véleménye szerint felmérhetetlen kárt okozna az egész világnak, ha a terrorizmus úrrá lenne a Közel-Keleten. A szélsőséges mozgalmak a társadalom elégedetlen rétegénél találnak a legtermékenyebb talajra.

Ezért nem elegendő a katonai beavatkozás ezek megfékezésére, hanem a gazdasági fejlesztésre és az oktatás fejlesztésre kell gondot fordítani. Szükséges a régióban a társadalom középrétegének megerősítése.

Japán miniszterelnöke bejelentette, országa 200 millió dollárt bocsajt rendelkezésre, melyet a Közel-Keleten humanitárius célokra és infrastruktúra-fejlesztésre fordítanak.

ELMUNDO

Vége a Niger-parti Shell olajvitának

A Niger delta olajkútjait a Shell fokozatosan átengedi helyi cégek tulajdonába, hogy megakadályozza imágója további károsodását. Ezzel kivonja magát a több évtized alatt okozott környezeti károk felelőssége alól.

A konzern olajvezetéke 2008-ban a folyó deltájában két helyen is meghibásodott és hatalmas károkat okozott az ott élőknek. A földbe és a folyóba ömlő olaj következtében olyan mértékű volt a halpusztulás, hogy 15.600 halász esett el jövedelmétől. Shell 2.700 euró kártérítést fizet ezért nekik fejenként. Bodo falu ivóvízének és az ökológiai egyensúly helyreállítására további 26 millió eurót bocsajt rendelkezésre.

Az ogonik és más öslakosok, területén az olajfűrészek következtében az ivóvíz szennyezettség a WHO által megengedett érték 900-szorosa. A Niger-deltában terjednek a légúti megbetegedések és a rák. Szakértők szerint legalább 25 évig tart és több milliárd euróba kerül a delta ökológiai tisztasága. Azáltal, hogy a Shell cég tulajdonában már nem lesznek Niger-menti olajkutak, a későbbiekben nem lesz felelősségre vonható és kártérítésre kötelezhető.

SVENSKA DAGBLADET

Bezárják a Konfucius-intézetet Stockholmban

A Stockholmi Egyetem nyilvános kritika hatására vizsgálat alá vette az egyetem keretében működő Konfucius-intézetet és úgy döntött, hogy 2015. június 30-ával bezárja.

Az egyetem rektor helyettese Astrid Söderbergh Widding az egyetem vezetésének döntését indokolva kijelentette: „Alapvetően megkérdőjelezhető olyan egyetemi intézetet felépíteni, melyet egy másik nép finanszíroz. Ez jelzés is a német egyetemek felé, arra utalva, hogy kritikusan vizsgálják meg az ottani sinológia fakultások és a Konfucius-intézetek közötti szoros kapcsolatot. 2014-ben Pennsylvania és Chicago egyetemei is leállították már a Konfucius-intézettel közös programokat és megszüntették az együttműködést.

A fokozódó távolságtartás oka, hogy bár az intézet politikamentességét hirdeti, korántsem az. Legfelső tanácsában helyet foglal Kína legbefolyásosabb politikusnője is, a miniszterelnök helyettes Liu Yandong. Ő szívesen mutatkozik a nemzetek közötti kulturális csere segítőjeként, de pontosan az idegen kultúrákat nem tiszteli. Ezt bizonyítják intézkedései a tibeti és az uigur kulturális hagyományok irányított megsemmisítését illetően. Yandong asszony jelenleg a Kínai Kommunista Párt politikai irodájának egyetlen nő tagja és ígértes kandidátusnak tartják magasabb párt-, vagy állami pozíció betöltésére is.

NewScientist

Kráter a Déli-sarkon

Az Erzsébet hercegőné nevé Déli-sarki kutatóállomáson dolgozó tudósok adatgyűjtés közben véletlenül figyeltek fel egy kör alakú képződményre. A „Polaró” kutató-repülőgéppel a keleti Antarktisz, *Baudouin király* nevé sík jégmezője felett repülve, feltört jégre és az azt körülvevő 2 km átmérőjű kráterre figyeltek fel a kutatók.

A három tudós Graeme Eagles, Christian Müller és Tobias Binder úgy véli, a kráter egy meteorit becsapódásának eredménye lehet, erre utal a koncentrikus kör alak. Ha feltételezésük igaz, akkor ez hatalmas méretű, mintegy 100 méter átmérőjű képződmény lehetett. Egy 2006-ban nyilvánosságra hozott kutatás szerint ekkora meteorit becsapódása 5200 évente egyszer történhet. A sarki hideg megvédi a korroziótól az idegen testeket, melyek a Földön fellelhető kőzeteknél lényegesen sötétebb színűek. Eddig több kisebb meteoritot találtak már a Déli-sarkon.

A krátert eddig azért nem fedezték fel, mert távol esik a kutatási területektől. Ez alkalommal is csak a tervezett repülés irány elhagyása adta meg a három tudósnak a lehetőséget. Az időközben gyűjtött információk szerint az 1990-es években készült szatellit felvételeken már látható a képződmény. A későbbiek folyamán részletesen megvizsgálják majd a becsapódás színhelyét, hogy bizonyosságot szerezzenek feltételezésükre és pontos részleteket tehesenek közzé.

Magyar Orvosi Kamara

25 évvel ezelőtt alakult a rendszerváltás első civil mozgalma

A MOK, mint az első igazi, pártoktól és politikától független, középről jövő civil kezdeményezés 1987-ben kezdett formálódni. A megyei és nagyobb városi kórházak vezetői, főigazgató-főorvosai aggdódtak a működési, a finanszírozási nehézségek miatt.

Az orvosok, főleg az állami alkalmazottak, a kórházakban, egyetemi klinikákon és az alapellátásban dolgozók pedig elégedetlenek voltak a társadalmi, szociális, szakmai és etikai érdekképviselőikkel. Így a közös érdekek összekötötték az intézményvezetőket a mintegy 44 000 Magyarországon nyilvántartott orvos sokaságával.

Az EDSZ /Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete/ Orvosi Rétegbizottsága, ugyan képviselni akarta a többi egészségügyi szakdolgozók mellett, az orvosokat is, de ez messze elmaradt az elvárásoktól. En, aki 1986-ban az EDSZ-ben az Egészségpolitikai és Közgazdasági osztály vezetője és az Orvos Továbbképző Egyetem orvosa voltam, furcsának találtam, hogy Magyarországon nincs Orvosi Kamara. Az Osztrák, Német és Svájci Orvosi Kamarákat tanulmányozva és elolvasva a háború előtti Kamara történetét Dr. Szabó Zoltán ny. miniszterrel, az akkori EDSZ elnökével beszéltem a Kamara újjalakítási terveimről. Dr. Szabó elvtárs felháborítónak tartotta még a téma felvetését is.

Meggyőződéssel állítottam, hogy az általa vezetett Etikai Bizottság kiválóan működik, a szakszervezet tökéletesen képviseli az orvosi réteg érdekeit és egy „fasiszta szervezet” újjalakításához nem járul hozzá. A társadalmi elégedetlenség növekvőben volt és nem várt engedélyre. Az országos nyugtalanság minden területen növekedett.

Magától érthetően a fennálló problémák halmazzát először az értelmiség, ezen belül az orvosok is felismerték és foglalták meg a helyzet tarthatatlanságát. Kezdték el a kiutat keresni. Először baráti társaságokban, kisebb munkahelyi csoportokban, később még az MSZMP pártszervezeteken belül is egyre kritikusabban foglalták meg az elégedetlen gondolkodók. Ebben a helyzetben szinte magától érthetővé vált az igény a rendszerváltásra, vagy a meglévő struktúra modernizálására, rugalmasabbá tételére, az élethez, a követelményekhez való igazítására, vagy az uralkodó párttól és a monopol helyzetben lévő érdekképviselői szervezetektől (SZOT, Népfront) független civil mozgalmak (kamarák, egyesületek) létrehozására és működésük megszervezésére.

A hasonló gondolkodású, érdeklődésű, ill. érdekelt-ségű polgárok, munkavállalók részéről egyértelműen merült fel az igény, hogy szükség van arra, hogy közösségeket alkossanak.

Ebben a helyzetben szükségét éreztem annak (mint később kiderült mások is), hogy a Magyar Orvosi Kamarát az EDSZ tiltakozása ellenére ismét életre hívjuk, újra megalapítsuk, létrehozzuk a magyar orvosok speciális, az orvosokért, értünk működő érdekvédelmi szervezetét, ezzel is inspirálva a többi társadalmi csoportot, értelmiségi réteget a kamarák, egyesületek alapítására, a civil mozgalmak magyarországi megindítására, a civil mozgalmak magyarországi megindítá-

sára. Ez a törekvésünk a későbbiekben meg is valósult, mivel közvetlenül az Orvosi Kamara után az Építész Kamara, a Gyógyszerész Kamara stb., mint egyesületek megalakultak és megkezdték működésüket. Sajnos akkoriban a jogszabályi helyzet még nem engedte meg a Köztisztviselők, a Kamarák létrehozását, így egyesületként lettek bejegyezve.

Miután 1988 februárjában, amikor a Tatabányai Megyei kórház főigazgató-főorvosi állását átvettem, nyílt lehetőségem először a konkrét cselekvésre. Felmértem, hogy Tatabányáról esélytelen egy országos MOK megszervezése, így a megfelelő politikai háttérrel is rendelkező Dr. Veér Andrást, az Országos Neurológiai és Pszichiátriai /Lipót/ főigazgatóját kerestem meg. Veér örömmel vállalta az együttműködést, hiszen érveimet elfogadva, érzékelve a szabadabb gondolkodás palackból kiengedett szellemét, gondolt mind a maga, mind az egészségügy jövőjére. Minőség nélkül Országos Intézeti Főigazgató egyedül volt az orvosi szakterületeken. Nagyon szüksége volt a politika támogatására. Az én motivációm a lelkes és differenciált érdekképviselő, ill. az igen csak alulfinanszírozott kórházak további működtetése volt. Az első 3-4 négy-szemközti megbeszélés után, mindketten csapat építésbe kezdtünk. 1988 őszén összehívunk 350 orvos küldöttet az ország nagy kórházaiból. Mint korábbi szakszervezeti vezető, szinte mindenkivel volt érdekképviselői kapcsolat. Így a vidéki egyetemek, Szeged, Pécs, Debrecen, a Magyei kórházak, mint a Reinchart Jenő vezette Salgótarján, vagy Zalaegerszeg, Tóth Imre főigazgatóval az élen, hogy a teljesség igénye nélkül megemlítek néhány területet. Minden felkért területről kb. 40-50 orvos küldött érkezett a meghívásra. Az első alakuló értekezlet Dr. Csehák Judit, Pozsgai Imre államminiszter és a Belügyminisztérium nehezen megszerzett engedélyével a „Lipót” nagytermében került megrendezésre. Itt a küldöttek egyhangúlag 20 tagú szervező bizottságot választottak egy évre, azzal a megbízással, hogy dolgozza ki a MOK újjalakításának a feltétel- és követelményrendszerét, a jogi alapjait. A bizottság tagjai ingyen, lelkesedéssel, a civil mozgalom elkötelezettjeiként saját szabadidejükben vállalták ezt az áldozatos feladatot. Miután hitünk abban, hogy helyes úton indultunk el, segítettük a Magyar Építész Kamara, a Gyógyszerész Kamara, a Pszichológus Kamara megalakulását is. Nem kívántunk egyedül lenni, ezért örültünk, hogy a Kamarai Mozgalmak sorban elindultak. Visszatekintve, büszke vagyok arra, hogy a civil társadalmi mozgalmak elindításával egyrészt támogattuk a polgárosodási törekvéseket, másrészt az ország közeledését Nyugat-Európához. Hálás vagyok az Osztrák Orvosi Kamara vezetésének a támogatásért, amivel nagyban megkönnyítették a MOK megalakulását. Köszönet illeti az önzetlen, áldozatos orvos kollegákat, akik a magyar kamarai mozgalom gyakorlati elindítói voltak.

PROF. DDr. BIRTAJAN IVAN PH. D.

az orv. tud. kandidátusa, a „demokrácia első menekültje”

Szív és érrendszeri betegségek: a szívinfarktus

Közismert, hogy a fejlett világban a vezető halálokok a szív és az érrendszer betegségei. Ezek közé tartoznak a nagyvérköri verőérendszer kóros elváltozásai, mint a szívinfarktus, stroke, és a környéki artériák szűkülete, valamint a tüdőembólia és a főverő (aorta) betegségei.

E kórok legtöbbjének alapja, -míg másoknál lényeges szerepet játszik az artériás rendszer érelmeszesedése. Ennek a hosszú évekig tartó folyamatnak a lényege, hogy a verőerek belső felületében zsírnemű anyagok rakódnak le, krónikus gyulladás kíséretében. Ezek a „plakkok” az évek során az ér belvilágának beszűkülését, esetenként teljes elzáródását okozzák.

A szívinfarktus közvetlen oka többnyire a beszűkülő plakkos koszorúereken keletkezett érrög, amely a már meglévő szűkületet teljesen elzárja. (Ritkább esetben embólia vagy érgörcs is okozhat infarktust.)

A szívinfarktus jellemző tünetei mellett, néha égő vagy szúró érzésként jelentkeznek, melyek esetenként teljesen hiányozhatnak is pl. a cukorbetegségnél. Az ilyen „néma” infarktust néha egy későbbi vizsgálat véletlen leletként fedi fel. A fájdalom esetenként a hátnban vagy has tájékon mutatkozik.

Ilyen esetben azonnali sürgősséggel hívjunk mentőt. Különösképpen komolyan kell venni ezeket a tüneteket 40 év fölött, vagy ún. rizikófaktorok megléte esetén. Ilyenek többek között a magas vérnyomás, cukorbetegség, magas koleszterinszint, dohányzás, elhízás, vagy ha a családban ez a betegség halmozottan előfordul.

Ma a leghatásosabb terápia - amely a fejlett világ sok országában standard eljárás - az azonnali katéteres intervenció. Ez a beavatkozás abból áll, hogy egy kari vagy combartériából felvezetett katéterrel - előzetes kontrasztanyaggal való lokalizálás után az elzáródott koszorúérszakasz felkeresve mini mandzsetta segítségével az elzár-

ródott részt kitágítják, így a véráramlás ismét biztosított és a még el nem halt szívizomterület ismét működésképes lesz. A tartós hatást biztosítja még a tágítás után a szűkületbe helyezett fémháló - a „sztent” - amely az újbóli beszűkülést megakadályozza.

Amennyiben ez az eljárás akadályba ütközik, megkísérhető az elzáródást okozó vérrög feloldása. Ez az ún. lízis terápia.

A gyakran életmentő akut terápia után rendkívül fontos az a - többnyire gyógyszeres - kezelés, amely az újabb infarktus bekövetkeztének, valamint a komplikációk kialakulásának hivatott elejét venni. Fontos a vér koleszterinszintjének radikális csökkentése, a vérnyomás, és a vérucukor normalizálása, a ritmuszavarok megakadályozása és a véralvadás gátlása.

Fontosságban nem maradnak el az életvitelbeli változtatások, az esetleg fennálló túlsúly csökkentése, rendszeres testmozgás, a dohányzás feladása és amennyiben lehetséges, a krónikus stressz faktorok kikapcsolása.

Ha a koszorúereket katéteres tágítása és a sztent beültetése nem hozza magával a szív vérkeringésének teljes helyreállítását, akkor ún. bypass operációt végeznek. Ennél a műtétnél a szív teljes feltárása után a rossz keringésű koszorúereket vénás saját transzplantátumok segítségével összekapcsolják az aortával vagy más erekkel.

Ennek a sok támadáspontú komplex kezelésnek köszönhetően nagymértékben javultak az infarktuson átesett betegek életkilátásai

Azonban, mint minden betegségnél, az infarktushoz is a legfontosabb a megelőzés. Ez esetenként gyógyszeres kezelést is jelenthet. Ennek következtében előbb - a 90-es években - az USA-ban, majd Európában is csökkenést mutatnak az életkorra vonatkozott infarktus statisztikák.

DR. BARTOS DÉNES

NÉMETH ISTVÁN

FÖDERALIZMUS A DUNA-MEDENCÉBEN – GAZDASÁGI DUNA MENTI EURÓPA

Hantos Elemér közép-európai alternatívája az 1920–1930-as években

A gazdasági életben otthonosan mozgó szakemberek már az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásakor tudták, hogy annak régi szervezete nélkül a térség csak nehezen tarthatja fenn a gazdaság növekedését, s vele a társadalom egyes rétegeinek jólétét és az állam virágzását.

A Budapesten született, s európai iskolázottságú Hantos Elemér (1881–1942) más európai közgazdászokhoz hasonlóan azt a nézetet képviselte, hogy a régió valóban regionális egységbe kovácsolásának, és ezzel a térséget visszatérően sújtó gazdasági és társadalmi katasztrófák elhárításának egyetlen módja a gazdasági élet (agrárium, közlekedés, vámok és nemzeti valuták) reformja, az alulról építkező, tudatos gazdasági integráció. Külföldön megjelent írásainak nagy része Magyarország, valamint Közép- és Kelet-Európa gazdasági rehabilitációjával foglalkozott.

A húszas évek elején egyre aktívabban tevékenykedett az európai, s azon belül a közép-európai integráció érdekében. Először 1923-ban a bécsi *Neue Freie Presse*-ben közölt cikksorozatában fejtette ki Közép-Európa újjáépítésének feltételeit, amelyet a beteg valuták meggyógyításával kellene elkezdeni. Egy évvel később az egykori Osztrák–Magyar Monarchia országait Közép-Európával azonosította. Azt vallotta, hogy a homogén és zárt gazdasági területet alkotó egykori dunai monarchia helyére egy gazdasági Duna menti Európa állítandó. Majd egy bécsi előadásában emlékeztetett arra, hogy elszámtal lépés az állítólagos Anschluss-törekvésekkel szemben a kisantant megalakításával követett egyfajta „dunai föderáció” francia terve; s t. germain-i (222. cikkely) és a trianoni (205. cikkely) szerződések ugyanis már azzal elhárították a korábbi dunai monarchia gazdasági rekonstrukcióját, hogy csak külön szabályozást engedélyeztek Magyarországnak, Ausztriának és Csehszlovákiának.

Hantos Elemér a hat utódállam gazdasági, vám-, közlekedési- és valutaközösségét javasolta, s e közösséget „közép-európainak” jellemezte. A húszas-

harmincas években behatóan tanulmányozta és német nyelven publikálta többek között Közép-Európa pénzügyi problémáit, kereskedelempolitikáját, s kulturális problémáit. Emlékiratban foglalkozott Közép-Európa gazdasági problémájával, könyvet írt a Dunának a közép-európai gazdaságban elfoglalt helyéről, az európai vámszövetségről és a közép-európai gazdasági közösségről, a világgazdasági konferenciáról, a vasútpolitikáról, a vízi utak kérdéséről, a postaügyről, a világgazdaság racionalizálásáról, az agrárkérdés megoldási lehetőségeiről, az ipari együttműködés szolgálatában álló közép-európai kartellekről, s a jegybankok együttműködéséről.

Hantos pontosan tudta, hogy a közép-európai gazdasági összefogás szükségességét semmivel sem kizárhatja elő jobban, mint az évszázados kulturális közösség bemutatásával, amely a közép-európai népeket – minden ellenségeskedésük ellenére – összeköti. A bécsi egyetemen 1925–1926-ban tartott előadásaiban három kérdésre keresett választ: önálló közösséget alkot-e Közép-Európa; melyek azok a kulturális értékek és szellemi örökségek, amelyek a közép-európai közösségi élet termékeként döntően hatotnak az emberiség fejlődésére; mi az oka a húszas évek kulturális hanyatlásának, s hogyan lehetne Közép-Európa csökkenő kulturális színvonalát megállítani, majd növelni. Közép-Európa intézet felállítását kezdeményezte, s még alapszabályát is kidolgozta.

Alapvetően a Monarchia felbomlásával kialakult áldatlan állapot felszámolásából indult ki. Úgy gondolta, hogy a Duna-medencében maradéktalanul teljesülnek a regionális térgazdálkodás gazdasági feltételei. Mivel a térség országai a természeti adottságok, a termelési lehetőségek és az egyes országok közötti költségetérések miatt előnyösen kiegészítik egymást és élénk árukeresletet folytathatnak, a Duna menti országok közös múltjuk miatt is a világgazdaság önálló tartományát képezik. Ha földrajzi és hagyományos egysége, országainak egymást kölcsönösen kiegészítő adottságai ellenére a Duna-medence

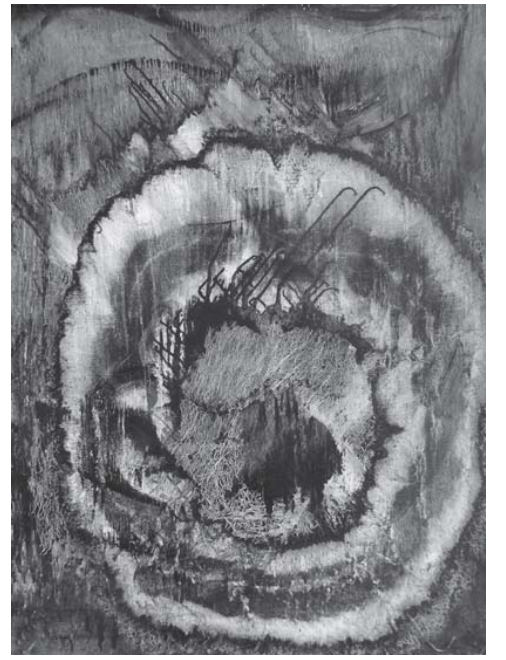
az európai gazdaság fájó pontja és a nemzetközi konferenciák problémás gyermeke, annak oka a térség kiegyenlített politikai és gazdasági viszonyaiban keresendő, amelyek az egész kontinens gazdaságának (és biztonságának) stabilitását veszélyeztetik.

Hantos a dunai problémát abban látta, hogy viszonylag szűk területen több egymásra utalt nép él számukra nem kielégítő politikai feltételek között. A megoldást mégsem elsődlegesen politikai lépések felvállalásában, hanem a gazdasági integrációban, és azzal egyidejűleg a régió gazdaságának újjászervezésében látta. Mivel azonban a politika beavatkozott a gazdaság gépezetébe, a gazdasági szándékok politikai akarattal nem teljesülnek.

A Duna menti Európa olyan nagy gazdasági térség, ahol nem a régi nagyhatalmaknak kell újjáélednie. Ezért azonban a dunai államoknak gazdasági és politikai téren is áldozatot kell hozniuk. Az egyik legalapvetőbb, egymással szemben elvárás az államok közötti kisebbségi jogok elismerése. Ugyanis semmi sem bizonyíthatja jobban a békülekeny szándékot, mint a nemzeti kisebbségek védelme, amit az őket magukba fogadó államok nekik nyújtanak.

A német sajtó éles bírálata arra készítette Hantos, hogy nagyobb figyelmet fordítson a német közvélemény visszhangjára. 1931–1932-ben négy önálló publikációban állapodott meg a német kiadókkal. Előadó körútján felkereste Berlint is, de nem sikerült elosztatni a német bizonytalanságot. A *Kölnische Zeitung* azt írta, hogy Hantos alapvető elképzelése németellenes. A német politikai bírálata szerint Hantos Németországnak nélkül akarja újjáépíteni Közép-Európát.

1933 után az első években még nem voltak teljesen felismerhetőek az új német kereskedelem-politika alapvonásai, mert a náci párt autarkia-törekvései és Hjalmar Schacht *Új terve* még ellentmondtak egymásnak. 1936-ban azonban Schacht győzött, aki abból indult ki, hogy ha deviza nem áll rendelkezésre, akkor az árak többé már nem döntenek. „Olyan agrár-

és nyersanyagtermelő országok után kellett néznie, amelyek hajlandók voltak német árut átvenni, ha mi átvesszük agrár- és nyersanyagtermékeiket. Ilyen országokkal kellene kétoldalú kereskedelem-politikai megállapodásokat kötni – mondta Schacht. Ha sikerülne ilyen nagyobb stílusú, kétoldalú megállapodásokat kötni, akkor az összes „dunai-európai összefogás” összeomlana, mindegy, hogy Hantos óhajára vagy a kisantant szervezeti szabályzatára vagy valami másra épül. Németország rövidesen kétoldalú gazdasági megállapodásokat kötött Jugoszláviával, Romániával, Magyarországgal, Bulgáriával és Görögországgal, így a délkeletre irányuló német kivitel ugrás-szerűen három-négyszeresére emelkedett. A Német Birodalom áttérése a térség országaival folytatott kétoldalú clearing-rendszerre (a kölcsönös beszámítás elvén alapuló, árut áruért folytatott gazdasági csere) így végül is megghiúsított mindennemű Duna-medencei összefogást, s a térségben német gazdasági hegemóniához vezetett.

A magyar energiagondok megoldása

Múlt évben megkértek, írjak rövid összefoglalót arról, hogy miben látom a magyar energia gondok megoldását. Ezt a tanulmányt múlt év végén meg is írtam és szétküldtem szakértői véleményezésre, majd a beérkező, közel száz levél és dokumentum figyelembevételével átdolgoztam. Ez idáig hat magyar egyetem rektori irodájától kaptam értesítést arról, hogy tanulmányomat letöltötték.

A magyar energia-jövő áttekintése és az ország lehetőségeinek felmérése azért fontos, mert gondjaink megoldhatóak és képesek vagyunk az utánunk jövő generációkat megszabadítani az energiagondoktól. Ezen írásom célja, egy rövid (és nem tudományos hangvételű) összefoglalóban ismertessem a magyar energia-stratégiának hosszú távú tervét és egyben felhívjam a figyelmet, annak részletesen kidolgozott változatát minden érdeklődőnek szívesen megküldöm (liptakbela@aol.com).

A magyar jövő kulcsa a kutatás és a felsőoktatás. Elfogadhatatlan, hogy a világ legjobb 500 egyeteme között nincs magyar, Magyarországon a felsőoktatásra alig több, mint 0,5 milliárd dollár (\$b) jut, hogy a felsőoktatás támogatása alig több mint 1,0 \$b, míg Paks bővítésére csak cszebből (a kölcsönöket nem is számolva) 3,8 \$b.

Világhelyzet

Születésem óta az emberiség létszáma 2,1 milliárdról, 6,9 milliárdra emelkedett, 2050-re eléri a 9 milliárdot, a levegő széndioxid tartalma 280 ppm-ről 390 ppm-re nőtt (magasabbra mint az elmúlt fél-millió évben bármikor), tradicionális energiaforrásaink még e században kimerülnek és a maradék készletekért már megindultak az energia-háborúk. Az ENSZ tudományos bizottságának jelentése szerint egyedül csak a grönlandi jégtakaró elolvadása 8 méteres tengerszint emelkedést, éhínséget, járványokat, népvándorlást, majd – ha a téltenség tovább folytatódna –, az emberi civilizáció összeomlását eredményezheti.

Tudjuk, hogy a kőkorszak embere *nem azért tért át a bronz használatára, mert elfogyott a kő, hanem azért, mert jobb szerszámot lehetett készíteni a bronzból.* A ma embere sem azért fog áttérni a kimeríthetetlen energiaforrások használatára, mert már a tengerek mélyén is elfogyott az utolsó csepp olaj, gáz vagy uránium, hanem azért mert a kimeríthetetlen energiaforrások tiszták és ingyenesek! Ezt az áttérést a 21. században megfontoltan és zökkenőmentesen végre kell hajtani. Ez többek között azt is jelenti, hogy a földgáz és atomenergia forrásainkat most, tehát a fokozatos átállás periódusában, még pár évtizedig használnunk kell.

Az átállás a kimeríthetetlen zöld energiaforrások

használatára nem csak új iparágak és technológiák kifejlesztését igénylik, de kihívást jelentenek a közgazdasági és a politikai élet területein is, mivel hatalmas gazdasági érdekek húznak hasznát a status quo fenntartásából, és ezért erős kezű és történelmi távlatokban gondolkozó államférfiakra lesz szükség a „Zöld Marshall-terv” kivitelezéséhez.

Magyar jelen: Paks és Makó

Magyarország a globális folyamatokat befolyásolni nem képes, de saját érdekeit és nemzeti jövőjét megvédeni igen. Egy ország gazdasági fejlődése és így jövője azon múlik, hogy a GDP-jének mekkora hányadát fekteti saját jövőjének megalapozásába, más szóval a kutatás és a felsőoktatás támogatásába. Magyarország GDP-je 128 billió dollár (b\$), évi deficitje 2,8 b\$. A Paks bővítésére szánt összeg 16,4 b\$ (amiből 3,4 b\$ készpénzben fizetendő). A Paks bővítésére szánt összeg tízszerese annak az összegnek, amit az ország évente kutatásra (alig több, mint 1,0 b\$) és a felsőoktatás támogatására költ.

Jelenlegi energia szükségletünknek 38%-át földgáz, 26%-át olaj, 16%-át atom, 11%-át szén és fa, míg 9%-át zöld energia források biztosítják. Magyarország olaj és földgáz fogyasztásának 86%-a és uránium fogyasztásának is túlnyomó része Oroszországból érkezik. A fentiekből világos, hogy Magyarország jelenleg kiszolgáltatott helyzetben van nem csak az orosz függőség miatt, de azért is, mert Paks bővítésével anyagilag is elkötelezte magát a status quo mellett és ezért nem képes az új technológiák fejlesztését finanszírozni.

A jelenleg drága és veszélyes paksi bővítés másnéven is megoldható sőt, a befektetett hatalmas kiadás bevételek forrásává lehet változtatni. Paksra vonatkozó üzenetem egyrészt az, hogy néhány évtizedig szükségünk van még az atomenergiára, másrészt pedig ezt csak biztonságos erőmű építésével szabad tenni. Paksot mindamellett nem szabad politikai kérdésként kezelni, mert nincs jobb vagy baloldali atomerőmű, csak biztonságos vagy veszélyes van.

Hasonló módon még néhány évtizedig szükségünk lesz az orosz földgázvezetékre. A makói földgáz készletünk nem kell azonnal kitermelni, és csak akkor kell majd azt (magyar technológiával) kiaknázni, amikor a „fracking dömping” már véget ért és újra rohamosan felemelkedik a gáz ára.

Magyar adottságaink

Magyarország a század végére képes energiaszükségletének 100%-át a saját felülülő és kimeríthetetlen forrásaiból biztosítani. Ezek közül némelyek azonnal rendelkezésre állnak, mások hosszabb távú fejlesztést kívánnak. Ezek közül itt csak néhányat említek.

Geotermális energia: Magyarország alatt 2500 köbkilométer 100 °C foknál magasabb hőmérsékletű melegvíz található. Melegpó, hogy még a távfűtés területén is gyakran a drága olaj vagy gáz égetésével termelik a melegvizet. Ami pedig talán még ennél is meglepőbb az, hogy geotermális villanyerőművünk egyáltalán nem is létezik.

Napenergia: A magyar társadalomban még sokan úgy gondolják, hogy Magyarország nem kap elegendő napenergiát ahhoz, hogy annak használata kifizetődő lenne. A másik közhiedelem az, hogy a napenergia raktározása és szállítása megoldatlan. Mindkét hiedelem téves. Magyarország átlagosan évente 1200 kWh napenergia érkezik, míg a Szahara 1900 kWh/m²-t kap. Így tehát a napenergia magyarországi használata kifizetődőbb, mint a németországi.

A 22. században az épületek teljes felülete napenergia gyűjtőfelület lesz. A napenergiát gyűjtő és áramot fejlesztő tetőcserepek (köztük magyar szabadalmak) már ma is használatban vannak. A „zöld”, – tehát energetikailag teljesen önálló – épületek kifejlesztése csak most indul meg és magyar szakembereknek ezt a lehetőséget ki kellene használniuk.

A napenergia raktározása és szállítása (hidrogén): Sok szakember úgy gondolja, hogy a 22. század legfőbb üzemanyaga a hidrogén lesz. Nagy kihívás a víz új technológiával való felbontása, (a „mesterséges falevél” létrehozása), mely a vízből egyenesen, tehát elektrolízis nélkül termeli a hidrogént. Magyarország a hidrogén technológia és az üzemanyag cellák fejlesztése területén is jó esélyekkel rendelkezik, mert a hidrogén akkumulátor (Accuseal-Kulcsár Sándor), illetve a szkedű egyetemen a biohidrogénnek napenergiával való termelése már működik és a kutatás nagy támogatásra számíthat.

A hidrogén technológia fejlesztésével Magyarország nagyban hozzájárulhat a közlekedés energia ellátásához, mert ugyan rövid távon az akkumulátorral működő kocsik fognak elterjedni, de hosszú távon a hidrogéné a jövő (Toyota-Mirai). Ezért fontosnak tartanám a hosszabb távú, japán-magyar kooperáció kiépítését, mert ha a magyar szakemberek képesek versenyképesé tenni a vízből elektrolízissel való hidrogén gyártását (a mai földgáz forrású hidrogén helyett), akkor megszületik a tiszta és kimeríthetetlen energiaellátás.

Elektromos járművek: A néhai budapesti diáknak, Nikola Teslanak, – a villanymotor feltalálójának – nevével viseli a világ legsikeresebb elektromos gépkocsija, mely vállalat tulajdonosa, Elon Musk ismeri az ő és elődei (a Jedlik Ányosok és Kandó Kálmánok) kontribúcióit és ideális partnere lehetne Magyaror-

szágunk. Véleményem szerint elérhető, hogy az első Tela gépkocsi gyár Magyarországon épüljön meg és az is, hogy hozzájáruljunk a vezető-nélküli intelligens-gépkocsik software-jének kifejlesztéséhez, illetve a hidrogén akkumulátorok (Kulcsár Sándor) és üzemanyag cellák előállításához. Az együttműködés esélyeit az is növeli, hogy Elon Musk egyben a legsikeresebb napelem-vállalat (SunCity) tulajdonosa is és így a kooperáció a napenergia területére is kiterjedhetne.

Egyéb tervek, javaslatok: a bósi vízierőművet illetően kidolgozott Kiegyezési Tervem.

Oláh Györgynek a Nobel-díjjal kitüntetett eljárását alkalmazó metanol (metilalkohol, faszesz) gyár, mely a víz lebontásából nyert hidrogénből és például biomassza égetésével nyert széndioxidból termeli a metanol. Így egyszerre szolgálja a Föld felmelegedésének csökkentését és az üzemanyag termelést.

Györgyi Viktor zseniális találmánya, a függőleges tengelyű szélturbina, melynek előnye, hogy nem kell szélirányba állítani, nem érzékeny a szél sebességére és 50%-kal magasabb az áramtermelése, mint a vízszintes tengelyű turbináké.

Széchenyi népe ne legyen kishitű!

Új technológiák kidolgozásához, – mint azt Neumann János vagy Szilárd Leó bizonyította – nem anyagi, hanem szellemi tőke kell, és ezzel Magyarország bőven rendelkezik. Ezért nem a régi technológiák fenntartására és bővítésére kell koncentrálnunk, hanem minden fillérünket a közoktatásba, kutatásba, fejlesztésbe, tehát a magyar szellemi tőke újbóli felvirágoztatásába kell befektetnünk.

A magyar jövő és így gyermekeink, unokáink boldogulása nagyban azon is múlik, hogy lesz-e saját és kimeríthetetlen energiaforrásunk? Ez a kérdés közügy! Az energiastratégia egyik útja visszavezet a múltba, a kiszolgáltatottságra és eladósodásra, a másik út pedig olyan jövőbe vezet, melyen továbbhaladva Magyarország újra az emberi haladás élcsapatába léphet.

Meg kell értenünk: nincs liberális vagy konzervatív energiaforrás, csak kimeríthető és kimeríthetetlen van. Meg kell értenünk azt is, hogy legnagyobb nemzeti tőkénk a saját ifjúságunk. Fel kell őket vértelnünk nem csak a tudás fegyverével, de azzal a büszke tudattal is, hogy mi nem nyugati alamizsnáért kolduló nép vagyunk. Meg kell értenünk, hogy amikor a magyar energia jövőjéről döntünk akkor egyben népünk és unokáink jövőjéről is döntünk!

LIPTÁK BÉLA

korábban az amerikai kormány illetve az IBM vállalat energia tanácsadója, a Yale egyetem adjunktus professzora

Megjártam egy háborút!

– „Allah áldjon meg téged!” - Damaszkusz
– „Bárakal-lahu fik!” - Damascus
Körülbelül két éve annak, hogy munka miatt utaztam Szíriába, a fővárosba Damaszkuszba.

Nemzetközi jogászként kaptam megbízatást, de ennek részleteiről nem, ám azokról a körülményekről amik fogadtak, és az ott tapasztalt eseményekről számolok be.

2012 júniusában, amikor a megbízatást elfogadtam, Damaszkuszban béke volt. Csak Szíria északi részén – Darj ez-Zaur és környékén kitört zavargásokról lehetett hallani.

Senki sem gondolt arra, hogy ez majd a közeljövőben Damaszkuszra is áterjed.

Ezelőtt sohasem voltam arab közegben. Turistaként sem jártam arab földön. A munka miatt kezdem el arab nyelvet tanulni. A Damaszkuszi MAHAD egyetemre is beiratkoztam nyelvet tanulni, de a szüntelen erősödő zavargások miatt, az egyetem hamarosan bezárt.

Szíria gyönyörű ország. Damaszkusz pedig felfoghatatlanul szép város. Ehhez fogható még nem láttam, pedig sok helyen megfordultam a világban!

Igaz, nőként, eleinte nehezen fogadtak el. Mivel férjem elkísért Damaszkuszba, az ügyek intézésekor vele akartak kommunikálni. Nehezen értették meg és igen csak furcsának találták, hogy velem, nővel kell hogy tárgyaljanak.

Damaszkusz északi részén a Naur-Asia és a Tadamon negyedben kezdődtek a csatározások az Aleppoból, Hamából, Daraából érkező hírek távolinak tűntek. Aztán egyre beljebb és beljebb lehetett hallani a géppuskák ropogását. Végül már a belvárosban az Omajjád mecset közvetlen közelében is, a muszlim negyedben, ahol laktunk – Hammam hamone – megjelentek a kisebb-nagyobb csoportosulások.

Nem lehetett tudni, hogy a Szabad Szír Hadserg katonái vagy a Kormányerők Asszad elnök katonái lövöldöznek. Csak valószínűsíteni lehetett, hogy a Szabad Szír Hadserg katonái, mert, olyankor a levegőben megjelentek a Kormány helikopterei. A közelünkben pedig géppuskából próbálták kilőni őket.

Féltem. Teljesen más az, amikor háborút filmen néz az ember, vagy részese a borzalmaknak. Az a város, amit nyugodtan éjjel is csodálhattam, háborús övezetté vált! Ekkor még volt mit enni! A helybeliek biztosra vették, hogy a Kormányerők elfojtják majd a zendülést. Ebben az időben az itteni emberekhez hasonlóan én is megtanultam, milyen az éhezés. A boltok jórészt zárva tartottak. A pékek még egy darabig sütöttek a kenyeret, amit percek alatt elkaptok. Ritkán megjelent egy-két utcai árus, aki papírdobozból árulta a paradicsomot, zöldséget, krumplit. Ezekkel kellett kitartani hetekig!

Sokféle fejtegetést, elemzést olvastam, mi vezetett a közel-keleti válság kialakulásához. Több mint három év telt el az arab tavasz óta. A változások mégsem értek véget. Az egész térségben jelentős átalakulásoknak lehetünk tanúi.

A múlt századi arab nacionalizmus értékeit hátterbe szorítja a politikai iszlám áttörése.

Görögország újabb segítségre számít

Annyiszor és oly összegekről szóltak már, hogy feltételezhető volt a görög gazdaság megmentése. Hosszabb-rövidebb szünetek után az utóbbi hónapokban ismét felmerült a görög adósságállomány kérdése. Már a válság kitörésekor nem mutatkozott más megoldás, mint szédületes hitelek mozgósítása. Az első összeget újabbakkal kellett megtoldani. Már-már úgy tűnt – és erről hírek is jelentek meg, hogy pozitív irányba mozdult el a görög gazdaság. Végül is ennek ellenkezője derült ki.

A fenyegető veszély elöl parlamenti választásokkal hátrált ki a kormány. Az EU-tagállamok 237 milliárd euróért állnak jót, s amennyiben a fellendülés helyett fizetésképtelenség áll elő, az adófizetőkön kell behajtani a kintlévőségeket. Mivel újabb hitelek folyósítása amúgyis kétséges, új receptet találtak ki a görögök, legalábbis a legesélyesebb baloldali pártszövetség.

Megbízott szakemberek előkeresték a hitleri Németország viselt dolgait Görögországban, s újfent megállapították, Németország 476 millió birodalmi márka nagyságrendben hitel folyósítására kényszerítette Görögországot, amit az előbbinek a háború végén kellett volna visszafizetnie. Ez a mai napig nem történt meg, sőt, szóba sem került. Most azonban az államcsőd szélén álló Görögországban ebbe a szalmaszálba kapaszkodnak. A tömegtájékoztatóban 500 milliárdig eresztik meg a fantáziájukat. A szakcsoport az akkori hitel összegét 11 milliárd euróra számította át. Egyesek úgy érvelnek,

Iszlám alapú, populista ideológiára támaszkodó, nyitott demokráciák vannak kialakulóban. Amelyek, ki tudja, stabilitást is hozhatnak.

Azonban a kérdés az, hogy ezeknek az új rendszereknek sikerül-e megszilárdulniuk!

A Damaszkuszban élőkkel beszélgetve az derült ki, hogy senki nem érti, miért pattant ki a konfliktus Szíriában. Mindenesetre a nemzetközi pénzügyi körök elégedettek a fejleményekkel! A Nemzetközi Valutaalap (IMF) 2012-ben 5 milliárd dollárnyi hitelt helyezett ki. Nem beszélve a katari emír és a saudi király jelentős befektetéseiről.

Israel és Egyiptom viszonya pedig nem fog sohasem drasztikusan változni, mert ezzel a nemzetközi pénzügyi körök nemetszését váltaná ki!

Ez a nemzetközi közösség nagyon is tudatában van önnön bűnultságának.

Törökország, Ankará pedig többször is azzal vállalta Szíriát, hogy az észak-szíriai területek felügyeletét rábízta a helyi kurdokra.

Az ellenfél azonban más „egyenruhások” helyett mindenféle szélsőséges, vallási tanokra nekibuzdult népség. Akik már Szíria és Irak területéből kiszakítottak jelentős területeket.

Kik ezek?
A 21. század martalócai.

Kezdetben volt az al-Kaida. A New Yorki iker-tornyok a nyugat szimbólumának lerombolása.

Következő ellenség Szaddam Husszein.

A mostani, a magát Iszlám Államnak nevező, szabad, szélsőséges csapat, amely az al-Kaidával ellentétben, legalább földrajzilag behatárolható, (ha finanszírozási háttere nincs is teljesen felderítve.)

A katonai tervezők rémálma a háború, amit Obama elnök meghirdetett. De úgy gondolom, ehhez képest az USA iraki politikája még nagyobb rémálom volt!

Ezt az egész futótűzként terjedő káoszt nehéz lenne csak arra a tunéziai utcai árusra fogni, aki demonstrálva sérelmeit felgyújtotta magát. Az USA iraki politikáján azonban van mit számon kérni, ami közel 48 milliárd dollárjába került!

Most vákuum alakult ki. Olyan vákuum, amit az Iszlám Állam tölt be!

A kérdés, hogy meddig?

Rövidtávon biztosan!

Ez a fajta terrorizmus úgy gondolom, egyfajta lelkiállapot, nem tevékenység. Hiába, hogy az ISIS brutális gyilkosságainak közzétételevel sokkolja és félelemben tartja az emberek többségét.

Egy ember megölése az emberölés.

Politikai szándékkal – politikai gyilkosság.

Ha többen követik el, terrorizmus?

Ha rengetegen az háború?

Nem lehet konkrét határvonalat húzni a kate-góriák között.

A terrorizmus mindig az esélytelenebb fél alatosos fegyvere!

En egész életemben hálás leszek a damaszkuszi muszlim negyedben élő szír embereknek, akik befogadtak, és nap mint nap szeretetükről biztosítottak!

Megtanítottak arra, amit igazán ők tudnak: hit, alázat, szeretet, összetartás. PATÁKY GABRIELLA

Magyar (származású) politikus holland színekben az Európa Parlamentben

Beszélgetés Piri Katival

A Bécsi Napló a nyugat-európai magyarság egyetlen lapja, mely Bécsben jelenik meg kéthavonta. Szeretnénk bemutatni a Napló olvasóinak, miután a múlt év májusában a holland választópolgárok megválasztottak európai parlamenti képviselőnek. Teszem ezt, mint büszke apa, a szerkesztő bizottság tagja, Deák Ernő főszerkesztő felkérésére.

Kati! Szólj először röviden a múltadról, hogy hogyan jutottál el az európai parlamenti képviselősségre?

A groningeri egyetemen végeztem a Nemzetközi Kapcsolatok terén. Egyetemista éveim alatt kerültem kapcsolatba a politikával, majd érdeklődéssel követtem. Egyetemi gyakorlati kötelezettségem elvégzéséhez a holland parlamentben kaptam lehetőséget. Frans Timmermans mellé kerültem, aki akkor a Munkapárt (Partij van de Arbeid) EU-szövívője volt (most az Európai Bizottság alelnöke). Tanulmányaim befejezése után néhány évet Brüsszelben a szociáldemokrata frakciónak dolgoztam, főleg külpolitikai téren. Hat év EP után ideje lett más kihívást keresni. Az utóbbi években a Holland Intézet a Többpárti Demokráciáért nevű szervezetnek dolgoztam Hágában. Az intézetet a holland parlament hét pártja hozta létre abból a célból, hogy támogassa a fiatal demokráciák politikai pártjait. A munka központi célja a pártok támogatása demokratikus, transzparens belső döntéshozatalban kormány- és ellenzéki pártok dialógusában. Dél-Kaukázusban, Moldáviában és Burundiban dolgoztam. Időközben mindig aktív maradtam a holland Munkapártban. A múlt évi európai választások alkalmával úgy döntöttem, hogy jelöltetem és megméretetem magam, mint európai parlamenti képviselőjelölt. Most két kollégámmal a pártomat képviselem az Európai Parlamentben, ahol a 191 képviselőt számláló szociáldemokrata frakció tagja vagyok. Ebben a frakcióban négy magyar kollégám van az MSZP-ből és a DK-ból.

Az Európai Parlament minden tagjának van különleges feladata: az általános képviselő mellett bizottságokban is részt kell venni. Téged melyik bizottságokba választottak be?

Három parlamenti bizottságnak vagyok a tagja: külpolitikai, emberi jogok és polgárjogi bizottság. Ezen kívül a képviselőök ún. köldkötségeknél is tagjai. Én az Ukrajna-, Törökország és Euronest- küldöttségekben veszek részt. Az utolsó egy parlamenti együttműködési kapcsolat a hat ún. Keleti Partnerség és az Európai Parlament között.

A bizottsági megbízatások szeptemberben törtétek meg. Azóta még fél év sem telt el. Mondj valamit mindegyik bizottsági megbízatásodról és abban való aktivitásodról.

A megoldás: a pénzügyi összeomlás

Már régen nem az a kérdés, hogy bekövetkezik-e a pénzügyi összeomlás, hanem az, hogy mikor? A monetáris világ szakemberei ugyanis biztosnak és elkerülhetetlennek tartják a világméretű „crash”-t.

A 2008-as gazdasági válság eseményeinek begyűrűzési folyamata feltartóztathatatlanul tovább tart. Kétségtelen, hogy mindenki fél az összeomlástól, de mégis az hozza majd a megoldást. A jegybankok intervenciója következtében még soha nem voltak jegyzett értékek magasabbak, mégsem hozták meg a várt eredményt. Bármennyire valószínűtlenül hangzik, 2008 válsága nem volt drasztikus.

Az utóbbi években az egész világon érezhető a fokozódó gazdasági válság. Szinte minden országban növekszik a munkanélküliség száma, ennek következtében egyre többen eladósodnak. Természetesen az alacsony jövedelemmel rendelkezők és a középosztály elszegényedése jelenti világszerte a legnagyobb veszélyt. Felmerül a kérdés: mi lesz, ha az eurózónában a 18–30 éves fiatalok már nem fogják elviselni az 50%-os és azt meghaladó munkanélküliséget éppúgy, mint az 50–65 évesek? Mi történik, ha összeomlik a kínai árnyék-bankrendszer, vagy egyszer pl. Japán nem tudja majd visszafizetni kölcsönait, hogy az elképesztően eladósodott USA-ról ne is beszéljünk, ahol hitelt újabb, nagyobb hitellel egyenlítene ki.

Úgy tűnik, jelenlegi pénzügyrendszerünk ideje lejárt.

A jegybankok már többször megmentették az országokat, kontinenseket az összeomlástól, de mindig csak időnyeresre játszottak. A pénzügyi piacokon nagyon drágán vásárolnak időt. A jegybankok a politikusokkal karöltve a köz vásárlására 2008-óta folyamatosan kárnövekedést okoznak. A problémákat nem oldják meg, ha-

Az Európai Parlament engem nevezett ki öt évre a törökországi belépési tárgyalások szövívőjének.

Ez azt jelenti, hogy én minden évben jelentést teszek az EP nevében a tárgyalások eredményéről. //(hivatalos szó: *rapporteur*, rossz fordításban jelentést tevőnek felel meg).// Első törökországi látogatásom alkalmából decemberben hosszú beszélgetéseket folytattam a török kormány, parlamenti pártok és társadalmi csoportok képviselőivel az országos fejleményekről. Ezt használom fel elsődlegesen, hogy megértem és meg tudjam ítélni a törökországi helyzetet.

Október végén tagja voltam annak a 14 tagú európai parlamenti delegációnak Ukrajnában, mely megfigyelőként ellenőrizte a választás tisztaságát. Nagy élmény volt számomra, hogy egy másik országban részese lehettem a nagy jelentőségű demokratikus eseménynek. Belga kollégámmal Odesszában voltam, hogy felügyeljem a választást ott, ahol a lakosság nagyobbik fele orosz nyelvű. A választás utáni napon megbeszéljük tapasztalatainkat Porosenko elnökkel és Jacenyuk miniszterelnökkel. Különleges élmény mindezt közelről átélni.

A külpolitika mellett munkám az EP-ben a belső emberi jogok kezelése. Az egyik nagy probléma, hogy hiányzik Európában egy jól működő, szolidáris európai menekültpolitika. Első munkalátogatásom külföldön Lampedusánál volt. A kis olasz szigetet nem a szép homokstrandjai tették híressé, hanem a sok menekült, akik a kis sziget elérésével jut be az EU-ba. Annak a 368 menekültnek a megemlékezésére utaztam oda, akik 2013-ban pár kilométerrel a sziget elérése előtt vízbe fulladt, miután hajójuk felborult. Csupán 2014-ben újabb 3500 menekült fulladt a Földközi-tengerbe. Nem nézhetjük távolról és felelőtlenül, hogy a Földközi-tenger menekültek temetőjévé válik. Decemberben a török-szíriai határnál látogattam több menekülttábor. Az elmúlt három évben Törökország 1,6 millió szíriai menekültet fogadott be. Az EU-nak szolidárisnak kell lenni ezekkel az emberekkel, akik a szörnyű háború elől menekülnek. Ez többek között azt jelenti, hogy támogatja a szomszédos országokat a befogadásnál és felajánlja segítségét a legveszélyeztetettebb menekültek elhelyezésénél. Ma még az EU-országoknak csak a fele partner ebben.

Hogy állsz a magyarországi bel- és külpolitikával szemben?

Álláspontom megegyezik pártom és az Európai Parlament szociáldemokrata szekciójának a hozzáállásával. Kritikuson és aggodalommal követem a magyarországi fejleményeket.

PIRI ZOLTÁN

nem csak elhalasszák, és így hozzájárulnak ezek folyamatos növekedéséhez. Láthatjuk Görögország és Portugália esetében, hogy egy végtelen eladósodott ország, még újabb hitelek kap az Európai Központi Banktól, amelynek terheit elosztva ugyan, de a többi eurózónába tartozó tagállam viseli.

Egyszer ennek a manőversorozatnak is vége lesz.

Talán nem járt volna súlyosabb következményekkel, ha néhány kisebb-nagyobb bank csődbe ment. A pénzügyi piac ezt elszórtan könnyebben átvészelte volna. Persze, az országunk lett volna egy-két nehéz évük, de a társadalom ezt könnyebben elviselheti, mint egy folyamatosan szem előtt gördülő, halmozódó pénzügyi problémát, amely bármely pillanatban ránk visszazuhanhat.

Az EU országai már évek óta fokozatosan készítik fel állampolgáraikat a globális crash bekövetkezésére. Ezt a célt szolgálják a hamarosan bekövetkező negatív kamat-rendszer, a prioritárbiztosítások, a magánnyugdíjak, az államkötvények, melyek mind áldozatait lesznek a várható pénzügyi katasztrófának. Csak akkor lesznek hajlandók radikális változtatásokra a politika és a gazdaság vezetői, ha ez bekövetkezik.

Vannak természetesen lehetőségek a megtakarított pénzek biztonságba helyezésére. A crash átvészelésének legcélravezetőbb módja, ha a pénzt kézzelfogható anyagi javakba fektetjük. Legyen az ingatlan (erdő, szántóföld, gyümölcsös, nagyobb kert), lehetőleg lakóhelyünkhöz, vagy tervezett életközponthoz közel. Lehet nemesfém is, különböző értékű nagyságokban. Ha ilyen háttérrel haladunk jövőnk felé, nagy valószínűséggel, többé-kevésbé sértetlenül éljük át a monetáris összeomlást.

-esta-

Vonzó fővárost ígér Pozsony új főpolgármestere

Pozsonyban mindig fúj a szél. Képletesen szólva a múlt év novemberében a szél viharszerűen sópörte ki székekből a volt főpolgármestert, Milan Ftacnikot, és új szelek szárnyán érkezett az új, Ivo Nesrovnal. November 15-én a népkarát magas főlényel juttatta győzelemhez. A kampány végére maradt hat jelöltből a választóktól magasan a legtöbb szavazatot kapta, 50 630-at, több mint tízezerrel többet, mint a volt polgármester, és több mint tizenöt ezerrel többet, mint a legnagyobb esélyes, a volt színész és kultuszminiszter Milan Knazko.

A legutóbbi szlovákiai önkormányzati választásoknak egyébként egyik szembetűnő jellemzője volt, hogy a legtöbb jelölt függetlenként, pártoktól elhatárolódva indult. Ebből a tényből többre is lehet következtetni. Úgy tűnik, a polgárok számára ma elfogadhatóak a függetlenek, akik nem kötődnek egyetlen párthoz sem, és még az is felvetődhet bennünk, hogy talán hitelesnek veszítették pártjaink, politikai mozgalmaink? Esetleg a politikai mozgalom, pártok határolódtak el a jelöltekétől? Mindenestre elgondolkodtató, különösen azért, mert a választások győztesének jelentős hányada éppen a függetlenek táborából került ki.

Ez érvényes Pozsonyra is, Ivo Nesrovnal, de a többi jelölt is függetlenként szállt ringbe.

A magas győzelmi főlény nem hagy kétséget afelől, hogy az új főpolgármester, aki 2014. december 11-én a Prímáspalota Tükörtermében a 45 fővárosi képviselővel egyetemben letette az esküt, a főváros lakosságának jelentős hányadát megszólította. Mégpedig keresetlen egyszerűséggel, tisztességes kampányával, határozott elképzeléseivel. Ugyanis vonzó távlatokat

ígért az embereknek, amelyek elérhető várossá, biztonságos lakóhelyvé, szerethető településsé tehetik, teszik az egykori koronázó várost.

Pozsony meg is érdemli a nagyobb odafigyelést, hiszen hihetetlenül szerencsés fekvésű. A Kis-Kárpátok ölelésében, a Duna mellett ősünk olyan települést hoztak létre, amelyet sokan irigyelhetnek tőlünk. És bár a történelem viharai, de főleg az elhibázott szocialista várostervezés és ésszerűtlen városrendezés, vagy inkább rombolás rengeteg történelmi emléket eltüntetett, még mindig van bőven egyedülálló látványosság, műemlék, nevezetesség.

Ivo Nesrovnal esetében sokat nyomott a latban, hogy kampányát saját erőforrásaiból, saját pénzéből finanszírozta, több tízezer eurót költve megalkotásra, transzparensekre, találkozóira. Szembetűnő óriásplakátjain azt hirdette, Pozsony lehet olyan, mint Európa más nagyvárosai. Kit hagyta hidegen az ilyen elképzelés, remélve, hogy valóság is lehet belőle?

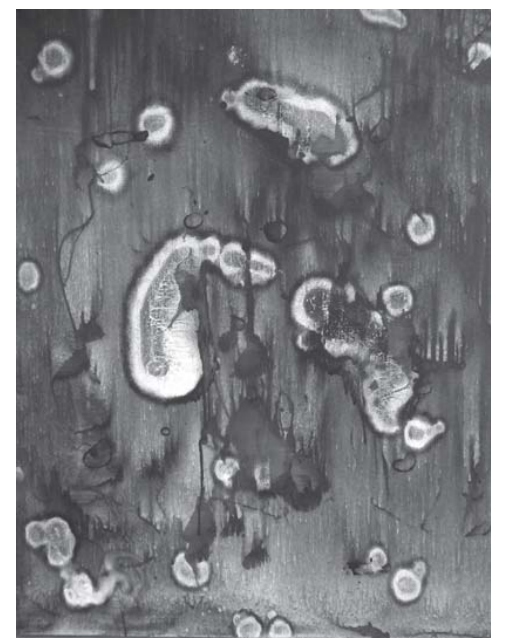
Az új főpolgármester egyébként nem az ismeretlenből tűnt fel. Már évekig tagja volt a főváros képviselő-testületének, többször adott hangot elégedetlenségének a főváros ügyeivel kapcsolatban, erősen bírálva a volt városvezetést. Most tehát eljött az ő ideje. Nyilatkozataiban egykor és most is elmondta, hogy határozott lépéseket tervez, mert tősgyökeres pozsonyként szívügye a főváros sorsa, jövője, és bár ő sem mindenható, erősebb hatása lehet a dolgok alakulására, mint képviselőként.

Az új főpolgármester sokat próbált egyéniség, végzettségét tekintve jogász, az egyetemet szülővárosában végezte, majd tanulmányait Hamburgban, Strasbourgban,

Budapesten, az USA-ban folytatta. Dolgozott az USA-ban és Németországban, aztán 2008-ban tért vissza hazájába.

Hivatala elfoglalása után nem lett hűtlen ígéreteihez, és amint tehetete, rögtön megtette az első lépéseket. Már képviselőként is heves harcot folytatott a Pozsony utcáit, tereit, aluljáróit, középületeit és lakóházait egyaránt elrontó graffitit, falfrkák ellen. Most ellentmondást nem tűrően távolította el ezeket. Ezzel összefüggésben a város tisztaságára is nagy hangsúlyt kíván fektetni. További gond is megoldandó feladat az az építészeti káosz, amelynek az utóbbi években tanúi vagyunk. Gombamódrá nőnek ki a földből és nyúlnak az ég felé a több mint húszemeletes épületek, amelyek semmiképpen sem illeszkednek bele a városképbe. Ebben az esetben törvénymódosításokra van szükség, amelyek megnyirbálnák a befektetők, építetők hatalmát és egyeduralmát. Nagy teher és egyben nagy kérdés az úgynevezett Óregyhíd építése, amely összeköti a belvárost Szlovákia legnagyobb lakótelepével, Ligetfaluvá. A lebontása is vonatottan zajlott, újjáépítése pedig egyre ködösebbnek tűnik, pedig a városrészek közötti közlekedés szempontjából nélkülözhetetlen a híd. Ivo Nesrovnal a napokban látogatást tett az építkezésen, jelezve, számára is kulcsfontosságú ügy ez.

Persze van még probléma bőven. A rendszerváltás utáni évek ugyan óriási fejlődést hoztak a fővárosnak, a belváros épült-szépült, de megoldatlan maradt a tömegközlekedés kérdése, a parkolóhelyek ügye, ne feledjük, naponta százezer ember utazik be vidékről pozsonyi munkahelyére, a legtöbben autóval, a bérlakások építésének egyre sürgetőbbé válása, és

tagadhatatlanul fájdalmas körülmény a hontalanok, az utcán élők jelenléte. Az már szívmengetőbb, hogy Ivo Nesrovnal figyelmet kíván szentelni a főváros egykori háromnyelvű történelmi hagyományainak, és szorgalmazza az itt élők nemzeti identitásának megőrzését, egymás nemzetiségének elfogadását.

A főváros új, első embere nagy esélyek birtokosa, de felelőse is. Most nem ironikus, inkább bizakodva kívánjuk, hogy az új sepről jól söpörjön. Abból mindannyiunknak csak haszna lehet.

BENYAK MÁRIA

Több tucat határsértőt fogtak el naponta a röszkei határszakaszon, a szerb–magyar zöldhatárnál. A januári csikorgó télben éhesek és fáznak, kimerültek. Egy jobb élet reményében indultak útnak Afganisztánból, Pakisztánból, Szomáliából, Líbiából, Szíriából, Irakból vagy más, háború sújtotta térségből Európa nyugati részébe, ahol – úgy hallották – emberhez méltó életet lehet élni. S ugyanoda, ugyanazzal a céllal hagyta el Szerbiát az elmúlt egy évtizedben több mint százezer ember. A migráció az utóbbi időben hatalmas méreteket öltött a kilátástalanság és a megélhetési nehézségek miatt. Jobb, kiszámíthatóbb, nyugodtabb életre vágnak a szerbiaiak is – köztük a vajdasági magyarok ezrei.

Ez a ház eladó – hirdeti a kapukra, ablakokba kitett papírlap. A szerb és magyar nyelvű cédulák egyre csak szaporodnak Vajdaság városaiban és falvaiban. Egyszer összeszámoltam: az otthonom és a munkahelyem közötti mintegy 3,5 kilométeres úton, Szabadka külvárosától a központjáig, 43 házat árultak. Eladó házak sora vár új gazdára. Szinte reménytelenül. Akkora a kínálat, hogy csak jóval áron alul és nagy szerencsével lehet túladni a családi fészeken. A szomszédom 12 ezer euróért adta el a háromszobás otthonát. Összepakolt a két kisgyerekével, és a férje után ment Németországba, aki már másfél éve ingázott a két ország között. Egy okból, s ez a munka, a fizetés, ami szerinte a családi melegséghez, biztonsághoz nélkülözhetetlen, s ami itthon nem adatott meg nekik.

S ez is Szabadka: az egykori téglagyár területén sátrakban, összetakolt kunyhókban laknak, táborúztek mellett melegeknek a távoli, afrikai, ázsiai országokból érkezett menekültek. Nem, ők sem akarnak itt maradni. Az Európai Unióba, annak is a nyugati, a többség által boldogabbnak nevezett részébe igyekeznek. Alig pár kilométer választja el őket az EU-tól, s kitérően várják, hogy a zöldhatáron keresztül átszökhesse-

Nagy hatással volt több nemzedék magyarjára Rákosi Viktornak 1903-ban megjelent regénye, az ELNÉMULT HARANGOK, a Partium és Erdély magyar templomainak, híveinek fogynását, romlását siratva. Az amerikai magyar templomok sorsát idézi most ennek a könyvnek vést jelző története.

A XX. század hajnalán Amerikába „kitántorgó” magyarjaink első megtakarított dollárjaikból nem maguknak, hanem az Istennek építettek házat. „Burdos házakban” – munkásszállásokon laktak – de templomokat építettek. A közelmúltban ünnepelték a hívek két magyar templom 110 éves fennállását. Október 18-án a New Jersey állambeli New Brunswick-i Szent László, november 25-én a Connecticut-i Bridgeport város református temploma ünnepelt. Ugyancsak évfordulón emlékeztek a hívek a New York város 82-ik utcai 100 éves Szent István templomában.

Mindent nagy örömmel és büszkeséggel jelenthetnénk, ha nem gyülnének sötét fellegek a történelmi magyar templomok felett. Hadd idézzem az általam ismert legutóbbi felmérést, amely 16 római és 6 görög katolikus magyar templomot talált Amerikában abból a közel százból, amely eredetileg itt megépült. Emlékszünk arra a küzdelemre, amelyet néhány évvel ezelőtt a Cleveland-i hívek folytattak Lennon püspökkel a Szent Imre templom bezárása ellen. Ők, úgy látszik egyelőre megmentették templomukat, de az Egyház megye 50 másik templomot bezárattott. Nem csak a

Szerbia: Menekültek és elmenekülők

nek Magyarországra. Az MTI belgrádi tudósítója, koléganóm, **Markovics Annamária** eredt a nyomukba a januári kemény minuszokban. Január 10-én írta a következőket: „A tucatnyi afgán a szokásosnál is elkészedettebb volt. Előző éjszaka a szerb rendőrség felgyűjtötte a táborukat, a tűzben elégették a ruháik, telefonjaik, élelmiszerük és a pénzük java része – mesélte az egyik fiatal férfi. A rendőrségi brutalitást szinte mind egyikük megtapasztalta. Történeteik egy része arról szólt, hogyan állították meg őket a szerb rendvédelmi szervek tagjai, a továbbengedésért cserébe pedig pénzt kértek vagy a mobiltelefonjaikat. Ha már nem volt náluk semmi, akkor megverték, megrugdosták őket – magyarázta tört angolul az egyik afgán fiatal. (...) A 19 éves Abdul – aki Afganisztánban egyetemista volt – meglepő informáltságról tett tanúbizonyságot. Azt magyarázta, mindenképpen Nyugat-Európába kell jutniuk, mert a németországi, belgiumi vagy a holland menekülttáborokban több száz eurós segélyt is kapnak havonta, és a lakhatási körülmények is sokkal civilizáltabbak, mint a szerb vagy a magyar táborokban.” Az MTI tudósítója arról is ír, hogy a szervezett embercsempész csoportok Dél-Szerbiából a magyar határig fejenként átlagosan 350 euróért szállítják el az illegális bevándorlókat, míg a határon való átjutásért, illetve a célországba juttatásért a fő szervezők néhány száztől több ezer euróig terjedő összeget, tettestársaik 50–200 euró kapnak fejenként. S Varga Tibort, a Kelet-Európa Misszió munkatársát – aki szinte naponta látogatja és segíti a téglagyárban tanyázókat – idézve azt is írta, hogy ez egy „vákuumhelyzet”, törvénytelenül tartózkodnak az országban, a humanitárius szervezetek és a szociális intézmények nem segíthetnek nekik, az állami szervek nem tudnak közbelépni, a civil szer-

vezetek pedig inkább elhatárolódnak, mert nem akarnak kompromittált helyzetbe kerülni. „Ők nem bűnözők, senkinek sem akarnak ártani, csak a saját életkörülményeiket szeretnék jobbá tenni, élhetőbb jövőt szeretnének biztosítani önmaguknak és gyerekeiknek – hangsúlyozták.”

S ugyanez a céljuk a Vajdaságot elhagyóknak is. A szabadkai székhelyű, regionális, magyar nyelvű Panon RTV hírműsoraiiban folyamatosan foglalkozik a témával. Idéznek néhány nyilatkozatot az elmúlt néhány hónapból:

Ciger Mónika (Anglia): „Amennyit én ott megkereksek, az bőven elég, mindent ki tudok belőle fizetni, a számláimat, az albérltet, élelmet, telefonszámlát. Minden ilyesmit, ami van. Hogyha haza is jövök, vagy szeretnék utazgatni, akkor is bőven jut belőle mindenre. Nincs az a fejfájás, hogy valahova nem tudok eljutni, vagy nem tudok megengedni magamnak valamit. Úgy mondanám, hogy a keresetem 50, vagy inkább 60 százaléká, ami elmegy a létfenntartási dolgokra, a többi szabadon költöhető.”

Badis Róbert szociológus arról, hogy a hatalmas méreteket öltö migrációnak a kilátástalanság és a megélhetési nehézségek mellett mi az oka: „A másik a társadalmi közegnek az egyfajta elutasítása, pl. a balkáni mentalitás elutasítása, a korrupció elutasítása. Illetve vannak személyes okok: a szerb nyelv hiánya, illetve nyilatkozta azt is a fiatalok, hogy mindannyian elmentek a baráti körükben, ezért ők is elmennek.”

Pásztor Ildikó (Svájc): „Nem tervezünk hazamenni, mert nincs mire hazamenni. Szeretnénk itt leélni az életünket. Meg vagyunk elégedve a svájci étellel.”

Weiss Vesna, a szabadkai Széchenyi István Általános Iskola igazgatója: „A 2013/2014-es iskolaévből össze-

ELNÉMULNAK HARANGJAINK?

magyarok küzdöttek ezzel a problémával, de más, főleg kelet-európai nemzetiségek is. Legtöbb bezárt templom után lebontásra került, hogy az ingatlant az egyház értékesíthesse. Amikor az Ohio-i templomok sorsa tudomásomra jutott, felvettem a kapcsolatot az azal a céggel, amely a kegytárgyak és üvegablakok értékesítésével lett megbízva. A több mint 200 színes ablak között találtam számos magyar szenteket ábrázolót, amelyek a Lorain-i Szent László, a Barberton-i Szent Cecil és az Elyria-i Szent Szív templomokból kerültek levételre. Az ablakok a magyar szentek (Szent István, László, Erzsébet) képmását ábrázolják, egy a magyar címert ISTEN ÁLDD MEG A MAGYART felirattal. Egy ablakon István király „végső akarattal” ajánlja fel a koronát Szűz Mária-nak, a „Magyarok Védasszonyának”. Sikertült pénzt szerezni az ablakok megvételére, de a püspök megtiltotta az eladást az általam megnevezett magyar egyesület számára. A megbízott Henninger cég katalógusán továbbra is eladásra kínálják a magyar templomi ablakokat, kegyzsereket.

Most a New York-i Szent István templomra került sor. Hála Istennek, itt nem lebontásról van szó egyelőre. Timothy Michael Dolan érsek november 2-i levelében értesítette a híveket, hogy a templomot 2015 augusztus 1-jén zárják be. A hívek ezután a Szent Monika temp-

lomban található helyet maguknak, „Új vallási család” válhatnak. A Szent István templomban nem lesz többé mise és áldozás, azt csak rendkívüli események fogják használni. Egyelőre hiába kéri az Egyházközi Tanács az Érsek döntésének megváltoztatását.

A gyönyörű New Brunswick-i Szent László templom felett sem felhőtlen az ég. Már évek óta nincs magyar pap, ideiglenes megbízással beszélget egy Mexikóból jött magyar lelkész. Itt is a főleg Porto Rico-i hívekkel való egyesítés réme fenyeget. Sajnos, nem egyedi helyzet ez, mert az Egyház „nem érzékelt a hívek keserűségét és a klérus elszigetelődését.” idézi Mellini egyház-történezt a templom bezárásokkal és egyesítésekkel kapcsolatban a Time Magazin néhány héttel ezelőtti számában.

A problémák nem kizárólag a katolikus templomok és nem csak az amerikai magyarok esetében jelentkeznek. Az evangélikusok ERŐS VÁR című hírlevele arról panaszkodik, hogy Kanadában „egykor még az Ontario-i Hamiltonban, Kirchengemeinden, Wellandon, Windsorban, a Quebec-i Montrealban volt magyar evangélikus gyülekezeti alakulás, lelképásztori szolgálát”. Ma csak Toronto-ban van. De Ausztráliában is megszűnt a Sydney-i Magyar Evangélikus Gyülekezet, már csak Melbourne-nek van magyar temploma.

A már említett, eredetileg „Bridgeport-i Magyar Református Templom”, melynek neve most Krisztus Egyesült Egyháza, sem a magyaroké többé, nincs magyar papja. Igaz, hogy a 110. éves ünnepségre Dr. Mark A. Horton által meghívott három vendéglelkész egyike magyarul imádkozott és a hívek a magyar himnuszot is énekeltek, de ez különleges eseménynek számított. Szomorú tény az is, hogy a szomszédos Fairfield város magyar templomának eredetileg püspöki tisztséget viselő papja, akit a hívek leszavaztak, nem vehetett részt. Az 1904-ben alapított hatalmas Bridgeport-i templom minden díszes üvegablakján az adakozó magyarok neveit olvashatjuk. Az 1922-től szolgáló Bószörményi István lelkész tiszteletére angolosított Bessemer néven ismert gyülesteremben azonban ma már csak ritkán vannak nagyobb összejövetelek, előadások, a régebbi magyar események elmaradnak.

Van-e, lesz-e az amerikai magyarokban elég erős elszántság, hogy újabb száz évre megtartsák azt, amit elődeik itt felépítettek? Most a New York környéki közösség készül erőpróbrára, amikor a Riverside Parkban levő Kossuth szobor mellett egy emlékművet tervezzük felállítani az 56-os forradalom és szabadságharc emlékére a hatvanadik évfordulón. Ha a város által megjelölt építési és fenntartási költségeket meg tudjuk teremteni, lesz maradandó és látható emléke itt az amerikai magyaroknak.

PAPP LÁSZLÓ

Magyarok bel- és külföldiek között

Az Osztrák Köztársaság közel 8,5 millió lakost számlál öröndetes népességnövekedéssel. Számokban kimutatva nem fedti a valóságot az „öröndetes” kifejezés, hiszen a szaporulat éppenséggel nem saját, „termésből” fakad. Az átlagos életkor a férfiaknál az 1990. évi 72,2 évről 2013-ig 78,9-re, a nőknél ugyanezen időszakban 78,5-ről 83,6 évre emelkedett. A szülőképesség 1990-ben átlagosan 1,46, 2013-ban 1,44 gyermeknek adtak életet. Ezen számokból könnyen kiolvasható az ellentmondás: az életkor emelkedése ugyan konzerválhatja a társadalom összetételét, csak hogy az említett születési arány messze nem fedezi a népesség szinten tartását, sőt eleve csökkenéshez vezet. Az 1990-ben nyilvántartott népesség száma 2014. január 1-ig 7.677.850-ről 7.441.672-re esett vissza. Utóbbi szám az osztrák honosságú személyekre vonatkozik. Amennyiben hozzáfoglunk az időközben osztrák állampolgárságot felvett bevándorlókat, a belföldi, ausztriai honos népesség fejlődése, valójában csökkenése drámai vonásokban mutatkozik meg.

Az ellentmondás csak úgy oldható fel, ha utánanéznünk, tulajdonképpen miből is adódik a növekedés: mint láttuk, 1990-ben 7.677.850 lelket számlált Ausztria, míg 2013. október végéig 8.499.759-re emelkedett a lakosság száma, ami 11,07%-os gyarapodásnak felel meg. Véletlenül is. A megátévesztően hasonló a bevándorlók aránya a lakosság összetételében. A számok emelkedő irányzatra utalnak. Három utóbbi év, azaz 2011, 2012 és 2013 bevándorlónak állománya 124.619; 140.358, ill. 151.280. Az utóbbi évben 1.066.114-re ugrott fel a külföldiek száma, ez pedig az összlétszám 12,5%-át alkotja. Ebben az összetételben nem árt utalni a köztársaság fővárosára, Bécsre (össznépesség 1.741.246), ahol 428.213 fővel 24,2%-ot alkotott a külföldi állampolgárok száma.

Az Ausztriában élő magyarok taglalása előtt, összehasonlításként álljanak itt a következő adatok: az említett 151.280 bevándorló között 2013-hoz képest 8.456 személlyel első helyen álltak a magyarországiak, második helyen 6.759-cel a németek, harmadikon pedig 5.700 személlyel a romániai beköltözők. A 2014. január 1-vel kimutatott külföldiek között a legmagasabb létszámot alkották a törökök: 400.049 személy. Második helyen következtek a németek: 164.820 személy, őket követték a szerbek: 112.477, bosnyákok: 90.963, horvátok: 61.959, románok: 59.702, lengyelek 50.271, szlovákok: 28.612. A magyar állampolgárságú személyeket is közéjük számítva 46.196 fővel nyolcadik helyet foglalták el.

Az Osztrák Statisztika (*Statistik Austria*), ahonnan a fentebbi adatok is származnak, a már említett 2014. január 1-jei időponttal jelölve három csoportra bontja az itt élő/lakó magyarokat: *magyar származású* 60.047 fő, *Magyarországon született* 55.323 fő, *magyar állampolgár* 46.196 fő. Ebből nem egészen világos, hogy a két első csoport összeadható-e, mert ha igen, akkor legalább származásilag 115.370 magyarra számolhatunk. Ugyanúgy nem okvetlen következik a második csoportból, hogy a magyarországi születésűek valamennyien osztrák állampolgárok. Ha igen, az összlétszámhoz hozzáadható a 46.196 magyar állampolgár, s ezáltal a soha még csak fel sem tételezett 161.566 végösszeget kapnánk. Csakis az akták ismeretében lenne megállapítható a Magyarországgal szomszédos államokból Ausztriába származott/költözött magyar nemzetiségűek nagysága; ennek ellenére megkövethető, hogy a két első kategóriát összevéve több tízezerre becsülhető a Szlovákiából, a volt Jugoszláviából és főként Romániából eredő magyarok/magyar származásúak száma. Minden nacionalista hajlam nélkül 200.000-re, de hogy ne essünk esetleges túlzásokba, legalább 180.000-re kerekíthető a megnevezett kombinációs szám.

Még ha az első csoportra szűkítenénk is az ausztriai vagy osztrák magyarok számát, 46.196 bevándorlóval kiegészítve aránylag tekintélyes nagyságrendként tarthatnánk őket számon. Már csak az utóbbi is jóval meghaladná a 2001-ben végrehajtott népszámlálás 40.583-as teljes összegét, igaz, az akkoriak között 25.884 (63,78%) volt osztrák állampolgár, 14.699 (36,22%) külföldi. Azért ez az utóbbi besorolás, mert pl. a magyar anyanyelvű románok is ide számíthatók.

Nem kerülheti el figyelmünket az a tény, hogy a 2001. évi állapotokra vonatkozóan a magyarok inkább Ausztria keleti felét részesítették előnyben, amiben kiemelt szerepet tölt be Bécs és vonzásköre; 57,06%-ban itt figyelhető meg egyfajta akkumuláció, vagy legalábbis annak bizonyos jelei. Amint azonban Bécs különböző kerületeiben szóródott szét a 15.435 magyar, az említett sűrűsödés ellenére (Bécs vonzásköre a Dunától délre a Bécsi-erdő vonalán, ill. keletre Burgenland határáig még nagyobb szóródást jelentett, ill. jelent. A Burgenlandban élő magyarok hagyományos értelemben három nagyobb csoportot képeztek: Oberwart/Felső-Ör Unterwart/Alsóörrel és Öriszigettel, az 1958-ban Oberpullendorf névvel egyesített Felső- és Középpulya valamint a Fertőzug (a Fertő tó és a magyar határ között elterülő sáv).

-kő-

ALBERT SÁNDOR

Veszélyben a szlovákiai magyar kis létszámú iskolák

Tegyük meg minden tőlünk telhető a kisiskolák fennmaradása érdekében. Ha kell, vonuljunk ki az utcára, de addig is dolgozzuk ki saját elképzeléseinket és érveljünk mellettük. Tegyük le a minisztérium asztalára érveinket: miért érdemes, miért szükséges a magasabb költségek ellenére is megtartani a kisiskolákat.

Ha ez nem megy, akkor próbáljuk legalább az első két évfolyamot megmenteni ott, ahol nagyobb távolságra kellene utaztatni a 6–7 éves gyerekeket.

Ha ez sem hatja meg a hatalmi pozícióból tárgyaló minisztériumot, akkor üljének egy asztalhoz az érintett községek polgármesterei, iskolaigazgatói, szülői munkaközösségek vezetői stb. és keressék a lehető legelfogadhatóbb megoldást. Döntsék el maguk, hogy az alsó tagozatos kisiskolák egy kistérségi alsó tagozatos kisiskolába, vagy a legközelebbi teljes szervezettőségű alapiskolába tagolódjanak-e be. Tervezzék meg az ideális buszjáratot és költségmegosztást stb., majd ezt az anyagot, tehát saját elképzeléseinket tegyük le az asztalra.

Hasonlóképpen a kis létszámú, teljes szervezettőségű alapiskolák esetében is menjünk elébe a történéseknek. Az előzőekhez hasonlóan mi döntünk el, hogy milyen legyen és hol legyen a kistérségi (összevont) iskola.

A teljes szervezettőségű iskolák esetében érdemes lenne talán azon is elgondolnodni, hogy ahol a kisebb távolságok ezt lehetővé teszik (ahol sűrűbb az iskolahálózat), minél nagyobb létszámú, párhuzamos osztályokkal működő alapiskolákat hozzunk létre. Szakmai szempontból a nagyobb iskola mindenképpen előnyösebb, hiszen a programkínálata színesebbé válhat.

„Magyar iskolák a legjobbak között” adta hírül az Új Szó (2014. július 31.). Országos szinten a tíz legjobb eredményt produkáló alapiskola közé bekerült az érsekújvári Czuczor Gergely Alapiskola (381 tanuló).

Megyei bontásban is jól szerepeltek a magyar iskolák. Nagyszombat megyében két dunaszerdahelyi iskola, a Szabó Gyula Alapiskola (637 tanuló) és a Vámbéry Alapiskola (638 tanuló) végzett az első helyeken, de az első tízben találjuk a bósi Alapiskolát (288 tanuló) is. Nyitra megyében az említett érsekújvári Czuczor Gergely Alapiskola lett az első, a lévai Alapiskola (157 tanuló) a második helyezett, de a komáromi Eötvös Utcai Alapiskola (414 tanuló) is bejutott az első tízbe.

Megjegyzés

Az alapiskolák rangsorolását a Tesztelés 9 eredménye alapján állították össze és csak azok az iskolák szerepelnek a rangsorban, amelyekben az utóbbi négy évben legalább 80 diák vett részt a Tesztelésben. A lista a 2013/14-es tanévet tükrözi.

Ebből a rangsorból viszont az is kiderül, hogy a nagyobb létszámú intézmények sikeresebbek, eredményesebbek voltak. Ez a tény is a „*nagyobb*” iskolák létrehozása mellett szól.

Középiszkolák

Véleményünk szerint a közoktatás **legerősebb láncszeme a középiszkola kell, legyen.** Itt születnek az első szerelmek és örök barátságok. Az iskola szellemisége és egy-egy példaképnek számító pedagógus meghatározhatja a gyerek további sorsát, egész életpályáját. Példaként említhetjük az egykori kassai Iskolát, amelynek legendás összetartó erjeje a pedagógusok emberségének és az iskola szellemiségének „*terméke*”. De említhetjük a komáromi gimnázium hagyományörzését és a természettudományokban elért kimagasló eredményeit, a budapesti Fasori és Fazekas gimnáziumokat, ahonnan Nobel-díjasok egész sora került ki.

A szlovákiai magyar közoktatás és a **felvidéki magyarság elemi érdeke** a jó középiskolai hálózat, a **magas színvonalú és jó minőségű középiskola!**

a) Gimnáziumok

Szlovákiában jelenleg 19 önálló magyar tanítási nyelvű gimnázium működik. Ebből öt egyházi és egy magánintézményként. Ezekben az intézményekben az

Rendezvények a Bécsi Magyar Otthonban

2014. október 18-án Mag. art. **Ádám Ágnes** restaurátor (Osztrák Nemzeti Könyvtár) **Könyvbe tekintő, könyv-betekintő – Könyvtörténeti sorozatának** I. (vetített képes) előadása Utazás a középkori könyvek világába. Kódexek, ősnymtatványok nyomában címmel.

„Csehül vagy, tótágot áll, cigánykodik – etno-sztereotip nyelvi klisék a...

2014. november 18-án került sor az Ausztriai Magyar Kutatóintézet és az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége közös előadás-sorozatának nyelvi előadására. A **Bécsi Magyar Otthonban, Forgács Tamás, a Bécsi Egyetem Finnugor tanszékének a vendégprofesszora tartott előadást „Csehül van, tótágot áll, cigánykodik – etnosztereotip nyelvi klisék a magyarban” címen.**

Az előadó a nemzetekkel kapcsolatos sztereotip nézetű nyelvi kliséket, közismert szólásokat és közmondásokat külön csoportosította. Forgács Tamás a Bécsi Tudományegyetem Finnugor tanszékének vendégprofesszora. Szóláskutatással kezdett el foglalkozni. Majd figyelmes lett ezekre a szólásokra, közmondásokra – nyelvi klisékre a magyarban, melyek nemzetekkel kapcsolatos sztereotip nézeteket fogalmaznak meg, mint például „csehül van”. Megvizsgálta a szóhasználatok eredetét és jelentőségét. A Bécsi Magyar Otthonban előadása során számos példán keresztül mutatta be a köznyelvben is rendszerint használt típusokat.

Hans a német, Ivan – orosz, Gazi – cigány

Nyelvi felépítés szempontjából a különféle nyelvi kliséket. Először az egyszerűsége etnonimákat azaz népneveket jellemezte, amikor bizonyos személynevek állhatnak egyes népek képviselői helyett, mint például: Hans a német, Ivan – orosz, Gazi – cigány. A több szavas klisék közül olyan példákat említett, mint a: „csehül áll” vagy „tótágot áll” vagy szóláshasonlatok közül például: „iszik, mint a bécsi német” vagy „erős, mint az oláh ecet”. A harmadik csoportba a mondat formájú kliséket mutatta be, olyan példákkal érvelve, mint: „Nem szokta a cigány lóva a szántást” vagy „Adj a tótnak szállást, kiver a házadból”.

Bevezetés a frazeológiába

Ebben az akadémiai évben Forgács Tamás „Bevezetés a frazeológiába” tantárgy keretén belül is ismertetni fogja a magyar nyelvi klisék jelentőségét. „Ez olyan téma, mellyel lehet nevelni a fiatalokat a sztereotípiák

értelmezésére. Mindig töreksem arra, hogy emberséget is közvetítek, és ezért is fontos, hogy szembe nézzünk a sztereotip gondolkodással, még akkor is, ha olykor van igazságtartalma” – mondta Forgács Tamás.

November 15-én a Szabadelvű Művészeti Központ (Budapest) a Bécsi Napló és a Kaláka-klub (Bécs) közös rendezésében került sor. A **kereszténydemokrácia szerepe az európai integrációban** című konferenciára.

Előadók voltak: KISS-RIGÓ LÁSZLÓ, Szeged-csanádi püspök, AUER JÁNOS, a Médiatechnika tagja, KALMAR FERENC, kereszténydemokrata, volt országgyűlési képviselő. Erre az alkalomra tervezték átadni az Európa-éremet oklevéllel REINHARD OLT újságírónak, a Frankfurter Allgemeine Zeitung volt kelet-európai tudósítójának. A konferencia szervezője Molnár Pál, Eötvös József-sajtódíjas újságíró, a SZEMM e. b. elnöke volt.

2014. november 22-én a **Kaláka-Club** rendezésében került sor **Dr. Góg Laura** (Budapest) „**TOLNAY 100**” című emlékkötetének vetített képes bemutatására. Az írónő bemutatta a műsort vezette, és az írónővel beszélgetés folytatott **Góg János**, Juhász Gyula- és Váci Mihály-díjas költő, író. A könyvbemutatót követően vetítették le **Szabó István** **APA** című filmjét.

November 25-én a Magyar Orvosok Semmelweis Egyesülete meghívására a Közkórházban (AKH) dolgozó **dr. Horváth Szusanna** egyetemi docens tartott előadást A kortán szerepe a rosszindulatú betegségek kezelésében.

A prof. dr. Birtalan Iván vezetésével működő egyesületnek a „váltás” óta ez volt harmadik rendezvénye. Míg korábban az orvosok és gyógyszerészek egymásnak számoltak be tevékenységükről, ill. szakterületükön belüli kutatásaikról, újabban az egyesület orvos tagjai felvilágosító előadásokkal lépnek az érdeklődők elé, tudva: mindenkinek érhet baj, meg aztán jobb a bajt megelőzni, mielőtt az előz meg minket.

2014. december 11-én a szintén vendégprofesszor **Hárs Endre** **Balaton-irodalom?**

Egy tájegység képzeletbeli földrajzárol címmel tartott előadást a Bécsi Magyar otthonban.

előző (2013/14-es) tanévben összesen 2 769 diák tanult. A vegyes (szlovák és magyar) osztályokkal működő gimnáziumok száma hét. Közöttük nincs sem egyházi, sem magánintézmény. A vegyes gimnáziumok magyar osztályaiba 835 diák járt.

Az elmúlt tanévben tehát a huszonhat gimnáziumban 3 604 diák tanult magyar nyelven.

A problémát az jelenti, hogy a magyar tanítási nyelvű gimnáziumok osztályaiban feleslegesen diák tanul, mint az országos átlag!

Gimnáziumaink többsége tehát nagyon alacsony létszámmal működik (Szepsi 26 tanuló, Szenc 31 tanuló, Gúta 34 tanuló, Rozsnyó 51 tanuló stb).

Megjegyzés

A 2013 decemberében elfogadott törvényt módosítás értelmében a középiskolák minimális osztálylétszáma 17.

Az alacsony tanulói létszámok egyrészt finanszírozási problémákkal járnak, de ami ennél is komolyabb gond, hogy nem teszik lehetővé a színesebb pedagógiai programok kínálatát. Tehát a színvonalra, ill. a minőségre is kihatással vannak.

Véleményünk szerint „*a kevesebb valószínűleg több lenne*”. Ezért át kell gondolnunk a kis létszámú, évfolyamonként csak egy-egy osztállyal működő gimnáziumok további sorsát.

Ha egy iskola létszámának növelése a közeljövőben sem tűnik reálisnak, mert kevés az iskola iránt érdeklődő tanuló, akkor fontoljuk meg két (vagy több) szomszédos iskola összevonását, integrálását.

Természetesen nagy körültekintést igényel a helyszín kiválasztása (elsősorban a bejárás miatt), de ennél is fontosabb, hogy egy ilyen összevont iskolában évfolyamonként 2-3 párhuzamos osztály működhetne. Bővíthető a kínálat és a tanulók többféle tanulmányi programból választhatnának (ahány osztály, annyi program). Ez növelné a tanulók belső motiváltságát, hiszen zömében olyan tantárgyak közül választhatnának, amelyeket szívesen tanulnak, ill. amelyek segítenek a megálmódott szakmára, ill. az egyetemre való felkészülést és bejutást.

Ismételten hangsúlyozzuk, hogy az iskolák összevonása érdekeket sért (pl. kettő, három helyett csak egy igazgatóra van szükség) és a tantestületben növeli a bizonytalanságot (milyen új tantárgyakat kell felvennem, esetleg milyen tantárgyakat kell átadnom egy másik kollégának), ezért nagy körültekintéssel kell eljárni. Hangsúlyozni szeretnénk azt is, hogy az **összevonás csak az érintett felek közös akaratából, ill. beleegyezésével valósítható meg.**

A kellőképpen nem előkészített integrációs kísérletek eleve kudarcra vannak ítélve és tiltakozások hullámát válthatják ki. Ez viszont inkább árt, mint használ az ügynek, mert csak elmérgesíti az iskolák közötti kapcsolatot, a város és az iskolák kapcsolatát, de megterheli a pedagógusok közötti kapcsolatrendszert is.

Az összevonás elsődleges célja a kínálat bővítése, az oktatás hatékonyságának növelése és az átjárhatóság (az egyik irányzatról a másikra) kell, hogy legyen.

Az összevonás után nő a biztonságérzet. Nem kell már minden tanévkezdéskor attól rettegni, vajon lesz-e elég jelentkező, nyithatunk-e osztályt, túléljük-e ezt a tanévet is.

Nem lényegtelenek persze a fenntartó és az oktatásügyi tárca által preferált gazdasági szempontok (megtakarítás) sem.

Hasonló elgondolás alapján két szomszédos vegyes iskola magyar osztályaiból is létrehozható egy önálló, évfolyamonként legalább két párhuzamos osztállyal működő, magyar tanítási nyelvű gimnázium. Az említett szakmai előnyökhöz kívül ez a megoldás elősegítené a tanulók magyarságtudatának erősítését is.

Folytatás a következő számban

Nem várható megegyezés az erdélyi magyar pártok között

(MTI, Kolozsvár, 2015. január 13.) Tökés László az RMDSZ-t ismételten elmarasztaló kijelentései után január 8-án stratégiai partnerség kialakítását és új erdélyi magyar egység létrehozását javasolta Nagyváradon megtartott sajtótájékoztatóján. A bejelentésre Bakk Miklós politológus úgy reagált, emlékeztetve, hogy az elmúlt évek során, egyszer pedig intézményesítési kísérletre is sor került az Erdélyi Magyar Egyeztető Fórum formájában, azonban ez is rövid életűnek bizonyult.

Bakk Miklós szerint az összefogásra való képtelenség oka a pártok kisebbségi, etnikai jellegében keresendő. „Versenylogikájuk ezért az erdélyi magyar szavazóbázis egymás közötti újrafelosztására, és nem annak valamilyen – más szavazók irányába mutató – bővítésére irányul”. Megállapította: az összefogást mindig az szorgalmazza, aki a magyar-magyar versenyben vesztesre áll. „A verseny most már nem csupán az autonómia céljának hiteles képviselőségéről, hanem a mobilizációs újításokért is folyik” - vélte Bakk Miklós. Talán a közös vitafórumok megteremtése lenne a reálisabb cél, de ezt a civil társadalom és a média tudná kikényszeríteni az erdélyi pártokból.

Horváth István szociológus, a kolozsvári Kisebbségkutató Intézet igazgatója azért nem látja valószínűnek az erdélyi magyar pártok és politikai szervezetek megegyezését, mert semmilyen kényszerítő tényező nem tereli őket a megegyezés felé. A szociológus is szükségesnek tartaná „valamiféle közös platform” kialakítását, hogy ezáltal ki lehessen iktatni a versenyhelyzet káros hatásait. Megemlítette, 2012-ben a kolozsvári önkormányzatban is elveszett egy magyar mandátum a magyar-magyar verseny miatt. Horváth István a megegyezés elenélkül történő között említette, hogy a felek hosszú ideje ellenfélként határozzák meg egymást, a megegyezési kísérletek pedig rendre kudarcba fulladtak.

Az erdélyi magyar politikai közéletet az RMDSZ uralja, amely az utóbbi választásokon a magyar szavazatok mintegy 85 százalékát szerezte meg. Az RMDSZ ellenzékiént megalakult Magyar Polgári Párt (MPP) és Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) a fennmaradó 15 százalékot osztozik. Hatással bír továbbá az erdélyi magyar közéletre az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) és a Székely Nemzeti Tanács (SZNT). Utóbbi a székelyek közképviselői szerveként határozza meg magát.

Magyarok a GULÁG-táborokban

A 20. század kétszázadul az emberiség legvéresebb évszázada volt. A második évezred utolsó száz évében több embert pusztított el az államilag szervezett erőszak, mint az azt megelőző évezredek összességében. A múlt évszázadban emberek tízmilliói szenvedtek és haltak meg különböző megváltó eszméként hirdetett ideológiák áldozataiként. Ezen ideológiák legvéresebbjei közé tartozik a rasszizmusba torkolló vad nacionalizmus, a bolsevista köpenybe burkolózott kommunizmus, a fasizmus és náciizmus neve alatt szereplő nemzetiszocializmus, valamint a század végén előtörő muzulmán fundamentalizmus.

A 20. század nagy emberirtásai között a legismertebb a Hitler által véghezvitt zsidó holokauszt, amely keretében mintegy hatmillió zsidót, vagy zsidónak mondott egyént – köztük több százezer magyart – irtottak ki a náci haláltáborokban. Ez a nagy precizitással kivitelezett zsidóirtás szinte mindenütt közismert az egész világon. Sajnos ez nem vonatkozta a GULÁG-ként ismert másik nagy emberirtásra, melynek léte csak mostanában válik általánosan ismertté. A **Kommunizmus Fekete Könyve** címmel megjelent összefoglaló munka adatai alapján a marxizmus kiterjedése közel százmillió ember életébe került. A kötet szerzői szerint e százmillióból mintegy 20 millió közvetlenül Sztálin, 65 millió pedig Mao Ce-tung számlájára írható. A Sztálin által elpusztított 20 millió (egy források szerint 26–30, esetleg 45–50 millió) legalább egy-két százaléka magyar volt, akik a második világháború folyamán vagy közvetlenül azt követően kerültek a szovjet táborok egyikébe. Ez a néhány százalék parányi számnak tűnik, mely szinte elvész a tízmilliók sorai között. Azonban egy kis nemzet esetében a nemzet jövőjét is befolyásoló embervesztés jelent.

Éppen ennek feltárására alapítottuk meg 2012-ben, a Miskolci Egyetemmel karöltve, a Gulágkutatók Nemzetközi Társaságát [International Association of Gulag Researchers]. Ehhez a kezdeményezéshez ugyanazon év folyamán a Magyar Országgyűlés is csatlakozott, 2014. május 21-én pedig meghirdette a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszer munkások emléknapját, amely egybeesett a **málenkij-robot** [kis munka] Emlékbizottság megalakulásával. Az Országgyűlés támogatásával az Emlékbizottság ugyancsak összefoglalta közvetlen és távoli céljait.

Így például kijelentette, hogy méltóképpen kíván megemlékezni a Szovjetunióba hurcolt mintegy 600–800 ezer magyar sorsáról.

Ezen kívül céljai között van önálló, független kutató intézet és múzeum létrehozása,

tudományos igényű tanulmánykötetek kiadása, történelemtankönyvekbe a II. világháború témájánál a "málenkij-robot" és a GULÁG bemutatása, meg tárgyalása és értékelése,

az egykori gyűjtőhelyek és céltáborok színhelyein megfelelő emléktáblák elhelyezése,

a "málenkij-robot"-ban érintett települések, szervezetek, és személyek felkutatása,

a "málenkij-robottal" és a GULÁG történetével kapcsolatos dokumentumfilmek elkészítése és bemutatása, "Málenkij-robot emléké" (2014–2015) meghirdetése és megtartása a Kárpát-medencében.

Az elmúlt két év folyamán a Gulágkutatók Nemzetközi Társasága sok idevonatkozó tudományos rendezvényre vett részt, illetve támogatta ezeket.

Ezek között van öt nemzetközi konferencia meg-

rendezése, valamint több GULÁG-ot bemutató publikáció támogatása Ezen nemzetközi konferenciák közül különösen jelentős volt a Kolozsvárott, 2014. október 26–29-én, illetve Szerencsen, 2014. november 23–25-én megrendezett konferencia. December 26-án emléktábla-avatás Pécsen.

A Gulágkutatók Nemzetközi Társasága [GKNT] alapítói között találjuk az azóta elhalálozott Dr. Zsiros Sándor tanárt, a GKNT első elnökét, Dr. Stark Tamást, a MTA Történettudományi Intézet kutatóját, Dr. Bogár Zsolt egyetemi docent, Dr. Várdy Béla amerikai egyetemi professzort, Dr. Várdy Huszár Ágnes szintén amerikai egyetemi professzort, valamint Majorszki András miskolci tanárt, aki Zsiros Sándor halálát követően a GKNT második elnöke lett.

Az elkövetkező hónapok folyamán még több GULÁG jellegű megmozdulás lesz Magyarországon. 2015. január 23-án megemlékezés Miskolcon és Szerencsen; február 25-én megemlékezés és konferencia Budapesten (Országház); március 15-én megemlékezés és konferencia Felvidéken (Szepsi).

PROF. VÁRDY BÉLA (USA)

A túlélés tudathasadásos ösztöne

Németh Miklós (ön)jellemezése

Sok mindent suttoztak róla, biztosan azonban alig lehetett hallani felőle. Ő pedig hallgatott, legalábbis kifelé. Nehezére eshetett, hiszen annyi minden kiszivárgott, különösen a rendszerváltozás körüli ügyekről, amikben a kormány részéről ő játszott a főszerepet. Negyedszázad hallgatás elégnek bizonyult, hogy végül is a német egység megteremtésének évfordulóján szóra lehessen bírni. Az egyik német adóban sugárzott dokumentációs film kiemelten felkeltette az érdeklődést személye iránt. Közben elkészült a könyv, el is kapkodták, s ezért újra kellett nyomtatni. Ebben sok mindent elmond a volt miniszterelnök (magáról is), főként hogyan, milyen körülmények között történt a „békes átmenet”. Jelen esetben mégsem erről fogjuk faggatni a könyvet (Oplatka András: Németh Miklós „Mert ez az ország érdeke”. Helikon Kiadó, Budapest, 2014, 435 old. + képmelléklet), hanem azokból az önvallomásoknak beillő megnyilatkozásokból merítünk, amiknek segítségével meg lehet kísérteni Németh Miklós személyiségének megismerését tér és idő viszonylatában.

A könyv szerzője, Oplatka András sajtóságos kontradikcióval vezeti be érvelését, mind ehhez Janusz Onyszkiewicz volt lengyel külügyminiszter idézi, aki egyik pohárközönlőjében Kolumbuszal hasonlította össze Gorbacsovot. Hősnek titulálta, „mert Kolumbuszhoz hasonlóan ön is elindult, hogy egy új földrészt fedezzen fel, majd egészen máshova érkezett meg, de ez is világsikerre vált.” (9)

Nem kétem, hogy Oplatka András helyesen idézte a lengyel politikust, nem ügyelve arra, hogy Kolumbusz egyáltalán nem új földrészt felfedezésére, hanem Indiába indult, igaz, új, biztonságosabb utat keresett oda.

Ebben az összefüggésben következzen két idézet Németh Miklóstól: „A kettős tudat, hogy hazugságban élünk, de ebben kell élnünk, legalábbis bennem nem az autonóm polgár ellenállását ébresztette fel, hanem ... a túlélés ösztönét. A meggyőződést, hogy az adott körülmények közt is túl kell élnem, túl kell élnünk, és erre kell berendezkednünk. Azt hiszem, ezzel többé-kevésbé az egész ország így volt.” (109) És ő már – állítja – a hetvenes években is így látta ezt!

„Mármint pontosan tudtam, hogy az egész rendszer hazugságra épül – ezt azzal együtt tudtam, hogy párttag, és éppen azért, mert 1988 májusa óta PB-tag is voltam.” (17)

Ha ezek után meg akarjuk ismerni Németh Miklós egyéniségét, szándékait, cselekedeteit mikéntjét, az idézett kulcsmondatokat állíthatnánk élükre. Annak ellenére, hogy bárki, aki valamelyest részesült annak a rendszernek áldásaiban és átkaiban, vagy életében hasonló helyzetbe került, meg tudja ítélni, mit jelent a hit és meggyőződés nélküli vállalás – alkalmazkodás.

Ezen a ponton megint ide kapcsolható az elől járóban idézett Gorbacsov méltatás. Valójában Kolumbuszhoz hasonlóan ő is elindult, de nem eredendően újat, hanem más, elfogadható és járható utat keresett. Nem tudhatta előre, hol fog kikötni.

Mivel Németh Miklós egész politikai mozgástere a Szovjetunióval terhelt Gorbacsovtól függött, semmiféle elsődlegességet, kezdeményezést egyáltalán nem lehetett elvárni tőle. Annál nagyobb racionálissággal tapogatta ki – kockázatot is vállalva – a lehetőségek határait, pedig a tulajdonképpen fékező, Grósz Károly szemelte ki utódjával a miniszterelnöki székben. Nagyon szövevényes eljárás ez, ezért óvakodni kell bármiféle következtetéstől, bár így is kibogozhatatlan ellentmondásokba botlik a szemlélő.

A vallomások közepe a mégis akadnak elgázított mondatok. Másfél éves kormányzás után 1990 márciusában sikeresnek tekintette a vállalt feladatot, így összegezve: „Csak úgy sikerülhetett mindez, hogy a feladattal magunk is megváltoztunk.” (337. old.) Úgy is fogalmazhatnánk, hogy aktív módon a kormány felnőtt vállalt szerepéhez. Kezdetben a tényeken ugyan nem tudott változtatni, de felismerve őket a korábbitól teljesen eltérő módon igyekezett új feltételeket teremteni az „együttélés” vállalásához, oly mértékben, hogy lehetővé vált az „uralkodó állapotok” megváltoztatása. Mindezt azért érdemes felidézni, hogy változásain, cselekedetein keresztül kihámozható, felismerhető legyen Németh Miklós elsődlegesen amorf egyénisége.

Miniszterelnöksége első időszakáról úgy nyilatkozik, hogy egyrészt a Politikai Bizottság tagjaként, másrészt miniszterelnökként skizofrén, tudathasadásos állapotba került. Ebből adódóan nem csupán a hatalmi viszonyokkal, de önmaga vitathatatlanul belső ellentmondásaival is meg kellett küzdenie ahhoz, hogy megtalálja a kiutat. Tapogatózó, töprengő mivoltában nagy segítséget jelentettek számára legbensőbb barátai, egyúttal tanácsadói, éppen ezért fontos volt, hogy kikkel vette magát körül, kikre hallgatott: Jenei György és Mohai László.

Eredendően Németh Miklós kettős kötődése utközik ki. „A legtermészetesebb módon: mind a kettőnek meg kellett felelni. Nem gondolkodtunk semmi belső ellentmondásról.” (56) Ennek megfelelően katolikus nevelésben részesült, ministrál, ugyanakkor részt vett az első országos úttörő találkozón. „Ez a kettősség, a korra jellemző módon, már korán jelen volt életemben.” (97) Erre még összegzésként is rádupláz: „Mint majdnem mindenki, én is kettős nevelésben nőttem fel, két egymással ellentétes világot vettem körül, de elfogadtam a realitásokat.” (403)

Ebben a kettősségben mégis a Tízparancsolat normáit fogadja el: „... egyáltalán nem árt, ha a tízparancsolatot ateisták is kötelezőnek tartják önmaguk számára. Én mindenesetre a magam számára annak tartom.” (380)

Az akkor 40 éves miniszterelnök mindazonáltal az átmenet embere volt, lett, mégis, magvetőnek tekintette, tekintni kormányát. Minél inkább sikerült megszabadulnia az egypártrendszer kötöttségeitől, annál inkább ki tudta bontakoztatni rátermettségét, sikerült neki szétfeszíteni a skizofrénia korlátait.

Az 1989. december 13-i MSZP ülésen lemondott elnökségi tagságáról. Olyan helyzetbe került, amelyben végül is döntenie kellett: amennyiben a pártelnökség állásfoglalását fogadja el magára nézve kötelezőnek, saját magával kerül szembe. Nyers Rezsohoz intézett levelében közli, kitart a kormány javaslati mellett – „s ezt diktálja meggyőződés és szakmai lelkiismeretem is”. (291)

Politikusi mivoltát tartva szem előtt Németh Miklósnak másfél, két év állt rendelkezésére ahhoz, hogy megjelje önmagát. A sokat vitatott rendszerváltásnak egyik döntő személye volt, aki kezdetben – Gorbacsovhoz hasonlóan – a fennálló rendszeren belül képzelte el a kibontakozást, míg végül a körülmények változása folytán eljutott a többpártrendszerig piacgazdasággal. Szédítően nagy ívű utat tett meg, ami számára kivezetett a politikából, de – legalábbis mai szemmel – külső és belső ellentmondásaitól megszabadulva önmagára lett, nem adva fel józanságát. Inkább választotta a teljes visszavonulást, mintsem hogy méltatlan hatalmi harcokba keveredjen.

- deák -

SZEGEDORSZÁG 2014

Szegedország: 1919-ben kapta ezt a nevet a város, amely elszakadva a Tanácsköztársaságtól az ellenforradalom „szülővárosa” lett. Valójában nem a népe, hanem a vörös uralom alól ide menekült „gyűttömtek” voltak „a szegedi ellenforradalom” táborátámasza, táptalaja.

2014 októberében ellenkező előjellel különült el Szeged az ország többi részétől. A televízióban, színesben fölvilantott térkép megdöbbentően mutatta a város elkülönülését az országtól. Csak a bányászváros, Salgótarján volt vele azonos színű.

Mi lehet ennek a különösségnek a gazdasági-társadalmi-lélektani oka? Ilyen a szegedi „néplelek”?

Magam sem tudok erre megnyugtató, meggyőző, hiteles bizonyítékot megfogalmazni. Néhány tétel azonban, úgy hiszem, közelebb visz a valóság megismeréséhez.

1. **A hagyomány ereje.** Botka László (*1973) épp egy tucat esztendeje, 2002 óta polgármester. A megszokás olyan nagy erő, hogy vele szemben kétszeres erőre van szükség, ha meg akarjuk törni.

2. **Testi adottságok.** Botka magas termetével, elfogadható arccal, folyamatosan beszédképességével, nyugalmat és az egypártrendszer idején szerzett magabiztosságot sugárzó magatartásával nem okozott gondot a város közönségének. Megszokták, annyira, hogy minden külön korteshadjárat nélkül természetesen tartották posztját. Közéleti szereplésében nem kellett visszatszást, nem volt hivalkodó. Alig kampányolt.

3. **Az ellenzék gyatrassága.** Az ellenzék, noha a közgyűlésben többségben volt, ezzel a rutinnal nem tudott megbirkózni; nem készült föl idejében, eléggé. A kétharmadtól el voltak kaptatva.

a) **Nem volt, nincs köztük kimagasló személyiség,** egyik értelemben sem. Testmagasságra és szellemi képességre nézve. Az ellenzék meg nem nevezett, de sejtethető jelöltje, Gyimesi László (*1981), lehetett volna, négy évükben „a torony alatt”, a városházán, közigazgatási tapasztalatot is szerzett, de nem készült, nem készítették föl eléggé a posztra. Jogi doktor, akár Botka. Pártja, személy szerint Orbán Viktor, cserbenhagyta. Társai sem segítették, ő sem szerepelt annyiszor és olyan rokonzenves helyzetben, amely kellőképpen elnyerte volna a választók tetszését. Sőt, elbizakodva a kétharmados többségtől, részt vett azokban az ellenszenves akciókban, amelyek a hatalommal visszaelő kormány-pártot lejáratták; számos ellenszenves lépéssel hívta föl magára a figyelmet. Mentegette a rosszul gazdálkodó, a Fidesztől kinevezett gazdasági vezetőket, javukra pumpolta a várost; nem támogatta Szeged szellemi örökségének ápolását. Számomra külön sérelem, hogy tiltakozásom ellenére – bizonyára a helyi zsidóság megnyerése végett – hagyta, hogy utcát nevezzenek el a kenderfonógár igazgatójáról, Wimmer Fülöpötől. Érveim ismeretében, mint a képviselőcsoport vezetője, párttársait rávehette volna, hogy akkori többségükkel megakadályozzák. Félreértés ne legyen: nem azért, mert zsidó volt, hanem mert munkásszűz, és német neve nem való utca névtáblára. Sokunk számára az is ellenszenves volt, hogy Gyimesi pártja és kormánya, személy szerint nyilván Orbán Viktor, éveken át folytatott pártmunkája ellenére, az utolsó pillanatban – a kívülállóknak több bizalmat nyújtva – cserbenhagyta.

b) **A jelölt alkalmatlansága.** A választási kampány elejére a kormánypart előhúzza a fiokból Kothencz Jánost (*1973). Állítólag Kiss-Rigó László megyei püspök érte el jelölését az országos vezetéknél, bizonyára magánál Orbán Vikornál. Mindketten nagyot hibáztak, mert ezzel kivédhetetlen támadási fölületet nyújtottak az egyházellenes erőnek. A magyar nép többsége valóságos, de nem szereti, ha az egyház – kivált ilyen közvetlenül – beleavatkozik a politikába. Kothencz lehet jó szociálpolitikai vezető egyházi intézményben, de ez nem jogosította föl arra, hogy előzetes bizonyítás nélkül az ékeket át fáradó kormányparti képviselő fölé emelje. *Teljesen ismeretlen volt a szegedi közéletben, semmi közigazgatási tapasztalata, publicisztikai tevékenysége nincs, a választók hírét sem hallották.* Neve idegenül hat. Botkával szemben alacsonyabb termetű. Beszède ugyan folyamatos, de általánosságokban mozog, szemmel láthatóan nem ismeri a város múltját, sajátosságait, hagyományait, érdekeit, tennivalóit. (Botka sem a város szülőte, de 1991 óta, egyetemi éveitől és utána mindebből sokat elsajátított.)

Kothencz nem tett tüzest, szabatosan megfogalmazott javaslatot a következő öt évre. Nála a fölkészítetlen, de mégis ismert nevű, a tévéből ismert és rokonzenves arcú Gyimesi is több eséllyel indulhatott volna. A kormány ráerőltette a szegediekre. A közgyűlés kormányparti tagjai birkamódúrték, nem tiltakoztak akár Orbán Viktor elmenve, hogy Szeged nem ezt érdemli, s ha eséllyel akarnak versenybe szállni Botkával, Kothencz nem rúghat labdába.

c) **A választókat inkább hergelte,** semmint meggyőzte volna a fölőleszenes sok propagandá, a drága és frázisosokkal teli reklámanyag. Joggal tartották pénzkidobásnak.

d) **A ragály.** Nem tudom másként nevezni, mert megmagyarázni sem, hogy a választók miért fordultak a közgyűlés ismert kormányparti tagjai ellen, és szavaztak ellenük, a helyi közéletben teljesen ismeretlen, de Botka-párti jelöltekre. Némelyik képviselő a tévéből megismerve ellenszenvesnek találhatták: arca, beszédre. Olyik folyamatos beszédre képtelen. Őket (*nomina sunt odiosa*) nem sajnáltam. De a kormánypartiak ilyen arányú kiszavazását így sem tudom megmagyarázni. Csak akkor, ha föltételezem, hogy ez Botka hatása: *vele együtt szavazták meg pártjának jelöltjeit.* Ennek esett áldozatul elsősorban Gyimesi László, másodsorban a szőregi-új-szegedi önkormányzati képviselő, a négy év alatt e városrészekért annyit tevő, kulturális eseményeket rendező, szobrokat állító Rózsavölgyi József (*1952) is. **Néplelektani rejtély,** hogy helyébe a Szőregen teljesen ismeretlen, Újszentivánon lakó Berkési Ottó (*1957) választották. Ez nem jelenti, hogy egyetemi kollégám tevékenysége elé ne néznék érdeklődéssel, reménytel, s ne ajánljam föl közreműködésemet, támogatásomat a Szőregért közösnek óhajtott munkában. Hiszen feleségével, Makó Máriaival, a szőregi Tömörkény István Művelődési Ház korábbi vezetőjével, számos közművelődési programmal együttműködve, ezt már bizonyítottam.

Vigasztal, hogy utóbb a kompozíciós listán Rózsavölgyi József visszakért a közgyűlésbe.

PÉTER LÁSZLÓ prof. em., Szeged város díszpolgára

Botka bosszúja: a 16 cégvezetőből 13-at leváltott.

Látogatás egy égi vándorhoz

Az elmúlt év kétségtelenül egyik legérdekesebb tudományos eredménye az, hogy a történelemben először szállt le egy távoli kis égitest felszínén ember alkotta űreszköz. Ez az Európai Űrügynökség által kifejlesztett és pályára bocsájtott *Rosetta* űrszonda *Philae* leszállóegysége, mely az esemény súlyához méltóan, nagy médiaérdekklődés közepette 2014. november 12-én landolt a *67P/Churyumov-Geraszimenko* üstökös felszínén. Ezen üstökös eredetileg a Kuiper-övből származó égitest, mely elnyúlt pályán közel hat és fél év alatt kerül meg a Napot úgy, hogy a hozzá legközelebbi távolsága 1,24 Csillagászati Egység. Az űrszonda a Rosette-i köről kapta nevét, aminek segítségével sikerült megfejteni az egyiptomi hieroglifikát. A Philae leszállóegységet a Nilus azonos nevű szigetéről neveztek el, hiszen ezen a szigeten találták meg a Rosette-i követ. Az elnevezés találó, mert a Rosetta űrszonda küldetése során a Naprendszer kialakulásának ismeretlen kérdéseit kutatja. Az üstökösök túlnyomó részben a különböző jég- és gázokból és vízből, valamint kisebb részben kőzetekből állnak. A Naprendszer kialakulásával kapcsolatos elméletek azt feltételezik, hogy az üstökösökben őrződött meg leginkább, hogy milyen anyagok léteztek bolygórendszerünk kialakulásának kezdetén a születő Naptól távoli tartományokban.

A Philae feladata az volt, hogy az üstökös felszínére sikeresen leszálljon, rögzítse magát a felszínhez, elemezze az üstökös anyagát, majd a kapott adatokat továbbítsa a Földre. Az üstököshöz tartó több mint tízezer út 2004. március 2-án vette kezdetét, amikor a Rosetta űrszondát egy Ariane 5 G+ hordozórakéta Föld körüli pályára állította. Elhagyva Föld körüli pályáját, az űrszonda útja során, bonyolult pályán haladt, háromszor is elrepült a Föld mellett (2005., 2007., valamint a 2009. években). Mindeközben egyszer a Mars bolygót is megközelítette (2007-ben), majd 2008 szeptemberében elhagyta a *2867 Steins* kisbolygó mellett, továbbá 2010 nyarán a *21 Lutetia* elnevezésű kisbolygót közelítette meg 3170 km távolságra. Az űrszonda két kisbolygó mellett elhaladása során több képet is készített az égitestek felszínéről, melyekből kiderült, hogy a *2867 Steins* felszínén egy nagy becsapódási kráter található, mellette egy kráter sorozat, melyet valószínűleg a becsapódó égitest darabjai okoztak. A 2011. és 2013. évek közötti időszakot a Rosetta hibernációban töltötte.

Az űrszonda az üstökösöt 2014 májusában közelítette meg, majd alapos felkészülést követően a Philae leszállóegység készen állt arra, hogy megkezdje végső útját az üstökös felszínére. Megjegyzendő, hogy a landolást megelőző felkészülési időben a Rosetta 100 km-re is megközelítette az üstökösöt, és felszínét igen részletesen fel is térképezte. Erre azért volt szükség, mert viszonylag hamar megállapították, hogy az üstökös két egymással érintkező külön darabból áll, a Philae számára

pedig létfontosságú volt egy biztonságos leszállóhely kijelölése.

Már a szonda leszállása előtt kiderült, hogy a rá tervezett fűvóka, melynek a feladata az lett volna, hogy a Philae-t az üstökös felszínéhez nyomja, a hosszú utazás alatt meghibásodott. Mivel javítására amúgy sem volt lehetőség, a küldetés vezetői az Európai Űrügynökség darmstadti irányító központjából november 12-én leválasztották a Philae-t a Rosettáról, amely közel hét óras repülés után elérte az üstökös felszínét. Megfelelő tolóerő hiányában, melyet a meghibásodott fűvókának kellett volna biztosítania, a leszállóegység rögzítésére szolgáló horgonyok nem voltak képesek az űreszköz helyben tartására, így az 38 cm/s sebességgel visszapattant az üstökös felszínéről közel 1 km magasra emelkedett. Ez a sebesség csak kissé marad el a 44 cm/s-es értéktől, mely az üstökösre jellemző szökési sebesség. Az ennél nagyobb visszapattanási sebesség hatására a Philae elhagyta volna az üstökösöt, és sohasem tudott volna felszínére szállni. A nyugalmi állapot eléréséig a Philae összesen kétszer pattant vissza az üstökös felszínéről, így jelentősen eltávolodott a számára kijelölt kedvező adottságokkal rendelkező leszállóhelyről. Amikor a leszállóegység az első fényképfelvételeket elküldte a Földre, kiderült, hogy megdőlt állapotban érte el az üstökös felszínét egy olyan helyen, mely árnyékos, és nem kap elegendő napfényt. Ez azt eredményezte, hogy a leszállóegység akkumulátorai két nap működés után lemerültek, így a Philae hibernálta magát. Jelenlegi állapotában a műszerei nem működnek. Ugyanakkor van rá remény, hogy amint az üstökös útja során közelebb kerül a Naphoz, a Philae napelemei ismét elegendő elektromos energiát fognak termelni ahhoz, hogy akkumulátorait feltöltve a szonda újraaktiválja magát. Mivel az üstökös aktivitása napközben jelentősen megnövekedett, a belőle kiáramló gázok elemzésével többet is megtudhatunk majd az üstökös kémiai összetételéről.

A *67P/Churyumov-Geraszimenko* üstökös felkutatása és meglátogatása rendkívül fontos eredmény annak ellenére is, hogy a hosszú út során egy eszék meghibásodása miatt nem teljesen az elvártak szerint zajlott le a Philae landolása. A gondos tervezésnek köszönhetően az űrszonda le tudott szállni egy, a Föld bolygótól 500 millió kilométerre lévő üstökösön. A küldetés eddigi legfontosabb tudományos eredménye, hogy a meglátogatott üstökösön található víz deutérium tartalma magasabb, mint a földi óceánokban mért érték. Ez azt valószínűsíti, hogy a Földön található víz nagy része nem a Kuiper-övből származó üstökösökből érkezett. A küldetés irányítóinak reményei szerint ez év augusztusától a Philae újraéled, és az általa küldendő adatokból jobban megismerjük a korai Naprendszer kémiai összetételét, mely közelebb vezet bolygórendszerünk kialakulásának jobb megértéséhez.

DR. SÁNDOR ZSOLT

KÖSZÖNET SZÖLLÖSY PÁLNAK,

aki 2015. január 12-én 88. életévében elszenderült. Elé szokták tenni: jobb létre... Higgyük, hogy így van. Családtagjain kívül biztosan méltóan hajolnak meg emléke előtt barátai, tisztelői, ismerősei, habár a magas életkor azzal is járhat, hogy már évekkel a végső távozás előtt szűkre szorult az kör, amin belül számon tartották.

A teljes élet nem ösztökélhet fájdalomra, gyászra, de mégsem tölthet a beteljesülés érzése. Ki tudja, mi minden szakad meg halálával, vajon meddig éli túl élete kétségtelen nagy műve, az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ).

Pali Bátyám, keresnem kell a szavakat, mert valami nagyon nyomaszt, több okból is. Halálhíred nem teszi lehetővé, hogy valamikor én jelentkezzem Nálad, nem várva meg, míg Te jelentkezel. Még inkább nyomaszt, hogy most már Te sem fogsz hívní, hogy zürichi otthonodból nagy törődéssel érdeklődj a Bécsi Napló iránt, rátérve tulajdonképpen mondanivalódra... Mert mindig elolvastad, különösen a „közéleti” cikkeket és szeizmográfként érzékeltetted véleményed.

Elhunyt Kötő József

(Maszol.ro) Életének 76. évében, 2015. január 20-án súlyos betegségben elhunyt **Kötő József** dramaturg, színháztörténész, egykori parlamenti képviselő, az Oktatási és Kutatási Minisztérium egykori államtitkára. **Kötő József** 1939. augusztus 8-án született Kolozsváron. A nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban érettségizett 1956-ban, magyar szakos tanári oklevelet a Babes-Bolyai Tudományegyetemen szerzett; ugyanott doktorált 1984-ben. Zsobokon általános iskolai

Nem gyakran, de meg szoktak jegyezni a személyes találkozásokkor, hogy Te meggyőződéses liberális gondolkodású vagy. Sokfelé húzó világunkban mérce lettél, s ezért is fontos volt hallani, olvasni véleményed. Utolsó, múlt év október 15-én küldött soraidból a feltétlen szavai olvashatók ki: vigyázzunk a lap színvonalára és irányultságára.

„A Bécsi Napló fő érdeme az én szememben a nyitottság, a különböző (politikai) vélemények – a szélsőségek kivételével – egymás mellett megtűrése volt. Anyagi problémáitoknak nem szabadna ahhoz vezetni, hogy egyoldalúan elkötelezzétek magatokat bármely irányzat, akár a győztes Fidesz mellett (ami persze nem kell, hogy kizárja szimpátiákat irányukban)...!

Igen, mint valami veszélyek között irányító révkalauz kísértet figyelemmel lapunkat, hogy elkerüljük a szírének csábításait. Mivel senki sem állíthatja magáról, hogy egyedül is képes boldogulni és megbirkózni valamennyi nehézséggel, most, amikor már nem mondhatom el Noked, megírom Olvasóinknak, hogy Te is azok közé tartoztál, akiknek hálával tartozom jó tanácsaiért. Pax tibi!

DEÁK ERNŐ

KEMÉNY ZSIGMOND

Történelmi szerepű erdélyi fejedelmi családból született az Alsó-fehérmegyei Alvincen. Születési idejét 1814. június 26-ra irták, az irodalomtörténet valószínűsítéssel június 12-re datálta, merthogy a 26-i nap a keresztelést jelzi, ezért egyes életrajz írói tévesen tüntették fel a születési napot.

Az alvinci vidék alkalmasnak bizonyult, hogy fogékonyra tegye a gyermek történelmi hagyományok iránti kedélyét. 1820-ban apja beírta a zalatnai római katolikus elemi iskolába. 1823-ban elhagyta a zalatnai iskolát s a nagyenyedi kollégiumban folytatata tanulmányait. Még abban az év decemberében meghalt az apja, ami a család felbomlását idézte elő.

A Nagyenyeden töltött kollégiumi évek mély benyomást jelentettek fiatal éveire, főképpen a tiszta erkölcsi és értelmi fejlődésére.

Nagy hatással volt rá két tanára: Köteles Sámuel és a jogtudós Szász Károly, aki a fiatal bárót mindennapos vendégeként fogadta. Szász Károly felismerte az ifjúban kiváló írói tehetséget s a szó teljes jelentőségében barátjának tekintette. A politikai életben az ellenzéki küzdelmei képviselői: Bethlen János, gr. Teleki Domokos, báró Wesselényi Miklós, nagy műveltségéért barátságukba fogadták. Szász Károly által megismerkedett számos kolozsvári íróval és rész vett az irodalmi élet mozgalmában.

1837-ben az erdélyi országgyűlés feloszlása után magyarkapudi birtokain gazdálkodott, s szabadidejében politikai, irodalmi, történelmi tudományokkal foglalkozott, s készült jogi tanulmányainak befejezésére.

Az 1837. évi politikai küzdelmek hatására feleskűdött a marosvásárhelyi Királyi Tábla joggyakornokának, s bepillantást nyert az igazságszolgáltatás törvényes eljárásaiba.

Még ebben az évben megjelentette első tudományos cikkét „*Gondolat*” címmel, a „*Nemzeti Társalkodó*” folyóiratban, s ezt követte a „*Két levél a bajvadászról*”. Mindkét művének eseményei a malomfalvi völgyben játszódnak le, s Izabella királyné életéről szólnak. Malomfalván szerelmes lett a 17 éves Kemény Póli báró lányba, aki nem is tudott az ifjú báró titkos érzelmek vonatkozásáról, kezét Gyárfás Domokos Kükkülő vármegyei főispánnak adta. A vesztett szerelmét nem tudta felejteni s megírta a „*Hedvig*” című regényét, amelyben Hedvig szerepében megrajzolta Póli alakját és a maga lelki szenvedélyének rejtekező szálait.

1838-ban „*Ertekezések*”-et tett közzé a mohácsi veszedelem okairól, figyelemztető gondolatokban dicsérrel elmélkedik az eseményekről. Színhelyűl ugyancsak a maros-tordai Malomfalvát választotta, ahol később „*Izabella és a remete*” című regényének története is lejátsszódik. A regény tárgyát Martinuzzi (Fráter György) püspök pártjának küzdelmét írja meg Izabella királyné ellen. Bár mindhét fél Erdély XVI. században lezajló országos gazdasági előrehaladásának megjavítását hirdette, a reális helyzetben a maguk haszonélvezetükre gondoltak.

1839-ben Bécsbe költözött, tudományvgyát kívánta betölteni az emberi szervezet anatómiájának megismerésével. Gazdagon kivette részét a bécsi társadalmi életből, rendszeresen látogatta a színházakat, elmerülve az irodalmi művek tanulmányozásában. Különösen leköltöttek Goethe, Schiller és Grillparzer művei. A bécsi tanulmányok emlékét örökölte meg „*A férj és nő*” művében, a férfi főhős Kolostory Albert alakjában önmagára és vonására emlékeztetett.

1840 őszén elhagyta Bécsset s visszatért Erdélybe. A bécsi tartózkodása idején megírta „*Károlyfehérvár*” című történelmi regényét az „*Atheneum*” kiadó vállalta, s 1841-ben mind az öt kötetet kiadta.

1843. október 7-én az Akadémia tagjává választotta s ez időre esik a gróf Wass család 15 éves lánya, Ottilia iránti újabb szerelmi fellángolása. A grófi családban megforduló ifjú Kemény a lány tanítójától szerzett tudást Ottilia vonzalmáról s maga is meggyőződött a valóságról, szívének ébrenlő világát mély szerelemre ébresztette. 1844 februárjában megkérte Ottilia kezét, de az özvegy grófné édesanyja nem találta eléggé vagyonosnak s ezért kiköszörözte. Keserves volt az újabb csalódás, és megírta az „*Élet és ábránd*” című regényét, amelyben Ottiliát a regény főszereplőjében Catharina alakjában személyesítette meg, mint az eltiport szerelem és szeretet emberi tisztaságát.

Az „*Erdélyi híradó*” felkérésére elvállalta a lap szerkesztését, bár név szerint Méhes néven maradt, tényleges vezetése Kemény Zsigmond kezébe jutott. Ez időben újabb rövid utazásokat tett Erdélyben, s másodsorban meglátogatta a megvakult Wesselényi Miklóst, itt találkozott Deák Ferencsel és Vörösmartyval, velük tért vissza Kolozsvárra.

Álnév (Gyerő Jenő) jelentette meg cikksorozatát az „*Erdélyi híradó*”-ban. Polemikusan hangvételben írta meg „*Polémia a Budapesti Híradó ellen*” cím alatt a személyét ért vádaskodásokat.

1846 áprilisában gróf Széchenyi István üzenetet küldött debreceni találkozóra, az ajánlatot elfogadta, s augusztus 4-én találkozott Széchenyivel, aki az általa tervezett hírlap szerkesztésével szerette volna

megbízni. A meghívást elfogadta, de a felajánlott szerkesztésre nem vállalkozott. Debrecenből Pestre ment, ahol íróársai szeretettel fogadták, s itt ismerkedett meg Kossuthtal.

1846-ban az elkezdett „*Gyulai Pál*” regény cikksorozatát jelentette meg a *Pesti Hírlap*-nál, de kétévi szerkesztői munkájától 1848 májusában megvált.

Olaszországban tett látogatása során tanulmányozta a politikai életet, s megfigyeléseiben vette észre az olaszok lázas vágyakozását a nemzeti egység iránt.

Hazatérése után folytatta publicisztikai munkáját, s 1848-ban belügyminisztériumi tanácsossá nevezték ki. Szülővidékének lakossága országos képviselőnek választotta. Elkísérte Kossuthot Aradra és Pestre, hallgatta a nemzethez intézett üzeneteit a szabadság megvédése érdekében.

A világiosi fegyverletét után Nagybányára menekült a Thurman család otthonába s itt talált menedéket. 1849 decemberében a megtorlás enyhülésekor jelentkezett a hadi törvényszéken. Az ellene hozott ítéletet 1851-ben megszüntették és folytathatta emlékiratainak összeállítását. „*Még egy szó a forradalom után*” s a „*Magyar nép lelki alkatának vonásai*” cím alatt közzé tette két röpiratát. A röpirataiban kiützte a nemzetnek követendő politikai irányát az elnyomó korszak ellen.

A „*Magyar Szónok és Statusz férjfiak*” címmel jelentette meg a Pesti Naplóban jellemrajzait a két Wesselényi Miklósról, gróf Széchenyi Istvánról, gróf Bethlen Jánosról. 1858. április második felében távozott szerkesztőségéből és Budára költözött Falk Miksa író svábhegyi nyaralójába. Ott töltötte nyári hónapjait, elkészítette és meghirdette a „három pontok programját”:

- a) az 1848-i törvények legalizálását
- b) el kell kerülnünk a legitimistákhoz való csatlakozást
- c) a perszonálunió felé kell az utat egyengetni, hogy ezzel Magyarország közjoga megszilárduljon.

A meghirdetett programponok megvalósítása érdekében mind szorosabban csatlakozott Deák Ferenc politikai irányzatához.

Töretlen erővel küzdött mind a bécsi jobb, mind a pesti baloldal ellen.

1859. december 19-én elvállalta az Akadémia felkérését, hogy tartsa meg emlékbeszédét néhai tanára Szász Károly felett. Ez évben (1859) dolgozott a „*Rajongók*” című történelmi regényén, melynek utolsó kötete 1860 márciusában jelent meg, melyet egy évvel később a monumentális „*Zord idő*” című nagyműve követett. Cselekménye a török hódoltság korszakát örökölte meg, helyszíne az ősi Doboka megyei kastélyban játszódik le a két öreg Deák testvérek (István és Dániel) párbeszédei és vitatkozásai között. Dániel 16 éves Dóra lányának viszontagságait rajzolta meg mesteri eszközökkel.

1860-ban a Kisfaludy Társaság tagjává, 1867-ben elnökévé választotta. 1862 és 1866 között évről-évre tett kisebb-nagyobb utazást a nyugati országokba, de eljutott Törökországba és Görögországba is, de ez alatt sem szünetelt meg a Pesti Naplóban a magyar politikai közvéleményt befolyásolni.

Az 1867-es kiegyezés után munkakedve és munkabírása állandóan hanyatlott. A sok lázas munka, a szüntelen anyagi, politikai és családi gondok mind jobban felőrölték erejét, amelynek során elméje elborult.

Öccse hazavitte a pusztakamarási birtokára, itt halt meg 1875. december 22-én.

Sorsát tragikusan tárják fel azok a szavak, amelyeket öccse vésetett Kemény Zsigmond pusztakamarási sírkövére: „*Mint a fáklya másoknak világított, önmaga pedig elhamvadott.*”

RADULY FERENC

KELEMEN ERZSÉBET

Az Itt-Ragadt

(Részlet a kiadás előtt álló regényből)

A botjával lassan ment előre. Kimért mozdulatokkal leült a kipárnázott karosszékebe, s a szomszédos szekrénykéhez támasztotta a botját. Megigazgatta a ruháját, gondos szemérmességgel, mintha zavarná, hogy a váratlanul betoppanó vendégét nem megfelelő öltözkézés fogadja: egyszerű, halványzöld alapon színes virágminőség otthonka, alatta sötétbarna, vékonyabb szálú, háromnegyedes ujjú blúz és szürke cicanadrág volt rajta. S úgy tűnt, a papucs nagyobb volt a kelleténél. De nyilván ez volt kényelmes számára, mert elég duzzadt volt a lába. Idős kora ellenére az arca finom vonású volt, tiszta tekintettel, viszonylag kevés ráncokkal. Rövidke, dús ősz haját elől egy sötét ruhapánt fogta össze.

- Honnan is kezdjem – szólalt meg bizonytalanul. - Tudja, korábban zavart, ha erre rákérdeztek, de ahogy múlik az idő, még a súlyos teher is könnyebbé válik. S a magányomat is feloldja, ha beszélhetek erről valakinek. Mert én egyedül élek. Egyedül vagyok. De hát ki nek kell már egy ilyen vén öregasszony?

- Ugyan, Terike néni! Ne mondja ezt, kérem!
- Nyolcvanhét éves vagyok.
- Isten segítse, őrizze meg továbbra is! – mondta, őszinte jókívánsággal a látogatója.

- Látja, én túléltem. A kevés túlélők egyike vagyok. De most már jobb lenne odaát.
- Isten kezében vagyunk.

Teri néni mélyen bólogott erre. Majd egy mély sóhaj után elkezdte a történetét:

- Sellyén éltünk. Dél-Dunántúlon. Pécsről költöztünk ide az idős nagyszülőkhöz. Az anyai nagyszülőkhöz. Apám szülei ugyanis ekkor már nem éltek. Anyám szülei is betegek voltak, s nagy volt a bírtok: segítőnk kellett nekik a gazdálkodásban. Édesapám jogász volt, Pécsért bíró. Itt pedig hamarosan főjegyzője lett a környező településeknek. A környékbeli falvakból sokan keresték fel: segítette, védte a kisembereket, a kiszolgáltatott nincsteleneket. Áldott lélek volt, végtelenül jószívű, segítőkész, a Jóisten nyugtassa! Aztán 1950. június 26-án, sose felejttem el ezt a napot, hajnalban ránk törték az ajtót. Kiráncgáltak bennünket az ágyból, és fegyverrel a falhoz állították minket. Tudja, milyen szörnyű érzés volt? Azóta is beleborzongok, ha rá gondolok arra az estére, a fegyveres rendőrökre, a nagyszüleim toporgó, reszkető kis lépésére, ahogy imára kulcsolt kézzel a falhoz álltak, édesanyám riadt tekintetére... Aztán édesapám felháborodására a kitelepítési végzést adodobták az asztalunkra. Veszélyesek vagyunk az itt élők, mondták. Politikai okokból el kell hagynunk a települést. Nem közölték mást, csak annyit, hogy a Hortobágyra visznek bennünket. Fél órát hagytak a pakolásra. Kapkodva pakoltuk a kis holmijainkat, amit tudtunk, takarót, ruhát, élelmet. A többit elfoglalták. Minden egyebünket elvettek: ingót és ingatlant. Soha nem kaptuk vissza. Aztán ökrösszekéren kivitték bennünket az állomásra. Letereltek, durván lehajtottak bennünket róla, s marhavagonnal mentünk tovább. Útközben egyre több család került fel a szerelvényre, s újabb marhavagonokat is csatoltak hozzánk. De még így is zsúfolásig voltunk. S nem gondoltuk, hogy ez az összezárt nyomorúság is a száműzetésünket végigkíséri. Valamikor éjszaka pakoltak ki bennünket. Később tudtam meg, hogy a gyökérfűtű vasútállomás mellett nyílt pálya volt ez. Tudja a Debrecen-Füzesabony vasútállomás-szakasz.

- Nem. Ezt nem tudtam. Nem vagyok idevalósi.
- Na, igen. Főleg, hogy ma már meg sem áll ott a vonat. Legalábbis így tudom. Tehát innen lovas szekerekre zsúfolva hosszas zötykölődéssel vittek minket tovább. Majd a hatalmas pusztán gyalog tereltek bennünket az egyik tanyára. A sötétség ekkor már oszladozni kezdett, a hajnal mégis ugyanolyan nyomasztó volt. Azóta is a napfelkelte a nyomorúságunk pusztáját juttat eszembe. Nem szeretem a pirkadatot.

Megállt, kinézett az ablakon. Éppen alkonyodott. Ez egy picit megnyugtatta.

- Amikor megérkezünk, kiosztották a lakhelyünket. Mit gondol, hol volt a szállásunk?

- Sok rosszat hallottam erről. Állati aklok, istállók...
- Bizony, így van! - vette át a szót ismét Terike néni.

- Minket birkahodályokba tereltek. Ott volt a szállásunk, az életterünk. Nappal dolgoztattak bennünket, este pedig fél méteres trágyákra feküdtünk, mérhetetlen bűzben, patkányok között. Az elkövetkező hetekben pusztá kézzel hordtuk ki az állati ürüléket, hogy léteznünk tudjunk. Mert eszközöket nem adtak a munkához. A nagymama nem bírta sokáig. Három hét múlva meghalt. A nagypapa pedig rá négy hónapra. Hallottam, amikor édesapa vigasztalta anyát: legalább kevesebbet szenvedtek, s idő előtt megszabadultak ebből a pokolból. S ez így igaz. Már nem tudtuk, minek örüljünk: az életnek vagy a halálnak. Annyira embertelen körülmények között éltünk.

- Mikor szabadultak?
- Szinte legutoljára. 1953. október 31-én.
- S visszamentek Dunántúlra?
- A régi otthonunknak még a közelébe se mehettünk. A városokból is ki voltunk tiltva. A szüleimmel Nyíregyháza és Debrecen között telepedtünk le, Tégláson. Édesanyám akkor már súlyos beteg volt. Még ha a szabadulásunk örömmárája is volt ez, nem mehettünk

messzire, mert az utazás megviselte volna. Apám így két város kórházának gyógyító közelségében és reményében csak ideiglenesen akart ezen a vidéken maradni. Anya megerősödött, de bizony ehhez több éves kezelés kellett. Aztán megszoktuk, maradtunk, főleg, hogy apa nagy keservesen álláshoz is jutott.

- Az értesülesem szerint, Terike néni, Önök azonos munkatáborban voltak Faragókkal.

- Faragó?
- Igen.

- Faragó, Faragó... - ismétli lassan, elgondolkodva. Majd hirtelen felcsillan a szeme:

- Hát persze, Faragóék! Apa és lánya. Mi is volt a teljes nevük? - töprengett. - Faragó...

- János?
- Az, az! Hát persze! János! A lánya pedig, rá emlékszem, no, mindjárt, itt van a nyelvemen!

- Laura?
- Lolácska! Ó igen. Ó az! Igen, így becéztük. De honnan tudja a nevet? A nevüket? Ismerete őket?

- Nem. Dehogyan. Az egyik ismerősöm talákozott Laura nevével a hortobágyi guláglistán.

- A falba vésett névsorban?
A vendég bólintott.

- Jaj, ez egy nagyon fájdalmas történet - szökött könny az asszony szemébe.

- Elmesélné, Terike néni?

Az idős hölgy mélyet sóhajva hosszan bólogott, közben a zsebében keresett valamit: egy fehér többszörösen összehajtott szalvétát vett elő. Kissé széthajtogatta, s megtörölte vele a szemét.

- Tudja, a táborparancsnok a Lolácskát meg akarta becsuteltetni. S mivel a kislány erősen tiltakozott, megharapta és a szemébe is mart, de jól tette az a kislány, megérdemelte az a gazfickó, no, hát ezért az a gonosztevő átütötte mindkét kezét két százszöggel. Vagy talán kétszázszög is voltak. Úgy, mint Jézusnak tették. Lolácska sebe aztán elfertőződött. Nem tudtuk rajta segíteni. Orvost se hívtak, kórházba se vitték. Hiába könyörögtünk, nem érdekelte az örököt. Szegénykém, Isten nyugtassa, belehalt. Az apa örvénygött. Felkapta a szín oldalához támasztott kapát, s magánkívlülvől töltötte, hogy megöli a táborfelügyelőt, a Hegedűst. Gaz sztálinista, lilimotipró kucsás pribék, s ehhez hasonlókat ordibált. Torkszakadtából. Alig tudták a férfitársai fogni. A dühe ekkor sem csillapodott. Ezért az egyik őt le akarta löni. A társak könyörögtek az életéért, s erősen fogták a háborgó apát. Hegedűs akkor oda lépett, és a puskával olyan nagyot vágott a fejére, hogy összerogyott. A sebtől még az arcát is elborította a vér. Utána Hegedűs meg is rugdosta. Teljes erőből. Másnap reggel pedig elvitték. Dzsipbe zárták. Két ór kísérte bilincsbe verve. Azóta sose látuk.

Megállt. Megtörölgette ismét a szemét. S halkabban folytatta:

- Én ott voltam, amikor Lolácska meghalt. Tizenhét éves volt csak. A tizennyolcadikat töltötte volna be. Két héttel a születésnapja előtt halt meg. Senkije nem volt, csak az apja. Az anyját kicsi korában elvesztette. Tőle tudom, hogy az apját nagyon megkeményítette az élet. Az apa talán nem tudta kifejezni a szeretetét a lánya iránt, de mindent megtett érte. A táborban még a porciójáról is lemondott, hogy Lolácskának több falat jusson. Hogy életben maradjon. Jaj de illetlen vagyok! - szakította meg váratlanul a beszámolóját. - Erről jut eszembe. Az evésről, ivásról. Még meg se kínáltam! Kér egy kis teát?

- Köszönöm, de nem akarom ezzel fárasztani - mondta Gábor pap.

- Jaj, dehogyan, kedveském! Ugye nem baj, hogy így szólítom, tiszteletes úr?

- Nem, hát persze hogy nem - mosolygott Gábor pap, s a megszólításából rögtön tudta, hogy protestáns hitű a néni.

- Reggel mindig főzők teát. Csak meg kell melegíteni - nyúlt a botja után. - Ennyi mozgás meg nekem is kell, s én is megszomjaztam kissé - állt fel a fotelból.

- Segíték! - szólott az atya, és megfogta a karját.

- Köszönöm, tiszteletes úr! S van egy kis kekszem is! Pilótakeksz! Csokis! Szereti? - nézett rá.

- Köszönöm! Nagyon kedves! De igazán nem kellene!

- Dehogyanisem! Menjünk! Majd kint a konyhában folytatom - mondta ellenkezést nem tűrő igazi háziasszonyi határozottsággal, és elindult a konyha irányába.

Megnyílt a Magyar Napló könyvesboltja

Szeretettel várjuk új könyvesboltunkban, melyben a Magyar Napló, az Antológia Kiadó, a Hítel, a Kortárs Kiadó, az Orpheusz Kiadó és a Széphalom Könyvműhely kötetei kaphatók!

Cím: Budapest VIII. kerület, József körút 70., Józsefvárosi Galéria
Nyitva tartás: hétfő-péntek: 12.00-18.00, szombat-vasárnap: zárva
Telefon: 06-70/421-9580
E-mail cím: magyarnaplo@magyarnaplo.hu

S. Csoma János

elmúlásfélhomályban

hogyan sós a könny
te csak tudod
míg életedet megfutod
minden csepp
egy-egy állomás
feltételes megálló
feltétlen hovartartozás

bizony, el kell teljék
néhány nyárrövid
télhosszú esztendő
holt anyám visszatérteig
itt vagyok jöttödre vártam
újfént együtt
az elmúlásfélhomályban

Fiedler Ferenc: Önarckép

Egyszervolt Berda József

Részlet egy hosszabb tanulmányból

„Nagy költő vagy, és öröm, hogy vagy!” – írja Vas István Berda Józsefnek 1961-ben. A komoly és pannon kedélyű Rónay György meleg szavakkal méltatja verseit a Vigiliában. Mindhiába. Berda búskomor, tesz-vesz otthon és folyton fázik. Nem tud a kályhába begyújtani, mert a fára rakja a papírt. Bökverseket ír ódák helyett. 1962 őszén értesíti a Szépirodalmi Könyvkiadó szerkesztőjét, hogy összeállít egy posztumusz (sic) könyvet. Domokos Mátyás válaszul: „Örömmel várjuk a „posztumusz” könyvedet s reméljük, hogy azt még életeden követi a többi.” Megjelenik az Égni! elgőni! c. verseskötete. Megfogalmazza végrendeletét. *Vagyonom* nincs – jelenti ki. Vajon miféle vagyona? Az mindig elfért a háztízájában: ceruza, fűzet, fokhagyma, alsónadrág... „Ha van alap rá, az Írószövetség gondoskodjék a temetéséről.” Domokos megnyugtatta, a barátai kinevetik. Jóska! *Nem hiszed tán, hogy fenn hagynak, mint Lenint?* Kéri még, hogy ne Újpesten, hanem Farkasréten búcsúzzanak el tőle. „Hegydolban van. Költőknek való túlvilági szállás!”

...A tiztagú Berda-család igen szégyenlen élt Angyal földön. Egyszerű „tói” emberek voltak „akik babon és krumplin hizlalták magukat bátor cselekedetekre.” Jóska korán kiütözközött a deviancia jelei, mert az iskolában mindig a számpadban ült. Sebaj. Mikor boldog egy gyerek? Ha van apja, anyja, nem éhes és jó az idő. Jóska fenekén még rajta volt a tojáshéj, de már elszökődött otthonról a közeli Vízafogóra; lubickolt a tocsogókban, csikot, rákot fogott a berekben és eladta Marnyica néniének. Tízéves kisfiú volt. Apja kézen fogta és beadta a Lánggyárba lakatosinasnak. Ronda gyár volt, pfúj! a legromább gyár. Ottonta a füstöt, reggel dudált és Jóska megfogadta magában, hogy belőle sohasem lesz lakatos. Anyja ágyának dőlt, túrhetetlen fájdalmak gyötörték, s hamarosan meghalt. Tudom mi az, a hétszázát, amikor otthon anya sír, a környék riadtan bújnak össze, egyik kicsi, másik picit; jön a mentő és elviszi Őt. József abbahagyta az inaskodást és Újpestre költözött. Hátán volt a háza, kebelén a kegyere. Hol lakott? Télen tömegszálláson, nyáron kinn a Számáredőn. Elvackolta magát egy vén bűkk *tündéri terebélye* alatt, és úgy horkolt, hogy az erdei vadak messzire elkerülték.

A falusias Újpesten akkor soknyelvű, tarka nép lakta. Gyorsan épült. Útjai egyenesek voltak, így a Duna felől nyargaló szél hamarabé kisöpörte a kémények fojtó füstjét és a börgyár bűzét. Középületek, üzletek sora emelkedett az üres grundokon; lázas nyüzsgés folyt az iparüzési-, és italmérési engedélyekért. Még a kisebb boltokban (kreizleráj) is volt a kínálatban kazakó, csizmahűző, hólyagpapír, bajuszpedrő, gáléc...A szatóc csak a betévedő kölyköket nem állhatta. „Mikell? Kutyaüle? Mars ki!”

Berda először a „Küzöd és Kezdő Írók” – Könyvek útja c. antológiájában jelentkezett tizenhat verssel. A kötethez Krúdy Gyula írt előszót, habár neki az avangárd formanyelve „murci” volt, se must se bor. Fontos, hogy pénzt kapott érte. Krúdnyak volt egy különleges zakója, amelybe furfangos helyekre kilenc zsebet varratott, s a kisebb honoráriumot azokba dugdosta el. Amikor megszorult, addig kotorászott, míg nem talált néhány pengőt.

Berda József elküldi versei kéziratát Kassáknak Bécsbe, abban bízva, hogy azok ott megjelennek a Ma c. lapjában. Kassák kikoszarazza. Berda elfordul az „izmuskotól” és a saját hangját keresi.

Hamarosan felbukkan egy szabadversében a húsléves, s fölmeasztalja a terített asztal többi húsos finomságait is. Maga elé képzei a *kunságiak büszke eledeleit*, a birkapörköltöt, amelynek *éltetése által*, a gombából mintha *túlvilági bégetés törne elő*: böfög.

Berda Józsefett Kosztolányi Dezső fedezi fel 1931-ben. „Drága Fiam, azok a versek, amelyeket eljuttattott

hozzám, egytől egyig gyönyörűek.” A levelet, amit tőle kapott, élete végéig úgy őrzi, mint ereklyét. Sokat lendít sanyarú sorsán, hogy hajlékra lel a Szent Gellért u. 31. szám alatti szoba-konyhás lakásban. Szobaasszonya, Margit néni, állandóan korholja: „Jóska! Bűdös van!” Berda szerette a hasából kiereszteni Aioloszt, a szelek királyát, ha az onnan ki akart jönni. (Akkorákat durrantott, hogy az író-humorista Darvas Szilárd így emlékezett rá „Amikor a nyári viharfelhőkből lecsapott a villám és zengett az ég, Berda jutott az eszembe”) A szobaasszonynak versben felelt „Mindig panaszkodsz, hogy orrfacsarót szellentes. Egyek rózsát, vagy rozmaringot tán? Attól finomabb illatok szállnak az égnek?” Berda életének legnyomorúságosabb éveit éppen a férfikorára esnek. Éhes. *Árva gyomrát* szeretné végre megtönni *telitányér* fűszeres falatokkal. Az újpesti polgármesteri hivatalból kapott 3421. számú igazolvánnyal naponta étkezhet a népkonyhán. Törzshelye van az ételosztó üstje közelében; asztalszomszédja Wolfner úr, a tönkrement bőrgyáros, akitől korábban gyakran kapott tíz-húsz pengőt. Berda nehezelt a kontár kapitalistára, mert az elmaradt adományok megnehezítették az életét... nagy, düledt és szomorú szemek, amelyekben halálfélelem ült. Úgy hasonlított Berdára, mint Kibédi Ervin Haccsekra...

A háború utolsó tele lassan múlt, s Berda kedélye bitang rossz lett. Veleszületett szegénysége mellé *örömszegénység* is társult. Dühös volt a háború okozóira, akik jobban tették volna, ha még *idejében felakasztják magukat*. „Szeress minket, Szabadság!” – sóvárogta. Aztán végre eljött a – béke -, „amelyért annyit imádkoztak a népek és egyedek, szentek és bolondok.” SZABÓ FERENC LÁSZLÓ

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

A II. világháború utáni Párizsi Iskola egyik legjelentősebb festőművésze, a határon túli magyar származású Fiedler Ferencnek a képeiből hiánypótló kiállítás nyílt a Budapesti Francia Intézetben. Az esemény fővédője Roland Galharague, Franciaország nagykövete. A francia állam ezzel a tárlattal fejezi ki tiszteletét Fiedler Ferenc festőművész előtt, nekünk magyaroknak pedig nagy lehetőség, hogy végre befogadjuk az életművét. A 2014. december 5-től 2015. január 23-ig nyitva tartó nagyszabású kiállítás bemutatja a Magyar Képzőművészeti Főiskolán Szőnyi István tanársegédjeként végzett, a második világháború után haláláig Párizsban alkotó festő munkásságát.

Ugyanebből az alkalomból, a művész életútját bemutató, régóta várt három nyelvű (angol, francia és magyar) Fiedler-monográfia bemutatására is sor került. A műértő közönség megismerheti Fiedler Ferenc absztrakt művészi stílusait. Fiedler Ferenc – Hantai Simon és Reigl Judit mellett – a nemzetközileg legelismerettebb magyar származású Franciaországban alkotó művészek közé tartozik, művészete hídát képez a két ország kultúrája között.

Fiedler Ferenc (1921–2001) képeit már tizenévesen megvásárolta a Szépművészeti Múzeum. 1948-ban indult ösztöndíjjal Párizsba, hátrahagyva a figuratív festészetet. 1949-ben már részt vett a negyedik Le Salon des Réalités Nouvelles kiállításán. Mirő fedezte fel, barátjával fogadta és a „fények festőjének” nevezte el. 1951-ben a Kandinszky és Giacometti kollektív kiállításán mutatták be az ifjú Fiedlert. Ettől kezdve a XX. század modern művészetének nagy mestereivel állított ki rendszeresen. 1965-ben az Alexandriai Biennálén Franciaországot Fiedler képviselte.

ÚJ BIOGRÁFIA FERENC FERDINÁNDRÓL

Franz is here! – így fogadta az amerikai sajtó Ferenc Ferdinándot 1892/93-as világháborúja során. 2014-ben a bécsi *Weltmuseum* is ezt a címet választotta a trónörökös emlékének szentelt kiállításához. Ferenc Ferdinánd valóban (ismét) „közöttünk van”, a 2014-es emlékévre legalábbis „újászületik” az általában csak a sarajevói merénylet kapcsán említett trónörökös.

Egy kedves barát könyvét bemutatni mindig különös öröm. Alma Hannig fiatal német történész közel tíz éve ismertem meg Budapesten, amikor kutatásai miatt érkezett Magyarországra. Ferenc Ferdinánd biográfiájának megírásához is az Osztrák-Magyar Monarchia 1912–14 közötti külpolitikájának vizsgálata szolgált alapul. Alma Hannig Ferenc Ferdinánd életrajza sok szempontból hiánypótló tudományos újdonság, mind forrásait, mind szemléletét tekintve. Osztrák, német és cseh állami levéltárak mellett ugyanis magánlevéltárak eddig feltáratlan dokumentumait is közzéteszi. Az eredmény nem a megszokott, a historiográfiában eddig közvetített Ferenc Ferdinánd kép, nem Ferenc Ferdinánd az *aldozat*, hanem Ferenc Ferdinánd az *ember*, a politikus-trónörökös, szerető férj és családapa. Kifejező a hamarosan magyarul is olvasható kötet borítója is, a fotón ugyanis nem az ismert egyenruhás autokrata képe látható, hanem egy civilben ránk mosolygó trónörökös.

Alma Hannig arra is törekedett, hogy mindazon tényeket, körülményeket részletesen elénk tárja, melyek Ferenc Ferdinánd személyiségének, politikai hitvallásának formálódásában szerepet játszottak. Ezek körébe sorolható az említett 1892/93-as utazás is, hisz ne feledjük, Ferenc Ferdinándot nem trónörökösnek nevezték, következésképpen bőven volt pótolnivalója Rudolf 1889-ben bekövetkezett halálát követően. Az *Imperial Sightseeing* – ahogy Ferenc Ferdinánd utazását nevezték, például a bécsi *Museum für Völkerkunde* 2010/2011-es tárlata is ezzel a címmel nyílt meg – szerepe, hatása tehát nem elhanyagolható a trónörökös curriculumában. Szóba kerül természetesen – mai szemmel vitathatatlan extrémításokkal bíró – vadász-szenvedélye is, melyet a kortársak többsége már-már patológiásnak tartott. A szerző források sokaságával egy, az eddigieknél sokkal differenciáltabb Ferenc Ferdinánd portrét alkot, finom árnyalásokkal, a színtelen, arrogáns, labilis, türelmetlen, hirtelen haragú, szenvedélyein indulatban uralkodni képtelen, ingerlékeny, rideg, sokak felé bizalmatlan trónörökös helyett egy „szerethetőbb” Ferenc Ferdinánd képet kapunk, aki politikai mozgásteret is „szellősebb” volt, mint ezt eddig sokan feltételezték. Külpolitikai tekintetben mindenképpen, 1912-től, Leopold Berchtold gróf külügy-ministerségétől jól érzékelhetően.

Az árnyékkormányként is emlegetett „Belvedere-Kör” sem csak Ferenc József ellenzékéiént jelenik meg. E sorok írója is hallott a közelmúltban egy beszélgetést Ferenc Ferdinánd dédunokájával, Anita Hohenberggel, aki említést tett egy korabeli széles körben elterjedt véleményről, mely szerint a Belvedere-ben „regnált” Ferenc József leglojálisabb, leghűségesebb ellenzéke. És még egy fontos mozzanatra hívta fel a figyelmet: Ferenc József és Ferenc Ferdinánd kapcsolatát is eddig meglehetősen felszínesen kezelték, és folyamatosan csak ellentéteiket, karak-terbeli különbözőségeiket hangsúlyozták.

Érdemes a viszonyt legalább két szinten szemlélni és értékelni: a rokoni kapcsolat szintjén, ami egy egészen más minőséget jelentett, mint a hivatalos császár-trónörökös kapcsolat. Túl kell tehát lépni az eddigi sémán, mely szerint kettejük konfliktusának meghatározója a háborúhoz való viszonyulás kérdése volt. Alma Hannig kiemeli, hogy Ferenc Ferdinánd sem volt egyértelműen bekaparti, csupán adott pillanat

ban tartotta a háborút túl korainak, kockázatosnak, a jövőt tekintve mind Itáliával, mind Szerbiával szemben agresszív külpolitikát hirdetett – a Monarchia stabilitása, biztonsága érdekében is. Ugyanakkor realisan látta a Monarchia belső gyengeségeit, strukturális, nemzetiségi válságát, felmérte a többfrontos háború veszélyét, az Osztrák-Magyar Monarchia szövetségesei lojalitásának bizonytalanságát, illetve a k.u.k. hadsereg gyengeségeit is.

Alma Hannig leszámol az Osztrák-Magyar Monarchia trialista átalakítási tervének mítoszával is, valamint Ferenc Ferdinánd egyértelmű magyarellenségével is. Nem vitatja konfliktusát, ellenszenvét például Tisza Istvánnal szemben, de hangsúlyozza a Reichsdeedé dominanciáját a trónörökös gondolkodásában, és ennek függvényében értékeli Ferenc Ferdinánd magyarokhoz való viszonyulását. A trónörökös külpolitikai aktivitása kiemelt helyet kap a kötetben, ami érthető, miután Alma Hannig e kérdés egyik szakértője.

Színes alfejezete e résznek a trónörökös diplomatikával való kapcsolata. Ez azért is fontos, mert úgy tűnik, hogy akik valóban ismerték, azok a korabeli általános vélekedésnél sokkal pozitívabb véleményt formáltak személyéről. A szerző konklúziója: nem arról volt szó, hogy nem szerették, hanem nem ismerték eléggé. Ennek részben oka Chotek Zsófiával kötött morganatikus házasságában keresendő, akit nem akart kellemetlen helyzetbe hozni, így a korabeli meghatározó bécsi köröknek sem volt gyakori vendége. A róla közvetített torzkép kialakulásához ez is hozzájárult. De úgy is fogalmazhatnánk divatos kifejezéssel, hogy nem volt professzionális PR-ja. Ezt Alma Hannig a trónörökös és a sajtó viszonyáról szóló fejezetben igazolja is. Található a történelem nagy ismeretlenjei közé sorolja. A sarajevói merénylet körül

középen Párizsban találkoztak és kötötték házasságot. Az osztrák diplomáciai pályára lépett Heinrich Coudenhove-Kalergi Japánban feleségül vette a tehetséges családból származó, rendkívül művelt Mitsuko Aoyamát. Házasságukat az osztrák és japán császárnak kellett engedélyezni. A nyugati-keleti pár házasságából Tokióban 1894. november 17-én, második gyermekként született Richard N. Coudenhove-Kalergi (1894–1972), aki hivatalos megbízás nélkül alapított az egész kontinens sorsára kiható szervezetet.

A harmadik, legterjedelmesebb fejezetben a „politikai”, a „gazdasági” és a „szellemi-kulturális” Páneurópa legfontosabb kérdéseit tárgyalja. „Európa követe” fellegével együtt, szinte misszionáriusi küldetéssel kereszttul-kasul utazta a kontinenst, s fáradhatatlanul dolgozott az Európa-eszme érvényesüléséért. 1926–1932 között a szervezetnek magyarországi szekciója is működött, de a kormány végül „előbb revízió, utána integráció. Csonka-Magyarországgal nem integrálódunk!” jelszóval elsorvasztotta azt.

Miközben Páneurópa-mozgalmával a bécsi Ballhausplatzon nyitott kapukra talált, a berlini Wilhelmstraße kapui csak félig nyíltak ki számára: Páneurópát itt vízióknak és utópiáknak tekintették, s tartózkodóan fogadták. Németország folyamatosan bírálta szoros francia kapcsolatait is, s Páneurópát a versailles-i szerződés érvényessége miatt a hegemoniára törekvő francia politika eszközének tekintette.

Coudenhove a prominens, vezető személyiségek kultuszát folytatta; megnyerésüket fontosnak tekintette. Úgy vélte, Európa sorsa kb. ötszáz politikuson múlik. Szeizmográfként működött, főleg a politikában. Minden külpolitikai eseményt megfigyelt és káros pontossággal elemezte esetleges hiányosságát, hogy azt Páneurópával kompenzálhassa. Így sikerült neki számos eseményt előre látnia, mint például Németország kilépését a Népszövetségből, a bolsevizmus fenyegetését és Amerika gazdasági hegemoniáját. Megfigyeléseinek fő tárgya a német-francia viszony volt; ugyanaz is európai béke kulcsát a két állam megegyezésében látta, ezért támogatta a Locarno (1925) után kialakított német-francia érintkezéseket.

Coudenhove nem érte el célját, hogy békét biztosítson Európának. Páneurópa megücsült a nacionalizmuson, s azon, hogy az európai államok nem kívántak lemondani szuverenitásukról; az európaiak még nem rendelkeztek európai tudattal.

Coudenhove-Kalergi halála után, 1973-ban a Páneurópa Unió új elnöke, Habsburg Ottó a szervezet tömegmozgalommá alakítására vett irányt. Valamennyi európai országban intenzív szervező munka indult meg, s megalakult a Magyar Egyesület is.

SZABÓ VIKTOR
Németh István: Az Európa-gondolat történetéből. R. N. Coudenhove-Kalergi Páneurópa Uniója. Összegzés és dokumentumok. Líceum Kiadó, Eger, 2014. 228 old. ISSN: 1787–9671.

Könyv a Páneurópa-mozgalomról

A történetírás a 1306–1945 közötti évekből összesen 182 európai egyesítési tervet jegyzett fel, amelyek a nagyobb gazdasági térség várható gazdasági előnyei mellett számottevő politikai és szellemi-ideológiai indokokkal magyarázták az összefogás szükségességét.

A 20. századi európai egyesítési törekvésekből kiemelkedik az osztrák Richard N. Coudenhove-Kalergi (1894–1972) sokrétű tevékenysége, aki zseniális különként, idealistaként, az 1920-as évektől szinte valóságos fanatizmussal szervezett „pártok feletti tömegmozgalom” az európai államok egyesülése érdekében. A Páneurópa Unió alapítójának nagy része volt abban, hogy az Európa-eszme, amely a késő középkor óta vízióként létezett, a két világháború között európai kormányok programja lett, majd egyengette az egységes Európa 1945 utáni útját. A Páneurópa Unió kétségtelenül minden idők legeredetibb és legragyogóbb Európa-szervezete volt. Coudenhove-Kalergi tevékenységét most új könyvében Németh István „emelte be” hazánkba.

A világos gondolatmenetű kötet „szöveges része” három fejezetre tagolódik. Az első fejezetben az I. világháború utáni helyzetet foglalja össze: a Párizs-környéki békekonferencia továbbra is az európai nemzetállami rendszert rögzítette. A második fejezetben Richard Coudenhove-Kalergi származását, családját és képzettségét ismerteti. A nagyszülők: a holland Coudenhove-család és a görög Kalergi a 19. század

középen Párizsban találkoztak és kötötték házasságot. Az osztrák diplomáciai pályára lépett Heinrich Coudenhove-Kalergi Japánban feleségül vette a tehetséges családból származó, rendkívül művelt Mitsuko Aoyamát. Házasságukat az osztrák és japán császárnak kellett engedélyezni. A nyugati-keleti pár házasságából Tokióban 1894. november 17-én, második gyermekként született Richard N. Coudenhove-Kalergi (1894–1972), aki hivatalos megbízás nélkül alapított az egész kontinens sorsára kiható szervezetet.

A harmadik, legterjedelmesebb fejezetben a „politikai”, a „gazdasági” és a „szellemi-kulturális” Páneurópa legfontosabb kérdéseit tárgyalja. „Európa követe” fellegével együtt, szinte misszionáriusi küldetéssel kereszttul-kasul utazta a kontinenst, s fáradhatatlanul dolgozott az Európa-eszme érvényesüléséért. 1926–1932 között a szervezetnek magyarországi szekciója is működött, de a kormány végül „előbb revízió, utána integráció. Csonka-Magyarországgal nem integrálódunk!” jelszóval elsorvasztotta azt.

Miközben Páneurópa-mozgalmával a bécsi Ballhausplatzon nyitott kapukra talált, a berlini Wilhelmstraße kapui csak félig nyíltak ki számára: Páneurópát itt vízióknak és utópiáknak tekintették, s tartózkodóan fogadták. Németország folyamatosan bírálta szoros francia kapcsolatait is, s Páneurópát a versailles-i szerződés érvényessége miatt a hegemoniára törekvő francia politika eszközének tekintette.

DINÓK ZOLTÁN

A hányatott sorsú

Hidas Zsolt mindennap sétáltatta a kutyáját. Ha hideg volt, ha esett, ha dér adódott vagy hó, mindig vitte Bodót, a kutyáját ki a szabadba. Tulajdonképpen nem is a kedvence végett, hanem saját maga miatt – hogy friss levegőn legyen. Az utca mellett – ahol elhaladt egy zsidó temető volt. Gyakorta szokott találkozni itt Gyuri bácsival, akivel néhány szót váltott. Ő a munkából tért haza. De mindig szánt időt Zsoltra. A szerencse jóvoltából most is összefutottak. Már messziről látja Zsoltot. Köszön neki:

- Adjisten!
- Jó napot Gyuri bácsi!
- Hogy tetszik lenni?
- Ezt inkább én kérdezhetném!
- Megvagyok! – válaszolta lehajtott fejvel Zsolt.
- Na, de azért jól van?
- Igen. – válaszolta merevséggel Zsolt.
- A szokásos írói gondok?
- Zsolt nevetett.
- Apám halálát nem hevertem ki!
- Aha! Azért jó hogy velem beszélgetni tud!
- Tudja nem értem az embereket! Gondokról panaszkodnak s én meg antidepresszánsokon élek. Miért isznak ők? Akkor mit mondjak én? Én mennyire ihatnék!
- Tudja az emberek nem álomvilágban élnek!
- Nekem mondja? Nem öt éves gyerek vagyok!
- Hát igen, amíg élünk remélünk!

- Ezt most miért mondja?
- Maga felett már elszállt az idő!
- Dehogyan szállt! Csak hatvan éves vagyok!
- Én csak ötven! Nekem jó gyerekkorom volt!
- Hát nekem nem!
- Gyuri bácsi hallgatott.
- Az én apám szigorú volt! Azt sem tudom, polkolban vagy mennyiben van-e már?
- Tudja nagy krízisen megyek mostanában kereszttül. Van úgy, hogy több gyógyszer szedek.
- Hát... Isten áldja magát!
- A trauma rossz dolog!
- Igen, elhiszem!
- Zsolt fejét csóválta, nem teljesen hitt neki. Rágyújtott. Meg akarta kínálni barátját, de az nem fogadta el.
- Tudja én író vagyok!
- Igen, tudom!
- Elmerengtem az élet dolgain. Fiatalon sok erőm akadt – ahogy mondani szokás, most már kevesebbet írok. A trauma seb. Soha nem hittem volna, hogy apám halála így megráz.
- A haláleset kegyetlen dolog.
- De maga nem élte át!
- Azért ne higgye, hogy ezzel egyedül van! A feleségem mikor elvesztette apját, alig tért magához. És ez nekem se volt valami kellemes helyzet.
- Gyuri bácsi rágyújtott. Szeretett volna ezen az emberen segíteni.

- És mostanában miket ír?
- Zsolt elnevette magát.
- Az erőmből már nem futja! Inkább csak olvasok. Mit is írjak? Hogy a kutyámat sétáltatom, s magával találkozom?
- Ötletei, gondolatai csak vannak, nem?
- Hát persze hogy vannak! Nagyon vastag könyveket írhatnék meg a gondjaimról!
- Gyuri bácsi bólogatott.
- Elhiszem!
- Tudja, a novellák az életünkből születnek!
- Én ehhez nem értek!
- Zsolt elmosolyodott majd a szemét dörzsölte. Még ő volt zavarban író léte. Ráncos homlokát megtörülte majd megsimogatta a kutyáját.
- Nagyon elhallgatott! – szólít Gyuri bácsi.
- Már tudom, miről írok! – harsant fel az író.
- Miről?
- Az életéről! Arról, hogy tudja a hányatott sorsú ember bármennyire is küszködik, szenved az életben, Isten mindig megsegíti. Nagy nehezen – sóhajtott – de megsegíti.
- Ez bizony így van! – mondta a barátja lehor-gasztott fejvel.
- Majd elbúcsúztak. Zsolt pedig ment a papírboltba, hogy festéket vegyen az írógépbe. Tele szívódott energiával. Most ő megírja...

ményeinek, 1914. június 28. koreográfiájának, dramaturgiájának, következményeinek is részletes bemutatását, elemzését kapjuk. Persze a szerző sem tud minden kérdésre egyértelmű választ adni. Így például Ferenc Ferdinánd reformtervezetének pontos tartalmára vonatkozóan sem. Ezt ugyanis korai halála miatt nem ismerhetjük meg. Jeles újdonsága a kötetnek Ferenc Ferdinánd „utóéletének”, emlékezetének érzékletes bemutatása a történetírásban, irodalomban, képzőművészetben, sőt filmen is.

Alma Hannig nem riad vissza a „mi lett volna, ha...” kérdéstől sem. Ezt indokolja a trónörökös tragikus hirtelenséggel felbörtöt életútja is. Érdemes többek között átgondolni, vajon Ferenc Ferdinánd hogyan döntött volna 1914 nyarán?

Amilyen ellentmondásos volt megítélése életében, olyan ellentmondásosnak tekinthető halála következményeinek kommentálása is. Stefan Zweig a halálhíre úgy reagált, hogy ez nem tekinthető különösebb megrázkódtatásnak, többen azonban aggódknak adtak hangot, számukra Ferenc Ferdinánd meggyilkolásával a Habsburg Monarchia megreformálásának, egyszersmind megmentésének utolsó reménye is elveszett. Ahogy bizalmasa, Alexander von Broch-Aarenau fogalmazott: „Finis Austriae.” Igaza lett...

PALLAGI MÁRIA
Alma Hannig: Franz Ferdinand. Die Biografie. Amalthea Signum Verlag, Wien, 2013, 349 oldal

BÉCSI NAPLO

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

Web: www.kozpontiszovetseg.at
www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 21/18.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodzsóni István (Szabadka), Borbándi Gyula † (Budapest), Czellar Judit (Genf), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kó András (Budapest), K. Lengyel Zsolt (München), Martos Péter (Bécs), Papp László (New York), Piri Zoltán (Utrecht), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Máttyás (London), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fettes Kata, Kántás János, Radics Éva, Rumpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTÓ: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 15,- Euro, Magyarországon 3000,- Ft, Nyugat-Európában 20,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euro-nak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok cladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew Rekey, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.
Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmaill.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szlovákiában: Benyák Mária, SK-821 01 Bratislava, Datelínova ul. 9, e-mail: marcsa@live.com

Bankszámla: SLSP 0170127485/0900.

Nével vagy betűjellel megjelent cikkeikért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung
Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H.
A-1140 Wien, Sturzgasse 1a